

PROGRAM UKUPNOG RAZVOJA OPĆINE CEROVLJE 2015.-2020.

Svibanj, 2016.

naručitelj

Općina Cerovlje
Načelnik Emil Daus

impresum

IZRADA DOKUMENTA

MONEO savjetovanje d.o.o.

mr.sc Mirta Vukelić
mr.sc. Kristian Korunić
Irina Lovrić dipl. oec.
Lucia Vlahov mag. oec
mr. sc. Krešimir Škrtić

Ovaj dokument pripremljen je temeljem ugovora o uslugama između izvođača, tvrtke Moneo Savjetovanje d.d. Zagreb i naručitelja, Općine Cerovlje. Dokument je pripremljen za naručitelja i u skladu s Odlukom općinskog Vijeća, u svrhu realizacije razvojnih ciljeva.

Svi podaci navedeni u ovom dokumentu za koje nije eksplicitno naveden izvor, potječu od naručitelja i njegovih partnera. Izrađivači dokumenta ne mogu garantirati za točnost podataka preuzetih iz sekundarnih izvora i/ili predlagatelja projekta niti preuzeti odgovornost za posljedice korištenja ovog dokumenta od treće strane, ili u drugu svrhu, te za eventualne greške ili nedorečenosti koje proizlaze iz pogrešnih podataka koji su im dostavljeni.

**Program ukupnog razvoja Općine
Cerovlje 2015. do 2020.**

SADRŽAJ

Popis tablica	5
Popis slika.....	7
POPIS KRATICA.....	8
SAŽETAK	9
I. UVOD.....	11
I.1. Svrha i predmet PUR-a	11
I.2. Polazišta izrade PUR-a i strateška usklađenost	11
I.3. Metodologija	13
I.3.1. Logička osnova.....	13
I.3.2. Radna metodologija.....	14
II. ANALITIČKA PODLOGA	15
II.1. Prostorna obilježja	15
II.1.1. Opće prostorne značajke.....	15
II.1.2. Prirodna obilježja	17
II.1.3. Klima.....	18
II.2. Stanovništvo	19
II.3. Infrastruktura.....	22
II.3.1. Promet.....	22
II.3.2. Vodoopskrba i odvodnja	25
II.3.3. Opskrba energijom	26
II.3.4. Telekomunikacije	26
II.4. Gospodarstvo.....	27
II.4.1. Slika gospodarstva.....	27
II.4.2. Industrija i građevina.....	30
II.4.3. Trgovina.....	31
II.4.4. Turizam.....	32
II.4.5. Poljoprivreda	33
II.5. Zapošljavanje i tržište rada	34
II.6. Društvena pitanja.....	37
II.6.1. Odgoj i obrazovanje	37
II.6.2. Stanovanje.....	37
II.6.3. Zdravstvo i socijalna skrb	37
II.7. Okoliš	38
II.7.1. Stanje okoliša	38
II.7.2. Gospodarenje otpadom	39
II.8. Kvaliteta života	40
II.8.1. Kulturno povijesna baština.....	40
II.8.2. Rekreacija i sport.....	42

II.9. Institucije i javne politike	42
II.9.1. Općinska uprava	42
II.9.2. Javne politike.....	43
II.9.3. Financiranje javnih potreba	48
III. RAZVOJNE MOGUĆNOSTI	51
III.1. Opći razvojni trendovi	51
III.1.1. Europska unija i Hrvatska	51
III.1.2. Republika Hrvatska i Istra.....	52
III.1.3. Općina Cerovlje	54
III.2. SWOT analiza	56
III.3. Izvori financiranja	57
III.3.1. Općinski proračun	57
III.3.2. Ostali izvori financiranja	61
III.4. Razvojne potrebe i scenariji	62
III.4.1. Postojeće razvojne potrebe i inicijative	62
III.4.2. Razvojni scenariji.....	65
IV. STRATEGIJA	67
IV.1. Vizija	67
IV.2. Prioriteti	67
IV.3. Mjere i projekti	69
V. PROVEDBA PUR-a	70
V.1. Mehanizmi provedbe	70
V.1.1. Aktivnosti.....	70
V.1.2. Uloge i odgovornosti	70
V.1.3. Dinamika.....	72
V.2. Izvori financiranja	74
V.3. Praćenje i ocjena	80
V.3.1. Struktura praćenja i ocjene	80
V.3.1. Pokazatelji	81
PRILOG 1. POPIS PROJEKATA	84

POPIS TABLICA

Područja zaštite	17
Prosječne temperature zraka po mjesecima za Cerovlje u razdoblju od 40 godina.....	18
Osnovni demografski pokazatelji općine Cerovlje u usporedbi s Istarskom županijom i Republikom Hrvatskom	19
Povijesni pregled broja stanovnika Cerovlja, 1857. – 2011.	20
Radno sposobno stanovništvo općine Cerovlje	20
Stanovništvo općine Cerovlje prema pripadajućim naseljima.....	21
Stanovništvo općine Cerovlje prema nacionalnosti.....	21
Obrazovna struktura stanovništva općine Cerovlje starijeg od 15 godina i usporedba s prosjekom Istarske županije i Republike Hrvatske.....	22
Vrijednosti indeksa razvijenosti i pokazatelja za Općinu Cerovlje, ostale općine središnje Istre, Županiju i Republiku Hrvatsku	29
Prosječni pokazatelji uspješnosti trgovačkih društva	30
Poslovni subjekti iz sektora proizvodnje i građevinarstva	31
Poslovni subjekti iz područja trgovine	32
Korištenje poljoprivrednog zemljišta u općini Cerovlje	33
Poljoprivredna kućanstva prema ukupno raspoloživom zemljištu, površina korištenog zemljišta i broj parcela	34
Udio aktivnog i zaposlenog stanovništva općine Cerovlje u populaciji starijoj od 15 godina, 2011.	35
Stanovništvo općine Cerovlje prema glavnim izvorima sredstava za život, 2011.	35
Broj nezaposlenih u općini Cerovlje krajem godine, 2005. – 2015.....	36
Nezaposlenost u općini Cerovlje po spolu i obrazovanju, srpanj – listopad 2015.....	36
Popis radnih mjesta općine Cerovlje.....	43
Strategija Općine Cerovlje 2010. – 2015. – strateški ciljevi, prioriteti i mjere.....	45
Financiranje javnih potreba Općine Cerovlje 2010 – 2014.	49
Usporedni prikaz prioritarnih ciljeva relevantnih strateških dokumenata	53
Izvršenje proračuna Općine Cerovlje, 2011. – 2014.	59
Struktura prihoda Općine Cerovlje, 2013. i 2014. godina.....	60
Struktura rashoda Općine Cerovlje, 2013. i 2014. godina	61

Prikaz aktivnosti, odgovornosti i dionika provedbe	72
Prioriteti projekata	72
Mjere Programa ruralnog razvoja namjenjene jedinicama lokalne samouprave.....	75
Investicijski prioriteti i specijalni ciljevi OP-ja Konkurentnost i kohezija koje su načelno dostupni jedinicama lokalne samouprave	76
Investicijski prioriteti i specifični ciljevi OP-ja Učinkoviti ljudski potencijali	78
Aktivnosti praćenja i procjene, vrijeme, sadržaj i svrha njihove provedbe	81
Nacrt mehanizma praćenja i provedbe PUR-a	81
Vrste pokazatelja uspjeha provedbe.....	82
Pokazatelji uspjeha za P1 Komunalna infrastruktura.....	82
Pokazatelji uspjeha za P2 Gospodarstvo, poljoprivreda i turizam	83
Pokazatelji uspjeha za P4 Društvena infrastruktura	83

POPIS SLIKA

Nivoi ciljeva	14
Položaj Općine Cerovlje u Istarskoj županiji.....	15
Naselje Draguč.....	16
Naselje Cerovlje.....	16
Prometni položaj Cerovlja	23
Raspodjela općinskog proračuna za 2014. g. po sektorima	63
Raspodjela općinskog proračuna za 2013. i 2014. po programima	63
Program gradnje objekata i uređaja komunalne infrastrukture u 2014. g.	64
Program održavanja uređaja i objekata komunalne infrastrukture u 2014. godini	65

POPIS KRATICA

BDP	Bruto domaći proizvod
DZS	Državni zavod za statistiku
ENU	Energetska učinkovitost
EU	Europska unija
HGK	Hrvatska gospodarska komora
HOK	Hrvatska obrtnička komora
IŽ	Istarska županija
JLS	Jedinica lokalne samouprave
JU, JP	Javna ustanova, javno poduzeće
KBC	Kliničko bolnički centar
LAG	Lokalna akcijska grupa
MINGO	Ministarstvo gospodarstva
MSP	Mala i srednja poduzeća
NKD	Nacionalna klasifikacija djelatnosti
NN	Narodne novine
NVO	Nevladine organizacije
OIE	Obnovljivi izvori energije
OPG	Obiteljsko poljoprivrednog gospodarstvo
OPKK	Operativni program konkurentnost i kohezija
OPULJP	Operativni program učinkoviti ljudski resursi
PPUO	Prostorni plan uređenja općine
PRR	Program ruralnog razvoja
PUR	Program ukupnog razvoja
RH	Republika Hrvatska
TK	Telekomunikacije
TZ	Turistička zajednica
VGO	Vodnogospodarski odjel
ŽCGO	Županijski centar za gospodarenje otpadom

SAŽETAK

Općina Cerovlje nalazi se na sjeveroistočnom dijelu središnje Istre i jedna je od 41 jedinice lokalne samouprave Istarske županije, nastala teritorijalnim ustrojstvom Republike Hrvatske 1993. godine. Općina zauzima površinu od 107,01 km² (3,79% površine Županije) na kojoj živi 1.677 stanovnika u 15 pripadajućih naselja: Belaj, Borut, Cerovlje, Ćusi, Draguč, Gologorica, Gologorički Dol, Gradinje, Grimalda, Korelići, Oslići, Pagubice, Paz, Novaki Pazinski i Previž.

Naselje Cerovlje je središte Općine i ima četiri od pet standardnih funkcija koje obilježavaju središnjost nekog naselja: osnovnu školu, upravu, poštu, trgovinu namirnicama, a nedostaje ambulanta. Time Cerovlje čini onu mrežu lokalnih središta koja opslužuju mrežu ruralnih naselja u svojoj okolini i na taj način doprinose kvaliteti življenja u unutrašnjoj Istri.

Cerovlje uz Bale, Grožnjan, Lupoglav, Oprtalj i znatno najslabije Lanišće spada u najrjeđe naseljena područja Istarske županije. Od ukupno 41 jedinice lokalne samouprave, općinu Cerovlje naseljava 0,81% stanovnika Istarske županije, a po starosnoj strukturi, općina je blizu nacionalnog prosjeka.

U Općini Cerovlje prevladavaju djelatnosti prerađivačke industrije, građevine i trgovine, kako po broju tvrtki, tako i po prihodima i broju zaposlenih.

Među poslovnim subjektima ističe se Istarska ciglana d.o.o. koja ima udio od 39% u prihodima poslovnih subjekata registriranih u Cerovlju, i uz obrt Kera sjaj, jedina je koja zapošljava više od 30 radnika, dok sve ostale tvrtke po broju zaposlenih spadaju u kategoriju mikropoduzeća.

Povijesni gospodarski razvoj općine Cerovlje bio je determiniran raspoloživim prirodnim resursima eksploatacijom kojih je došlo do razvoja industrijske proizvodnje. Zahvaljujući bogatom nalazištu kvalitetne gline na području općine razvila se proizvodnja opeke koja je nekad zapošljavala značajan dio lokalnog stanovništva. Danas se proizvodnja opeke ugasila te se u sklopu industrijskog kompleksa proizvodi građevinski materijal od betona i briketi u pogonu Borut za tvornicu kamene vune. Uloga velikih gospodarskih subjekata je u potpunosti izmjenjena u zadnja dva desetljeća uslijed proizvodne i vlasničke pretvorbe, pa tako suvremeni temelj gospodarskog razvoja Općine Cerovlje čini mikropoduzetništvo, ali i poljoprivredna proizvodnja i turizam.

Prema popisu stanovnika iz 2011. godine, od ukupno 1,677 stanovnika Općine Cerovlje, radno sposobno stanovništvo brojilo je 1,095 osoba (65%), i to 580 muškaraca i 515 žena. U ukupnom stanovništvu, udio od 69% muškaraca radno je sposoban, dok je žena radno sposobno 61% od ukupnog broja žena u Općini.

Sustav odgoja i obrazovanja na području općine Cerovlje obuhvaća predškolski odgoj i osnovno obrazovanje.

Na području Općine Cerovlje ne djeluju institucije niti primarne zdravstvene zaštite, te se potrebe za istom zadovoljavaju prvenstveno u gradu Pazinu.

Potrebe socijalne skrbi djelomično se zadovoljavaju kroz dotacije udrugama i ustanovama, te naknade za pomoć u kući i druge namjene.

Uz industrijsku proizvodnju u relativno velikim gospodarskim subjektima, čija se uloga u zadnjih dva desetljeća značajno smanjila uslijed proizvodne i vlasničke pretvorbe, temelj gospodarskog razvoja Općine Cerovlje uz građevinski sektor čini poljoprivredna proizvodnja, točnije ratarstvo i stočarstvo, a u pojedinim područjima i uzgoj vinove loze i maslina. Stoga se potencijal koji poljoprivredna i prehrambena proizvodnja imaju treba dalje njegovati, uz razvitak posebnih i visokokvalitetnih proizvoda.

Drugi razvojni imperativ jest racionalno i održivo unaprijeđenje komunalne infrastrukture, i infrastrukturni projekti će zasigurno obilježiti naredno petogodišnje razdoblje općine, budući da se planira realizacija kompleksnih rješenja koje će poboljšati kvalitetu života mještana. U skladu sa specifičnostima općine, prepoznala se važnost očuvanja okoliša kao jednog od temeljnih faktora održivog razvoja, te se s tim u svezi veliki naglasak treba staviti na projekte zbrinjavanja otpada i otpadnih voda. Ovakva javna ulaganja nužan su preduvjet ne samo kvalitete života nego i prosperiteta gospodarskih djelatnosti u Općini, prvenstveno poljoprivrede i turizma.

Uzevši u obzir sve navedene faktore, u budućem razdoblju definirana su tri strateška cilja (prioriteta) razvoja općine:

1. Komunalna infrastruktura
2. Gospodarstvo, poljoprivreda i turizam
3. Društvena infrastruktura

Navedeni će se ciljevi ostvariti nizom planiranih projekata koje Općina želi realizirati i time doprinijeti daljnjem razvitku i održivom razvoju.

I. UVOD

I.1. Svrha i predmet PUR-a

Program ukupnog razvoja (PUR) je temeljni strateški dokument razvoja lokalne zajednice, formiran u svrhu planiranja, provedbe, kontrole i ocjenjivanja ukupnog razvitka općine ili grada. Služi kao vodič i okvir lokalnoj samoupravi u planiranju i provedbi razvojnih politika, a potencijalnim investitorima i donatorima daje uvid u strategiju zajednice u koju žele ulagati.

Svrha je PUR-a je strukturirati strateško razvojno razmišljanje, planiranje i djelovanje u horizontalnom (sektorskom) i vertikalnom (lokalno, regionalno, nacionalno, nadnacionalno) smislu. Dakle, PUR kao dokument jest refleksija strateškog promišljanja i planiranja s jedne strane, te generalni plan usmjerenog djelovanja s druge. Drugim riječima, kroz proces strateškog planiranja se sve aktivnosti i potrebe zajednice istražuju i oblikuju u dugoročne razvojne ciljeve, te se tako stvara podloga za odluku o kombinacijama društvenih, ekonomskih i infrastrukturnih projekata i aktivnosti koji će omogućiti postizanje postavljenih ciljeva.

Način izrade i provedbe svake strategije razvoja, pa tako i PUR-a je kompleksan, višeznačan proces pod utjecajem raznih političkih, ekonomskih i društvenih čimbenika, koji se u konačnici materijalizira u jednom dokumentu i iz njega proizašlim aktivnostima. Definiranje i prikupljanje informacija iz raznih izvora radi utvrđivanja osnovnih tendencija među subjektima i stanovništvom zajednice glede za njih važnih komunalnih, infrastrukturnih i drugih potreba, ključno je u kreiranju ovog kompleksnog dokumenta, jednako kao i izgradnja konsenzusa i efektivnih partnerskih odnosa.

Predmet PUR-a jest područje Općine Cerovlje, pri čemu je bitno imati na umu veličinu područja i ekonomsku snagu Općine kao administrativno-upravne jedinice samouprave, njezin položaj u Istarskoj županiji te karakteristike društvenih i prirodnih pokazatelja. Radi se o maloj istarskoj općini sa cca 1.700 stanovnika i oko 100 km² površine, a koja uslijed demografskih, gospodarskih i povijesnih uzroka i trendova gravitira Pazinu, središtu mikroregije Središnja Istra. Vremenski okvir PUR-a jest petogodišnje razdoblje 2015. – 2020, što se u kontekstu strateškog planiranja razvoja može nazvati srednjoročnim planskim dokumentom.

Dokument «Program ukupnog razvoja Općine Cerovlje 2015. - 2020.» sastoji se od osnovne analize stanja (Poglavlje II. Analitička podloga), analize razvojnih mogućnosti (Poglavlje III.), te strategije razvoja – prioriteta, mjera i projekata (Poglavlje IV.), kao i zadataka te njihovog načina provedbe, uključujući mehanizme praćenja i ocjene učinaka (Poglavlje V.).

I.2. Polazišta izrade PUR-a i strateška usklađenost

Cerovlje je jedna od jedinica lokalne samouprave male ekonomske snage, s godišnjim proračunima od oko 5 milijuna kuna, što podrazumijeva srazmjerno veliko opterećenje u dijelu izdvajanja za financijski zahtjevnju izgradnju i održavanje komunalne infrastrukture i zadovoljenje ostalih osnovnih potreba zajednice. To je razlog više za usklađeno strateško djelovanje koje će omogućiti akumulaciju resursa i mrežne učinke, što se odnosi i na dobivanje vanjske pomoći od

Županije, države i raznih EU programa. Aplikacijom na različite programe poticaja i pomoći, jedinice lokalne samouprave mogu osigurati sredstva za realizaciju određenih projekata, a jedna od pretpostavki uspješnosti aplikacije jest i postojanje strategije razvoja koja reflektira konsenzus o razvojnim pitanjima.

Izrada Programa ukupnog razvoja Općine Cerovlje temelji se na odluci Općinskog vijeća od 06. svibnja 2015. ("Službene novine Grada Pazina" i općina Cerovlje, Gračišće, Karojba, Lupoglav, Motovun i Sveti Petar u Šumi, br. 15/2015). Polazišta za izradu PUR-a su i Pravilnik o provedbi mjere 07 "Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima" iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. – 2020. (PRR), te nacionalna i županijska strateška usmjerenja, kao i regulativa, prvenstveno Zakon o regionalnom razvoju.

Što se tiče strateške usklađenosti, za PUR Cerovlje najrelevantniji je Regionalni operativni program (ROP) Istarske županije. Osim što na sveobuhvatan i cjelovit način definira razvoj Istarske Županije, ciljeve, prioritete i mjere, ROP također utvrđuje osnove za izradu detaljnijih strateških programa lokalnih zajednica. PUR Cerovlje slijedi strategiju ROP-a, posebice glavnu ideju vodilju koja se tiče svrhovitosti ovog strateškog dokumenta – naime, strategija ROP-a (a tako i PUR-a) implicira usmjeravanje javnih politika na uspostavu okruženja koje će kroz ključne infrastrukturne projekte omogućiti i poticati razvoj privatnog sektora i promicati rast dinamičnog i demokratskog civilnog društva, uz istovremenu mijenu i rast učinkovitosti samog javnog sektora. U vrijeme izrade ovog dokumenta, novi ROP za razdoblje do 2020. g. je u izradi.

U odnosu na bliže okruženje, referentni okvir za razvoj PUR-a jest i Lokalna akcijska grupa (LAG) Središnja Istra. LAG Središnja Istra je inicijalno osnovan 2010. godine sporazumom 8 jedinica lokalne samouprave - Grada Pazina i općina Cerovlje, Gračišće, Karojba, Lupoglav, Motovun, Sveti Petar u Šumi i Tinjan. Sufinanciran iz IPARD programa, LAG je u ovom obliku djelovao sve do travnja ove godine, kada je na Skupštini LAG-a "Središnja Istra" donešena odluka o teritorijalnom proširenju područja. Sukladno toj odluci, uz postojećih 8 jedinica lokalne samouprave udruga sada obuhvaća i Grad Poreč te Općine Funtanu, Sveti Lovreč, Višnjan, Vrsar i Žminj, područje na kojem živi 44.386 stanovnika. U lipnju 2015. godine LAG "Središnja Istra" prijavio se na natječaj iz Programa ruralnog razvoja, Mjera 19.1. u sklopu koje je predviđena izrada Lokalne razvojne strategije za novo programsko razdoblje 2014-2020. godine.

Sumarno, relevantni strateški i pravni dokumenti uzeti u obzir pri razvoju PUR-a su:

- A. Odluka Općinskog vijeća o izradi Programa ukupnog razvoja općine Cerovlje 2015-2020. (06. svibnja 2015.)
- B. Statut Općine Cerovlje
- C. Godišnji planovi rada Općine Cerovlje i drugi interni akti
- D. Plan gospodarenja otpadom Općine Cerovlje (do 2015. god)
- E. Prostorni plan uređenja Općine Cerovlje
- F. Strategija razvoja Općine Cerovlje 2010.-2015.

Na nadopćinskom nivou važniji dokumenti su:

- A. Županijska razvojna strategija 2011.-2014. (te nova koja je u izradi za razdoblje 2015. - 2020.)

- B. Strateški program ruralnog razvoja Istarske županije (2008. - 2013.)
- C. Master plan razvoja turizma (2015.- 2025.)
- D. Lokalna razvojna strategija LAG-a Središnja Istra (2008. – 2013.)
- E. Istarska kulturna strategija 2014. – 2020.
- F. Županijski Plan za zdravlje i socijalno blagostanje s godišnjim operativnim planovima aktivnosti
- G. nacionalne strategije, poput Strategije i Programa ruralnog razvoja RH 2014.-2020.

Načela i odredbe navedenih dokumenata uzeti su u obzir pri analizi i definiranju strategije predstavljene ovim dokumentom. Razrada strategije PUR-a slijedi logičku osnovu (vidi poglavlje 1.3.1), kao i saznanja o raspoloživim i predvidivim izvorima financiranja – vlastita sredstva, domaći i europski fondovi, u prvom redu mjere Programa ruralnog razvoja.

I.3. Metodologija

I.3.1. Logička osnova

Općenito, strateško *planiranje* pomaže organizacijama da definiraju što žele postići i na koji način, dok strateško *djelovanje* osigurava fokusiranje napora na pitanja koja su zaista važna, te prikladno alociranje resursa. To podrazumijeva da je proces izrade strateškog dokumenta (planiranje), jednako važan kao i sam rezultat (djelovanje). U praktičnom smislu to znači da se izrada strategija razvoja tipično temelji na analizi trenutnog stanja i mogućnosti koja se provodi konzultacijama, istraživanjem i prikupljanjem podataka, te interpretacijom nalaza metodama sinteze, komparacije i tumačenja. Dakle, kako bi se dobila strategija koja je usmjerena i jasna, planski proces uključuje interaktivnu analizu više faktora, kao što su:

- Vizija & Vrijednosti: vizija željene budućnosti bazirana na općeprihvaćenim generalnim principima;
- Dokazna baza & Analiza: razumijevanje trenutne situacije, trendova i realističnih scenarija razvoja, zajedno s uzrocima i posljedicama, a bazirano na dokaznoj bazi (statistika, ekonomska, znanstvena i društvena istraživanja i saznanja) te stavljeno u širi kontekst, odnosno uspoređeno s komparabilnim okruženjem i dobrom praksom;
- Dionici: razumijevanje stavova, problema i perspektiva različitih dionika, te planiranje njihovog uključenja u planerski proces, a posebice uloge u provedbi strategije;
- Kapaciteti provedbe: analiza i ocjena sustava i instrumenata za provedbu strategije, dostupnih resursa, a u cilju uklanjanja eventualnih barijera razvoja i uspješne implementacije strategije.

Analizom i interpretacijom ovih faktora dolazimo do razvojne strategije koju tipično formuliramo kao logički povezane nivoe ciljeva, od kratkoročnih do dugoročnih i vice versa:

Slika I-1 Nivoi ciljeva

Dobra strategija je iteracija 'od gore prema dolje' i 'od dolje prema gore' – formulira se (i mijenja!) kombiniranjem viših, dugoročnih ciljeva ('od gore') s konkretnim projektnim idejama koje izrastaju iz bazičnih potreba ('od dolje'). U konačnici, cilj je napraviti strategiju koja je prikladna (odgovara na potrebe), provediva (sukladna dostupnim resursima) i prihvatljiva (ima javnu i političku potporu koja joj osigurava legitimitet). Na taj se način osigurava konstantna usmjerenost javnih politika na stvarne potrebe društva.

1.3.2. Radna metodologija

Proces pripreme Programa ukupnog razvoja Općine Cerovlje slijedio je poznati i često primjenjivani niz aktivnosti, poput:

- Priprema osnovne analize – pregled i sumiranje dostupnih statističkih i drugih činjeničnih podataka.
- Identifikacija profila općine – tj. interpretacija sirovih podataka i artikuliranje razvojnih trendova, uzoraka, neujednačenosti i obrazaca razvoja.
- SWOT analiza i analiza razvojnih trendova – detekcija ključnih pitanja koja mogu biti sektorska (npr. poljoprivreda, zdravstvo, obrazovanje i sl.) ili tematska (npr. propadanje industrije, gubitak vještina i sl.), kao i dosadašnjih obrazaca razvoja i mogućnosti financiranja.
- Razrada potencijalnih strategija u svrhu definiranja razvojnih ciljeva na dugoročnom i srednjoročnom nivou (vizija razvoja, strateški ciljevi i prioriteti).
- Konačno, po definiciji ciljeva, strateško-planski proces uključuje praktično promišljanje i detekciju instrumenata provedbe (programa, projekata i dr. mjera) koje mogu dovesti do željenih rezultata, kao i mjere za praćenje i ocjenu napretka.

Praktično, proces izrade PUR-a Općine Cerovlje proveden je u drugoj polovini 2015. godine kroz koordinaciju stručnjaka mr.sc. Mirte Vukelić, tvrke Moneo Savjetovanje d.o.o. i predstavnika Općinskog vijeća i uprave.

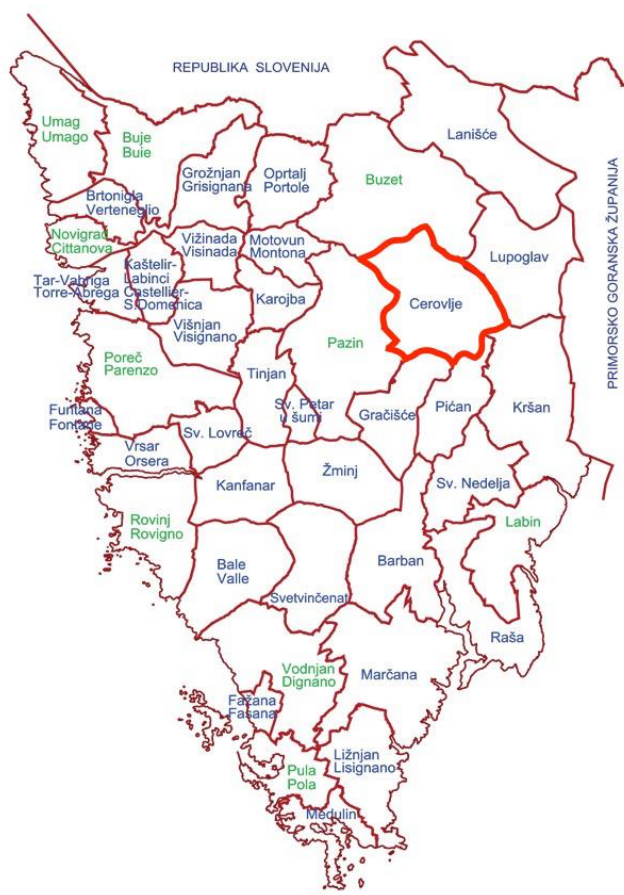
II. ANALITIČKA PODLOGA

II.1. Prostorna obilježja

II.1.1. Opće prostorne značajke

Općina Cerovlje nalazi se na sjeveroistočnom dijelu središnje Istre i jedna je od 41 jedinice lokalne samouprave Istarske županije, nastala teritorijalnim ustrojstvom Republike Hrvatske 1993. godine. Općina zauzima površinu od 107,01 km² (3,79% površine Županije) na kojoj živi 1.677 stanovnika¹ u 15 pripadajućih naselja: Belaj, Borut, Cerovlje, Ćusi, Draguč, Gologorica, Gologorički Dol, Gradinje, Grimalda, Korelići, Oslići, Pagubice, Paz, Novaki Pazinski i Previž.

Slika II-1 Položaj Općine Cerovlje u Istarskoj županiji²

Općinu presjeca istočni ogranak autoceste Istarski ipsilon (dionica A8), a administrativno graniči s općinama Lupoglav i Kršan na zapadu, na jugu s općinama Pićan i Gračišće, te s Gradom Pazinom i Buzetom na zapadu odnosno sjeveru. Sjedište Općine jest naselje Cerovlje koje je glavnim cestovnim pravcima udaljeno 47 km od Rijeke, 62 km od Pule, 145 km od Ljubljane i 80-ak km od Trsta. Tek 10-ak kilometara južnije od naselja Cerovlje niz dionicu A8 Istarskog ipsilona, nalazi se Grad Pazin, središte mikroregije središnja Istra kojem gravitira i područje Općine.

Prema Popisu stanovništva iz 2011, na području Općine Cerovlje živi oko 1.700 stanovnika, što čini tek 0,8% od ukupnog broja stanovnika Istarske županije, odnosno 0,04% od ukupnog broja stanovnika Hrvatske. Radi se dakle o rijetko naseljenom prostoru s prosječnom gustoćom naseljenosti od 16 stanovnika/km² i malim disperziranim građevinskim područjima (prosječno 112 stanovnika po statistički

definiranom naselju).

¹ Popis stanovništva 2011.

² Izvor: Zavod za prostorno uređenje Istarske županije, obrada autora

Slika II-2 Naselje Draguč³

Područje Općine nalazi se u geomorfološkom smislu u dijelu nazvanom “Siva Istra, flišna Istra”, čiji je naziv proizašao zbog sivih ploha flišnih naslaga što se često naziru u krajoliku. Naselja su u pravilu na vrhovima brežuljaka, male veličine gusto zbijenih sklopova u starijim dijelovima naselja, odnosno disperznom novijom izgradnjom u okruženju. Sve su to naselja više ili manje zahvaćena procesom

sekundarne urbanizacije, u utjecajnoj zoni većeg gradskog centra grada Pazina, odnosno djelomično i grada Buzeta (naselje Oslići) ili privlačna naselja za povremeno stanovanje i odmor. S iznimkom urbane cjeline naselja Draguč i poluurbane cjeline Gologorica ostala naselja su tipično ruralnog karaktera koja promjenom gospodarske osnovice stagniraju i svojim značajem ne utiču na širi prostor Općine.

Slika II-3 Naselje Cerovlje⁴

Naselje Cerovlje je središte Općine i ima četiri od pet standardnih funkcija koje obilježavaju središnjost nekog naselja: osnovnu školu, upravu, poštu, trgovinu namirnicama, a nedostaje ambulanta. Time Cerovlje čini onu mrežu lokalnih središta koja opslužuju mrežu ruralnih naselja u svojoj okolici i na taj način doprinose kvaliteti življenja u unutrašnjoj Istri.⁵

³ Izvor: www.izletipoistri.com

⁴ Izvor: www.istrapedia.hr

⁵ Prostorni plan uređenja Općine Cerovlje

II.1.2. Prirodna obilježja

Unutrašnjost istarskog poluotoka poznata je po slikopisnom krajoliku – iz dolina se uzdižu brojni brežuljci prekriveni listopadnim šumama. Ovo područje središnje, ili Sive, Istre odvojeno je od brdovitog sjevernog ruba masiva Učke i Čićarije (Bijela Istra) rasjednim odsjekom visokim i do 100 m, a zbog vodene propusnosti flišnih naslaga prostor je znatno snižen erozijom i razdijeljen tekućicama u mnogobrojne jaruge i vododerine. Važan element reljefa tog dijela Istre su kompozitne doline rijeka Mirne i Raše s pritocima, čije je oblikovanje uvjetovano sastavom stijena. Tako u predjelima u čijem sastavu prevladavaju mekše stijene ove rijeke imaju razgranatu mrežu pritoka i oblikuju prostrana proširenja, a u predjelima s dominantno tvrdim (karbonatnim) stijenama, erozija je stvorila duboke i strme kanjone (kanjonske doline). Selektivnim ogolićivanjem flišnih naslaga zaostale su uzvišice na kojima su tijekom prošlosti građena akropolska naselja kojima i danas obiluje Siva Istra. Prosječna visina istarskog pobrđa je oko 400 m, pa se tako i područje općine Cerovlje nalazi na 200 do 500 m nadmorske visine.

Specifična reljefna i klimatska situacija odražava se i na biljni i vegetacijski pokrov. Područje Općine spada u mediteransku i submediteransku zonu za koju su specifični hrast medunac i kitnjak, bijeli grab, šmrika, brnistra i drača te bukva. Vrijednost šuma ove zone prvenstveno je u proizvodnji drvne mase, dok je u lokalnim prilikama, uz akumulacijsko jezero Butoniga, važna njezina protuerozijska zaštita.

Istarska regija ima 38 zaštićenih područja na ukupnoj površini od 22.080 ha, što čini 7,82% površine čitave regije. Sva zaštićena područja (osim Nacionalnog parka Brijuni i Parka prirode Učka) su pod upravom javne ustanove *Natura Histrica*, zadužene za upravljanje zaštićenim područjima i ostalim prirodnim dobrima na teritoriju istarske regije. Na području obuhvata općine Cerovlje nema prirodnih vrijednosti zaštićenih temeljem članka 8. Zakona o zaštiti prirode (NN 70/05, 139/08), ali postoje područja za koja ne postoje akti o proglašenju zaštite, nego se ona štite odredbama Prostornog plana uređenja Općine Cerovlje, kao i Prostornog plana Istarske županije:

Tablica II-1 Područja zaštite

Planska kategorija zaštite	Prirodna vrijednost	Površina (ha)
Posebni rezervat šumske vegetacije	Zajednica bijelog petoprsta sa hrastom meduncem-Lokalitet Bregi	10
	Sastojine bukove šume na flišu-Cerovlje Borut	267
Značajni krajobraz	Dio slivnog područja akumulacije Butonige	1.647
Spomenik prirode	Sastojina bukove šume na flišu-Pazinski Novaki	6
Ukupno:		1.930

Ekološka mreža je sustav funkcionalno povezanih područja važnih za ugrožene vrste i staništa. Područja ekološke mreže sukladno EU ekološkoj mreži NATURA 2000 podijeljena su na područja važna za ptice te područja važna za divlje svojte osim ptica i stanišne tipove. U Hrvatskoj je ekološka mreža propisana Zakonom o zaštiti prirode i donesena Uredbom Vlade RH (NN 109/07), a na području općine Cerovlje obuhvaća slijedeća područja važna za divlje svojte i stanišne tipove:

- Istra-Cerovlje-Juršići (stanišni tip: šuma običnog graba sa šumaricom)

- Pazin-Cerovlje-Bregi (stanišni tip: termofilna i slabo acidofilna šuma medunca s bijelom petoprstom)
- Mirna (endemične svojte riba jadranskog sliva - primorska paklara, mren, primorska uklija i rak kamenjar)
- Lipa (Lombardijska žaba)

II.1.3. Klima

Reljefne osobine istarskog poluotoka s blizinom Učke i masiva Ćićarije znatno utječu na klimatska obilježja što se očituje većom koncentracijom padalina u zimskom dijelu godine i nešto sušnijim ljetima. Utjecaj mora koji Limskim zaljevom, a osobito dolinom Mirne dopire u središnju Istru, rezultira oznakama koje su prepoznatljivije za submediteransko podneblje⁶.

Obilježja prevladavajućeg makroklimatskog tipa na ovom području su topla i suha ljeta, blage i ugodne zime, velik broj sunčanih dana (do 2.800 sati na godinu), relativno male godišnje temperaturne varijacije zraka. Tako je najniža prosječna temperatura u ožujku 10°C, a najviša u kolovozu, oko 25°C.

Zime su bez obzira na snijeg i dalje klasificirane kao blage, što je posljedica utjecaja mora, a količina oborina raste od zapada prema Učki. Jaki pljuskovi mogući su u svibnju, lipnju i listopadu. Tuča je moguća u lipnju i srpnju. Bura, sjevernjak (tramontana) i istočnjak (levant) su prevladavajući vjetrovi koji donose naglo opadanje temperature, a zrak pročišćuju i suše. Podaci o temperaturi zraka Cerovlja nalaze se u slijedećoj tablici⁷.

Tablica II-2 Prosječne temperature zraka po mjesecima za Cerovlje u razdoblju od 40 godina

Mjesec	Najviše	Najniže
Siječanj	7.0°C	3.1°C
Veljača	8.7°C	4.1°C
Ožujak	12.0°C	6.4°C
Travanj	16.8°C	9.9°C
Svibanj	21.8°C	14.0°C
Lipanj	25.4°C	17.5°C
Srpanj	28.1°C	19.9°C
Kolovoz	27.4°C	19.6°C
Rujan	23.6°C	16.7°C
Listopad	18.1°C	12.7°C
Studeni	12.4°C	8.0°C
Prosinac	8.3°C	4.4°C

⁶ Prostorni plan uređenja Općine Cerovlje

⁷ LAG središnja Istra (općeniti osvrt)

II.2. Stanovništvo

Demografski trendovi važan su čimbenik gospodarskog razvoja i društva u cjelini. Udio radno aktivnog stanovništva, natalitet, mortalitet, broj djece, migracije i slično su faktori koji mogu značajno ograničiti, odnosno izrazito utjecati na socio-ekonomski život, a demografska slika Republike Hrvatske obilježena je negativnim kretanjima po svim pokazateljima.

Prema zadnjem popisu stanovništva Republike Hrvatske iz 2011. godine, u Istarskoj županiji živi 208.055 stanovnika. U odnosu na Popis stanovništva iz 2001. godine, riječ je o povećanju od 1.721 stanovnika, čime se Istarska županija svrstava među rijetke dijelove Hrvatske koje bilježe skroman, ali pozitivni demografski trend (porast od oko 0.8%).

Gustoća naseljenosti Županije iznosi 73,4 stanovnika na km², što je približno jednako hrvatskom prosjeku koji iznosi 78,40 stanovnika/km². Ipak, gustoća naseljenosti drastično varira na području Županije i kreće se od oko 29 stanovnika/km² u unutrašnjosti do oko 93 stanovnika/km² u obalnom području. Opće obilježje razmještanja stanovništva je trend urbanizacije i napuštanja sela, odnosno koncentracija populacije u urbaniziranim priobalnim područjima, dok unutrašnjost ostaje slabije napučenom.

Cerovlje uz Bale, Grožnjan, Lupoglav, Oprtalj i znatno najslabije Lanišće spada u najrjeđe naseljena područja Istarske županije. Od ukupno 41 jedinice lokalne samouprave, općinu Cerovlje naseljava 0,81% stanovnika Istarske županije, a po starosnoj strukturi, općina je blizu nacionalnog prosjeka. Sljedeća tablica daje usporedni prikaz broja, gustoće i starosti stanovnika na različitim administrativnim razinama te pripadajuće udjele⁸.

Tablica II-3 Osnovni demografski pokazatelji općine Cerovlje u usporedbi s Istarskom županijom i Republikom Hrvatskom

	Broj stanovnika 2011	Promjena 2001-2011 (%)	Udio u IŽ/RH	Prosječna starost	Index starenja	Koef. starosti	Radno sposobno (15-64 g.)	Stan/km ²
RH	4,284,889	-3.44%	-	41.7	115.0	42.393	2,873,828	75.71
IŽ	208	0.83%	4.86%	43.0	136.8	42.637	143	73.96
Cerovlje	2	-3.90%	0.81%	42.3	114.2	42.484	1.095	15.67

Povijesni podaci pokazuju da je broj stanovnika na području Cerovlja od 1880.-1945. godine u porastu, a zatim od II. Svjetskog rata do danas bilježi konstantan pad, usljed ratnih zbivanja i urbanizacije. Najveći pad broja stanovnika zabilježen je u naseljima Belaj, Gradinje, Paz, Korelići i Grimalda.

⁸ DZS, Popis stanovništva 2011., obrada autora

Tablica II-4 Povijesni pregled broja stanovnika Cerovlja, 1857. – 2011.

1857	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1931	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2001	2011
3.585	3.707	3.954	3.993	4.185	4.378	4.405	4.780	3.834	3.607	3.049	2.485	2.024	1.815	1.745	1.677
Promjene između popisa (index)															
	103.4	106.7	101	104.8	104.6	100.6	108.5	80.2	94.1	84.6	81.5	81.5	89.7	96.1	96.1

Podaci o dobnoj strukturi stanovništva Općine Cerovlje za razdoblje 1991.-2001 godine također ukazuju na nepovoljne tendencije starenja stanovništva. Iako su pokazatelji prosječne starosti, indeksa starenja⁹ i koeficijenta starosti¹⁰ nešto povoljniji u 2011. u odnosu na 2001. godinu, te je broj radno sposobnog stanovništva nominalno veći, niski natalitet i negativni prirodni prirast ukazuju da se dugoročno radi o smanjenju radnog kontigenta, što donosi nepovoljne posljedice na društveno-ekonomski razvoj.

Tablica II-5 Radno sposobno stanovništvo općine Cerovlje

Godina	Spol	Ukupno	0 -17 godina	Radno sposobno stanovništvo (15 – 64 godine)	75 i više godina	Prosječna starost	Indeks starenja	Koeficijent starosti
2011.	sv.	1.677	315	1.095	328	42,3	114,2	24,4
	m	839	152	580	131	41,4	99,4	20,7
	ž	838	163	515	197	43,2	128,3	28,2
2001.	sv.	1.745	371	973	392	41,7	123,6	28,6
	m	875	177	557	174	40,7	109,8	24,4
	ž	870	194	416	218	42,7	136,4	32,8

Područje Općine Cerovlje podijeljeno je na 15 statističkih naselja, s prosječnom gustoćom od 112 stanovnika po naselju, ili 16 stanovnika po km². Najslabije i najrijeđe naseljena naselja su Belaj, Gradinje, Korelići, Ćusi i Draguč, a najveća Gologorica, Borut i Cerovlje, koja jedina imaju preko 200 stanovnika. Broj kućanstava na području Općine je prema Popisu 2011. iznosio 510, a ista u prosjeku imaju 3,27 člana po kućanstvu.

⁹ Indeks starenja je postotni udio osoba starih 60 i više godina u odnosu na broj osoba starih 0 - 19 godina. Indeks veći od 40% kazuje da je stanovništvo određenog područja zašlo u proces starenja.

¹⁰ Koeficijent starosti je postotni udio osoba starih 60 i više godina u ukupnom stanovništvu. Osnovni je pokazatelj razine starenja, a kad prijeđe vrijednost 12%, smatra se da je stanovništvo određenog područja zašlo u proces starenja.

Tablica II-6 Stanovništvo općine Cerovlje prema pripadajućim naseljima

Br.	Naselje	Popis stanovništva 1991.	Popis stanovništva 2001.	Popis stanovništva 2011.	Površina u km ²	Stan/km ² (2011)
1.	Belaj	34	18	16	5,7	2,8
2.	Borut	222	232	213	13,3	16,0
3.	Cerovlje	203	229	241	5,5	43,8
4.	Ćusi	37	45	58	5,3	10,9
5.	Draguč	92	79	68	6,9	9,9
6.	Gologorica	283	274	269	9,6	28,0
7.	Gologorički dol	87	84	80	5,1	15,7
8.	Gradinje	58	43	43	6,1	7,0
9.	Grimalda	93	78	75	4,2	17,9
10.	Korelići	74	67	53	6,1	8,7
11.	Novaki Pazinski	226	216	200	8,8	22,7
12.	Oslići	60	78	79	4,2	18,8
13.	Pagubice	141	135	127	5,0	25,4
14.	Paz	99	79	72	12,4	5,8
15.	Previž	106	88	83	7,4	11,2
Općina Cerovlje		1.815	1.745	1.677	105,6	15,9

U malom broju ukupnog stanovništva općine, prevladavaju građani koji se izjašnjavaju Hrvatima, te prema regionalnoj pripadnosti. Po vjeroispovjesti dominiraju katolici kojih je 95.7% prema Popisu 2011.

Tablica II-7 Stanovništvo općine Cerovlje prema nacionalnosti

Narodnost	Broj stanovnika 2011	Udio (%)	Broj stanovnika 2001	Udio (%)
Hrvati	1.354	80.74%	1.352	77.48%
Regionalna pripadnost	281	16.76%	298	17.08%
Ne izjašnjavaju se	21	1.25%	66	3.78%
Talijani	13	0.78%	3	0.17%
Nepoznato	3	0.18%	3	0.17%
Bošnjaci	1	0.06%	0	0.00%
Rusi	1	0.06%	0	0.00%
Slovenci	1	0.06%	18	1.03%
Ukrajinci	1	0.06%	0	0.00%
Izjasnili se u smislu vjerske pripadnosti	1	0.06%	0	0.00%
Srbi	0	0.00%	5	0.29%
Ukupno	2	100.00%	2	100.00%

Po obrazovnoj strukturi, na nivou županije zamjetna je distribucija stanovništva sukladno republičkom prosjeku. Prema popisu iz 2011., oko 8% ukupnoga istarskog stanovništva u dobi od

15 i više god. nema završenu osnovnu školu, jedna petina ima samo OŠ, preko 55% te dobne skupine ima srednjoškolsko obrazovanje, dok udio stanovnika sa završenim visokim obrazovanjem iznosi oko 16%. Promatrajući iste kategorije, općina Cerovlje nešto odstupa od navedenih vrijednosti, odnosno zamjetan je manji udio osoba koje nisu završile osnovnu školu, ali i manji udio osoba s visokoškolskim obrazovanjem¹¹:

Tablica II-8 Obrazovna struktura stanovništva općine Cerovlje starijeg od 15 godina i usporedba s prosjekom Istarske županije i Republike Hrvatske

	Broj 2001.	Broj 2011.	Udio 2011.		
Bez škole	21	16			
1 - 3 razreda osnovne škole	37	10	3.8%	8%	9.5%
4 - 7 razreda osnovne škole	207	27			
Osnovna škola	626	584	41.1%	19.5%	21.3%
Srednja škola	491	680	47.8%	55.9%	52.7%
Stručni studij	35	40			
Sveučilišni studij	15	65	7.4%	16.6%	16.4%
Doktorat znanosti	0	0			
UKUPNO	1.434	1.422	100%	100%	100%

II.3. Infrastruktura

Komunalna infrastruktura je temelj za kvalitetno funkcioniranje prema gospodarskim, ekološkim i društvenim potrebama i kriterijima. Pod komunalnom infrastrukturom ubrajaju se ceste i druga prometna infrastruktura, javne površine, javna rasvjeta, vodovod i kanalizacija, telekomunikacije, energetska i druga infrastruktura koja osigurava kvalitet života i funkcioniranje gospodarske djelatnosti.

II.3.1. Promet

Cestovni promet

U Istri cestovni je promet daleko dominantniji od drugih tipova prometa, pa je tako geoprometni položaj središnje Istre određen sustavom državnih cestovnih pravaca prema Rijeci – Puli – Sloveniji – Trstu, te sustavom županijskih i lokalnih cesta. Okosnicu čini autocesta Istarski ipsilon ukupne duljine 151 km; njezinom dionicom A8 Matulji – Kanfanar Istra se kroz tunel Učku i autocestu Zagreb-Rijeka prometno povezuje s ostatkom države, a dionicom A9 Slovenija – Kanfanar – Pula Istra je povezana sa sjevernim susjedom, Republikom Slovenijom. Općina Cerovlje nalazi na vrlo dobrom prometnom položaju, uz samu dionicu A8 Istarskog ipsilona, 10ak kilometara sjeverno od grada Pazina.

¹¹ Izvor: DZS, obrada autora

Slika II-4 Prometni položaj Cerovlja

Prostornim planom uređenja Općine Cerovlje definirana je osnovna mreža prometnica koju na području Općine Cerovlje čine:

Državna cesta:

- dio državne ceste D3 (GP Goričan - Varaždin - Zagreb - Rijeka - Kanfanar – Pula) u dužini od 11,34 km od ukupno 325,7 km – autocesta A8, uključujući čvorište Cerovlje

Županijske ceste:

- dio županijske ceste Ž 5013 (Buzet D44 – Cerovlje Ž5046) dužine cca 11,89 km od ukupno 21,5 km;
- dio županijske ceste Ž 5046 (Pazin D64 – Cerovlje – Paz – D500) dužine cca 13,98 km od ukupno 19,70 km.

Županijske ceste su neujednačenih tehničkih karakteristika, a nalaze se na geološki vrlo nepovoljnom terenu i nesaniranim klizištima, pa su stalno ugrožene. Međutim, zbog nedostatnog prometa sanacija cjelokupnih dionica nije rentabilna, te se saniraju samo kritični oštećeni dijelovi, a sigurnost se rješava ograničenjem prometa, brzine kretanja i osovinskog opterećenja.

Lokalne ceste:

- L 50072 (Grimalda – Ž 5013) u dužini od 2,3 km;
- L 50073 (L 50072 – Pagubice – Ž 5046) u dužini 5,7 km;
- L 50079 (Ž 5046 Novaki Pazinski– Ćusi) u dužini 1,8 km;
- L 50081 (Previž – L 50082 Cerovlje u dužini 1,2 km;
- dio L 50082 (L 50084 Gorenja Vas – Borut – Cerovlje Ž 5013) u dužini od 4,2 km od ukupno 13,2km;
- L 50085 (Ž 5046 – Sidreti – Gradinje - Afrići Ž 5046) u dužini od 4,9 km;
- dio L 50086 (Ž 5046 – Gologorica – Gologorički Dol - Zajci – D 48 D64) u dužini 5,3 km od ukupno 9,9 km.

Lokalne razvrstane ceste također su neujednačenih tehničkih karakteristika, širine 3,5 do 5,0 metara, asfaltirane, dijelom oštećene i neasfaltirane, sa slabim tehničkim elementima, neriješenom odvodnjom i s prijelazima preko željezničke pruge u razini.

Najveći problem je dio lokalne ceste L 50082 od Cerovlja do Boruta. Prometnica s intenzivnim prometom, prijelazima u razini sa željezničkom prugom koji su samo dijelom osigurani, slabe preglednosti i sigurnosti u prometu. Drugi dio lokalne ceste od Boruta prema Općini Lupoglav vrlo je loša, uska brdska cesta koja ne udovoljava niti osnovne uvjete za javne ceste.

Ostale nerazvrstane ceste i putevi povezuju sva naselja s razvrstanim cestama, širine su 2,5-4,0 metra, neuređenih križanja i priključenja na razvrstane javne ceste, dijelom asfaltirane, loših tehničkih elementima i bez odvodnje. Samo jedan dio ulica u naselju Cerovlje uređen je za kolni promet i parkiranje vozila.

Željeznički promet

Željeznica u Istri ima dugu tradiciju i odigrala je vrlo važnu ulogu u razvitku “unutarnje Istre”, a povijesno je bila u sustavu Austrougarske i Jugoslavenske željezničke mreže povezane na Europsku mrežu. Danas je sustav Hrvatskih željeznica HŽ u Istri indirektno (preko Slovenije) i lokalno vezan za ostalu željezničku mrežu države, ovisan o razvojnim planovima Slovenskih željeznica. Općenito, zbog nepovezanosti željeznice na mrežu u ostatku Hrvatske, željeznički promet u Istri danas ima marginalnu vrijednost. Takva situacija bi se mogla izmijeniti jedino izgradnjom željezničkog tunela kroz Učku ili Ćićariju čime bi se Pula povezala na međunarodnu željezničku prugu Budimpešta - Zagreb – Rijeka.

Područje Općine Cerovlje uz dionicu autoceste A8 presjeca i jednokolosječna željeznička pruga od značaja za regionalni promet R101 Državna granica – Buzet – Pula koja se koristi za putnički i teretni promet. S obzirom na konfiguraciju terena kojim prolazi spada u rang brdskih pruga, a dio koji prolazi Općinom Cerovlje u dužini od 10,2 km na povoljnijem je terenu u dolini, s dvije željezničke postaje (Borut i Cerovlje), malim prometom, nedovoljnim tehničkim elementima i osovinskim opterećenjem da bi se direktno mogao uključiti u suvremenu željezničku mrežu. Na dijelu željezničke pruge nalaze se cestovni prijelazi u razini, zastarjele opreme i uređaja.

Industrijski i proizvodni kapaciteti u Borutu i Cerovlju povezani su industrijskim kolosjecima s postojećim kolodvorima, no mogućnosti i prednosti željezničkog prometa nisu niti djelomice iskorišteni.

Ostali promet

Na području općine postoje prostori za privremeno prizemljivanje helikoptera, što zadovoljava potrebe općine za zračno-prometnom infrastrukturom. Radi se o multifunkcionalnim prostorima koji se koriste i za druge namjene poput igrališta za različite sportske događaje. Najbliže zračne luke su riječka, te zračna luka Pula koja tehničko tehnološkim kapacitetima dobro pokriva potrebe područja čitave Istre. Sportski aerodrom, odnosno letjelište i heliodrom, planirani su Prostornim planom uređenja Općine Cerovlje.

II.3.2. Vodoopskrba i odvodnja

Vodoopskrba

Veći dio područja općine Cerovlje priključeno je na javnu vodoopskrbnu mrežu Istarskog vodovoda Buzet, a područje mijesnog odbora Gologorički dol na sustav Vodovod Labin d.o.o. Područje Općine u potpunosti snabdijeva "Istarski vodovod" Buzet iz sustava Sv.Ivan, odnosno istoimenog izvora koji je lociran u blizini Buzeta i koji vodom snabdijeva gotovo cijelu unutrašnjost Istre.

U svakom mijesnom odboru postoje po dva tri zaseoka bez javne vodoopskrbe. Od većih područja koja nisu priključena vodoopskrbnom mrežom su veći dio mijesnog odbora Gradinje i mijesnog odbora Paz, koji je trenutno u izgradnji. Ukupna pokrivenost vodoopskrbnom mrežom je oko 80%, a cilj do 2020. je pokrivenost u iznosu od 90% do 95%.

Odvodnja

Na području Općine Cerovlje ne postoji kanalizacijska mreža niti u jednom naselju. Odvodnja otpadnih voda trenutno se vrši u postojeće septičke jame upitne vodotjesnosti, stoga je izgradnja odvodnog sustava svakako predmetom razvojnih projekata Općine.

"Istarska ciglana" Cerovlje, pogon u naselju Borut, posjeduje vlastiti interni sustav odvodnje otpadnih voda. Unutar pogona postoji kanalizacija sanitarne otpadne vode sa uređajem za pročišćavanje, te kanalizacija tehnološke i oborinske otpadne vode pogona betona i briketa, sa separatorom štetnih tvari (ulja) te ispustom u Borutski potok. Unutar pogona u Cerovlju postoji kanalizacija sanitarne otpadne vode sa septičkom jamom i kanalizacija oborinske vode. U tijeku je izvođenje projekta „Sanitarna kanalizacija sustava Draguč (kolektorska mreža naselja)“.

Uređenje vodotoka i zaštita od štetnog djelovanja voda

U vodnogospodarskom smislu značajnu funkciju ima površinska akumulacija Butoniga čiji se manji dio zaplavnog prostora nalazi i na području Općine Cerovlje, te retencija Sepčići u slivu Raše.

Intervencije koje se tiču zaštite od nepovoljnog djelovanja voda u nadležnosti su "Hrvatskih voda Zagreb – Vodnogospodarskog odjela za vodno područje Primorsko-istarskih slivova Rijeka" koje iste provodi u skladu s planovima i mogućnostima.

II.3.3. Opskrba energijom

Elektroopskrba

Energetska infrastruktura Općine Cerovlje obuhvaća isključivo sustav opskrbe električnom energijom. Na području Općine elektroenergetski sustav čine objekti za prijenos i distribuciju električne energije. Općina Cerovlje napaja se iz TS Pazin 110/35/10 (20) kV i iz TS Vranje 35/10 (10) kV koja u skladu s postojećim kapacitetima transformacije zadovoljava sadašnje potrebe. U prostornim planovima utvrđena je potreba spajanja županije na 400 kV mrežu pomoću dvostrukog dalekovoda 400 kV koji bi dijelom prolazio sjevernim dijelom općine Cerovlje. Također se još od 1975. godine radi na prelasku s tronaponskog na jednostavniji i racionalniji dvonaponski sustav što podrazumijeva nove investicije na području Općine, a što će se odvijati u skladu s razvojnim planovima nadležne elektrodistribucije.

Trenutno mreža elektroopskrbe tehničkim karakteristikama i obuhvatom zadovoljava potrebe na području općine. Sukladno planovima šireg područja, te kriterijima opravdanosti i ekonomičnosti, budući 220 kV vodovi unutar građevinskih područja izvoditi će se podzemnim kabelskim vodovima, koji se gdje god je to moguće izvoditi u sklopu izgradnje ostale komunalne infrastrukture (ceste, voda).

Plinoopskrba

Distributivnih plinskih mreža i postrojenja na području općine nema, te se potrošnja plina svodi na pojedinačna domaćinstva i potrošače, koja ga koriste putem plinskih boca ili nešto rjeđe putem ugrađenih spremnika.

Morfologija terena, mala gustoća naseljenosti i sveukupno mala potrošnja plina na području Općine¹² čini izgradnju plinovodne mreže neekonomičnom i neizglednom u ovom planskom razdoblju. U dugoročnijoj perspektivi, imajući u vidu postojanje značajnog potencijalnog potrošača "Istarske ciglane Cerovlje" te ostale potencijalne potrošače u planiranim zonama gospodarske namjene, moguća je opravdanost planiranja izgradnje plinovodne mreže spajanjem na plinovodnu mrežu Grada Pazina.

Ostali izvori energije

Mogućnosti uporabe obnovljivih prirodnih energetske izvora – prvenstveno sunčeve energije – nisu dovoljno iskorištene na području Općine Cerovlje. U razvitku korištenja sunčeve energije najoptimalnije rješenje jest instaliranje samostojnih fotonaponskih sustava. U ovu svrhu, te u cilju generalnog povećanja energetske učinkovitosti u javnoj i privatnoj potrošnji Općina bi mogla iskoristiti brojne programe dostupne putem Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost.

II.3.4. Telekomunikacije

Bez obzira na malu gustoću naseljenosti, nepokretna elektronička komunikacijska mreža dobro je razvijena i pokriva sve korisnike elektroničkih komunikacijskih usluga, izuzev naselja Korelići, ali

¹² Na temelju studije "Regionalno planiranje energije u Istri" procijenjena godišnja potrošnja plina na području Općine iznosi 43,5 t što je zanemarivo u odnosu na godišnju potrošnju Istarske županije koja se kreće između 8500 i 9000 t.

samo u području govornih komunikacija. što se tiče podatkovnog prometa postojeća mreža je razvijena samo na nekim dijelovima Općine. Pristupna mreža je kvalitetno izgrađena i uglavnom podzemna, osim za udaljenije zaselke gdje je nadzemna. Kapacitet priključaka na komutacijskim čvorištima potpuno zadovoljava sve potrebe.

Postojeća pokretna elektronička komunikacijska mreža zadovoljava potrebnu pokrivenost teritorija radijskim signalom, iako konfiguracija terena uvjetuje njegovu jačinu.

Zbog skromnih projekcija rasta TK priključaka i usluga, planovi za širenje i modernizaciju telekomunikacijskih mreža i usluga su ograničeni. Današnji standard u gradnji TK mreža baziran na digitalnim tehnologijama i svjetlovodnim kabelima koji omogućuju velike transmisijske kapacitete je također neizvjestan zbog ekonomske opravdanosti. Posljedično, gradnja, održavanje, razvoj i korištenje građevina elektroničke pokretne komunikacije planirat će se sukladno potrebama.

Veliki potencijal u izgradnji nove infrastrukture bazirane na digitalnim tehnologijama i svjetlovodnim kabelima očekuje se kroz financiranje putem EU fondova.

II.4. Gospodarstvo

II.4.1. Slika gospodarstva

Nakon poremećaja na globalnom tržištu tijekom 2008. i 2009. godine uslijed financijsko - ekonomske krize, u 2010. godini dolazi do nešto povoljnijih kretanja na međunarodnom tržištu. Isto se ne može reći za trendove kretanja hrvatskog gospodarstva koji su tijekom 2008. i 2009. godine bili su u skladu s globalnima, da bi u 2010. i 2011. godini od njih divergirali, u smislu daljnjeg pada ukupne gospodarske aktivnosti koji se nastavio i u narednim godinama. Tek u tekućoj 2015. godini pokazuju se znakovi skromnog oporavka, s očekivanim rastom BDP od oko 0.5%¹³. Manje općine su u pravilu osjetljivije na ovakve poremećaje, ne samo zato što dolazi do smanjenja pomoći i dotacija iz državnog proračuna.

Istarska županija u nacionalnim okvirima od osamostaljenja RH nadilazi prosječne statističke makroekonomske pokazatelje RH i generalno se svrstava u razvijenije županije. U jednom periodu se te razlike izjednačavaju, a nakon 2008. Istarska županija ponovo bilježi rast u odnosu na državni prosjek. Prema podacima iz Državnog zavoda za statistiku¹⁴, Istarska županija u 2012. godini premašuje za oko 23% prosječni BDP po stanovniku Republike Hrvatske i ostvaruje oko 6% hrvatskog BDP-a. Prosječni BDP po stanovniku u Istarskoj županiji iznosio je 2012. godine 95.298 HRK, čime se uz Grad Zagreb i Primorsko goransku županiju svrstava među jedine koje imaju BDP po stanovniku veći od 10.000 EUR. Po prihodima, najznačajnije gospodarske djelatnosti u Istarskoj županiji su prerađivačka industrija, turizam i trgovina koje generiraju 70% ukupnog prihoda, uz

¹³ Hrvatska gospodarska komora, Državni zavod za statistiku, The Economist Intelligence Unit

¹⁴ DZS: *Bruto domaći proizvod za RH, NKPJS 2. razina i županije za razdoblje 2000-2012. (ESA 2010)*, Priopćenje od 13. ožujka 2015.

napomenu da je u posljednjih nekoliko godina uočljiv stalni rast stručnih, znanstvenih i tehničkih djelatnosti.

Sukladno Zakonu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14), svakih pet godina provodi se postupak ocjenjivanja i razvrstavanja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u RH prema razvijenosti. Ovisno o vrijednosti indeksa razvijenosti pojedine jedinice u odnosu na nacionalni prosjek, jedinice lokalne samouprave razvrstavaju se u pet skupina¹⁵, a jedinice područne (regionalne) samouprave u četiri skupine¹⁶. Prema toj klasifikaciji koja uzima u obzir stopu nezaposlenosti, dohodak po stanovniku, proračunski prihod JLS po stanovniku, opće kretanje stanovništva i stupanj obrazovanosti, općina Cerovlje pripada u III skupinu jedinica lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti 86.6% od prosjeka Republike Hrvatske. U donjoj tablici i dijagramima u nastavku prikazani su osnovni društveno-gospodarski pokazatelji općine Cerovlje i njoj susjednih općina, članica osnivača LAG-a Središnja Istra, kao i usporedba sa Županijom i RH¹⁷.

¹⁵ I skupina < 50% prosjeka; II skupina 50-75% prosjeka; III skupina 75-100% prosjeka; IV skupina 100-125% prosjeka; V skupina >125% prosjeka

¹⁶ I skupina <75% prosjeka; II skupina 75-100% prosjeka; III skupina 100-125% prosjeka; IV skupina >125% prosjeka

¹⁷ Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti, Narodne novine 158/13, obrada autora

Tablica II-9 Vrijednosti indeksa razvijenosti i pokazatelja za Općinu Cerovlje, ostale općine središnje Istre, Županiju i Republiku Hrvatsku

	Cerovlje	Pazin	Gračiče	Karojba	Lupoglav	Motovun	Sveti Petar u Šumi	Tinjan	Istarska županija	RH
OSNOVNE VRIJEDNOSTI										
Prosječni dohodak per capita	24	33	26	25	29	21	29	28	32	29
Prosječni izvorni prihodi per capita	1	3	1	1	2	3	2	2	5	3
Prosječna stopa nezaposlenosti	8.20%	8.50%	5.50%	7.10%	7.80%	11.00%	6.80%	7.50%	7.80%	16.00%
Kretanje stanovništva	92.6	95	97	97.4	103.7	98.2	106.1	95.4	104.1	99.4
Udio obrazovanog stanov. u dobi 15-65 g	69.69%	77.66%	72.51%	69.28%	69.83%	64.60%	70.33%	71.89%	80.78%	77.70%
STANDARDIZIRANE VRIJEDNOSTI U ODNOSU NA PROSJEK RH										
Prosječni dohodak per capita	77.70%	118.30%	89.50%	80.80%	100.60%	64.90%	103.40%	98.00%	134.80%	100.00%
Prosječni izvorni prihodi per capita	36.60%	101.50%	39.70%	35.60%	67.00%	86.00%	54.80%	73.60%	181.01%	100.00%
Prosječna stopa nezaposlenosti	120.20%	119.40%	127.20%	122.90%	121.20%	113.00%	123.70%	122.10%	183.15%	100.00%
Kretanje stanovništva	88.20%	92.30%	95.80%	96.60%	107.30%	97.80%	111.50%	93.00%	153.41%	100.00%
Udio obrazovanog stanov. u dobi 15-65 g	82.50%	99.80%	88.60%	81.60%	82.80%	71.50%	83.90%	87.30%	119.98%	100.00%
Indeks razvijenosti	86.57%	109.45%	94.16%	89.16%	100.80%	88.42%	100.51%	99.22%	156.80%	
Skupina	75-100%	100-125%	75-100%	75-100%	100-125%	75-100%	100-125%	75-100%	>125%	
	III	IV	III	III	IV	III	IV	III	IV	

Gospodarstvo Općine Cerovlje je, s obzirom na broj stanovnika, srednje razvijeno. Prema podacima Hrvatske gospodarske komore, na području Općine registrirano je ukupno 44 tvrtke, od čega je 32 aktivne. Također, u općini djeluju i 52 registrirana obrta¹⁸.

¹⁸ Obrtni registar MINPO

U narednoj tablici dani su kumulativni prosječni pokazatelji za trgovačka društva registrirana na području Općine, a na temelju podataka poslovnog portala Poslovna Hrvatska¹⁹.

Tablica II-10 Prosječni pokazatelji uspješnosti trgovačkih društva

Prosječni pokazatelji (2014.)	
Prihodi:	1.223.250,40 kn
Dobit:	8.170,00 kn
Novostvorena vrijednost:	317.984,00 kn
Produktivnost:	73.560,40 kn
Prosječan broj zaposlenih po subjektu:	4

U Općini Cerovlje prevladavaju djelatnosti prerađivačke industrije, građevine i trgovine, kako po broju tvrtki, tako i po prihodima i broju zaposlenih.

Među poslovnim subjektima ističe se Istarska ciglana d.o.o. koja ima udio od 39% u prihodima poslovnih subjekata registriranih u Cerovlju, i uz obrt Kera sjaj, jedina je koja zapošljava više od 30 radnika, dok sve ostale tvrtke po broju zaposlenih spadaju u kategoriju mikropoduzeća.

Povijesni gospodarski razvoj općine Cerovlje bio je determiniran raspoloživim prirodnim resursima eksploatacijom kojih je došlo do razvoja industrijske proizvodnje. Zahvaljujući bogatom nalazištu kvalitetne gline na području općine razvila se proizvodnja opeke koja je nekad zapošljavala značajan dio lokalnog stanovništva. Danas se proizvodnja opeke ugasila te se u sklopu industrijskog kompleksa proizvodi građevinski materijal od betona i briketi u pogonu Borut za tvornicu kamene vune. Uloga velikih gospodarskih subjekata je u potpunosti izmjenjena u zadnja dva desetljeće uslijed proizvodne i vlasničke pretvorbe, pa tako suvremeni temelj gospodarskog razvoja Općine Cerovlje čini mikropoduzetništvo, ali i poljoprivredna proizvodnja i turizam.

Relevantan čimbenik razvoja i dalje predstavljaju tradicionalne gospodarske veze i povezanost ostalih djelatnosti Općine s Gradom Pazinom. Uz postojanje niza društvenih sadržaja i suradnju na području pružanja komunalnih usluga Grad Pazin svakako ima i širi gospodarski značaj sadržan u zapošljavanju žitelja Općine.

II.4.2. Industrija i građevina

Proizvodnja i građevina su najzastupljeniji sektori u Općini Cerovlje po broju subjekata, prihodima i broju zaposlenih, što je tendencija posebice u središnjoj Istri koja se u manjoj mjeri oslanja na turizam u odnosu na priobalna područja.

Važnu ulogu u samom industrijskom sektoru već godinama ima Istarska Ciglana, čija je osnovna djelatnost proizvodnja betonskih proizvoda te trgovina građevnim. Tijekom dugi niz godina tvrtka je bila oslonac industrijskog razvoja na području općine Cerovlje, te u okviru mogućnosti

¹⁹ Poslovna.hr (2015), <http://poslovna.hr/industry.aspx?tab=lok>

sudjelovala u podupiranju niza društvenih djelatnosti. Prema podacima Hrvatske gospodarske komore, u 2014. godini poduzeće je ostvarilo prihod u iznosu od 14.604.160 kuna, te je zapošljavalo 34 zaposlenika, s pretežitim udjelom stručnog kadra. Većina ostalih poduzeća i obrta iz industrijskog sektora bavi se građevinom i s njome povezanom proizvodnjom, te obradom metala.

Karakteristika je građevinskog sektora ovog područja u uzlaznoj tendenciji prihoda bez obzira na općenito nepovoljan i stagnirajući trend građevinarstva u državi i županiji općenito²⁰. Prema financijskim rezultatima iz 2014. godine, jedna trećina poslovnih subjekata ostvarila je oko 90% prihoda u općini, a radi se pretežito o poduzećima iz sektora građevine.

Slijedi popis poslovnih subjekata iz sektora proizvodnje i građevinarstva (grupe C i F po NKD)²¹:

Tablica II-11 Poslovni subjekti iz sektora proizvodnje i građevinarstva

Poduzeće	
1	ISTARSKA CIGLANA d.o.o.
2	multi-sport d.o.o.
3	SERVIS MATKOVIĆ d.o.o.
4	CLAVIS d.o.o.
5	MENGHER INTELLIGENT AUTOMATION d. o. o.
6	IVARO d. o. o.
7	PROJEKT BOLARA d.o.o.
8	DUŠIĆ d. o. o.
9	BRUSIONA TOMINIĆ d. o. o.
10	PORTO GRIMALDA d.o.o.
11	SHELLE d. o. o.
12	ULJA KOMARIJA d.o.o.
13	METAL BAU d.o.o.
14	KAŠTEL BELAJ d. o. o.
15	KERAMIKA KOS j.d.o.o.
16	BETON ART CEROVLJE j.d.o.o.
17	STRANIĆ d.o.o.
18	BETONSKI INDUSTRIJSKI PODOVI d.o.o.

Uz to, preko pola obrtnika na području općine (njih 29) registrirano je za obavljanje djelatnosti u građevinarstvu, odnosno obradu metala.

II.4.3. Trgovina

Trgovina je po broju tvrtki i ostvarenim prihodima drugi dominantan sektor u općini Cerovlje. Općenito poduzeća koja se bave trgovinom u općini Cerovlje pojedinačno ne zapošljavaju veći

²⁰ Poslovna.hr

²¹ Registar poslovnih subjekata Hrvatske gospodarske komore - BIZNET

broj osoba, bez obzira na razinu ostvarenih prihoda. Slijedi popis trgovačkih društava čija je glavna djelatnost trgovina (grupa G po NKD)²²:

Tablica II-12 Poslovni subjekti iz područja trgovine

Poduzeće	
1	D&D KOMERC d.o.o.
2	CEROVLJE TRGOVINA d. o. o.
3	SPA – KROV d.o.o.
4	ZORA d. o. o.
5	AUTO MRGAN d.o.o.
6	CRIVELI j.d.o.o.

U općini također djeluju i četiri trgovačka obrta. Među njima se ističe trgovački obrt Dora koji se bavi maloprodajom u prehrambenoj industriji i koji sa stabilnim prihodima od 2,63 milijuna kuna u 2014. godini zapošljava tri osobe.

II.4.4. Turizam

Sektor turizma zbog njegovog dostignutog stupnja razvijenosti i potencijala ima osobitu važnost u razvoju Istarske županije. Potencijali i rezultati Istarske županije u turističkom smislu se ističu, između ostalog, zbog velike pažnje koja se posvećuje očuvanju i njegovanju specifičnog identiteta te očuvanju materijalne i nematerijalne baštine i prirodnih resursa. Dobro profilirani županijski program razvitka turizma se temelji na spoznaji atraktivnih faktora na cijelom području Županije. Županijska razvojna strategija i Master plan razvoja turizma prepoznaju sedam turističkih klastera: Umag/Novigrad, Poreč, Vrsar-Funtana, Rovinj, Pula/Medulin, Labin/Rabac, te klaster 'unutrašnjost Istre', kojem naravno pripada i Cerovlje.

Turizam u općini Cerovlje nije posebno razvijen, a s obzirom na ograničene prirodne, prostorne, infrastrukturne i ljudske kapacitete, nije niti izgledan razvoj masovnog turizma. U usporedbi s drugim istarskim gradićima središnje Istre koji su slične veličine, Cerovlje spada u grupu mjesta koja nisu poznata kao turistička odredišta *per se*, za razliku od, naprimjer, Grožnjana, Motovuna, Višnjana i drugih. Razlozi tome vjerojatno leže u povijesnim tijekovima razvoja, ali i činjenici da je Cerovlje naizgled tipično ruralno naselje koje ne odgovara slikopisnom stereotipu istarskog utvrđenog naselja na brežuljku s istaknutom vertikalom zvonika, kao mnoga susjedna mjesta. Cerovlje i njegova naselja raštrkani su po blagim brežuljcima, tako da prostorne atrakcije općine čine sačuvani prirodni krajolik, osobito obronci slivnog područja akumulacije Butoniga i njegova okolica (lokaliteti Bregi i Cerovlje-Borut predloženi za zaštitu u kategoriji posebnog rezervata šumske vegetacije), te vrijedno graditeljsko nasljeđe naselja Draguča i Grimalde na sjeveru i Gologorice i Paza na jugu općine, a i pojedine manje ruralne cjeline i povijesni sklopovi (Belaj).

²² Registar poslovnih subjekata Hrvatske gospodarske komore - BIZNET

S obzirom na svoje lokacije u sačuvanom prirodnom krajoliku i kulturno-povijesni značaj, spomenuta naselja Draguč, Grimalda, Cerovlje, Gologorica, Paz i Belaj imaju potencijal za razvoj turizma, naročito ruralnog i odmorišnog koji je već sada prisutan. Povezanost ovih naselja s centralno pozicioniranim naseljem Cerovlje i njegova dobra dostupnost Istarskim ipsilonom i željezničkom prugom stvaraju preduvjete za uklapanje u turističke tokove unutrašnje Istre, te eventualno povezivanje s razvijenom turističkom obalom u jedinstvenu planiranu turističku ponudu.

Nematerijalna baština specifična za općinu Cerovlje jest ruralni lokalni karakter, tradicija i običaji koje jesu i mogu biti element na kojem se gradi turistička prepoznatljivost. Tako općina Cerovlje srazmjerno svom broju stanovnika ima dosta tradicijskih manifestacija, kao naprimjer Karneval u Cerovlju koji oživljava pomalo zaboravljene mesopusne običaje, Susret mladih svirača istarskih tradicijskih instrumenata „Supci pud mavricun“ (Svirači ispod duge) u Grimaldi, susret svirača bajsja „Bajsi u Draguču“ u Draguču.

Srazmjerno trenutnoj turističkoj ponudi i potražnji, na području općine Cerovlje ima oko dvadesetak smještajnih objekata – soba, apartmana i kuća za odmor, te nekoliko obrta registriranih za bavljenje ugostiteljstvom. Daljnji razvoj smještaja turističkih i ugostiteljskih sadržaja planira se uglavnom unutar spomenutih naselja, prvenstveno kao rekonstrukcija postojećih građevina kako bi se doprinjelo njihovoj revitalizaciji, te u sklopu seoskog turizma²³.

Zaključno, za očekivati je da će se u općini Cerovlje turizam i dalje razvijati prvenstveno kao obiteljski biznis s manjim investicijama, te uvažavajući specifičnosti prostora što znači razvoj niša kao što su agroturizam, odmorišni, izletnički i vikend turizam, te lovni i ribolovni turizam.

II.4.5. Poljoprivreda

Uz industrijsku proizvodnju, građevinarstvo i trgovinu, temelj gospodarstva općine Cerovlje čini i poljoprivredna proizvodnja, točnije ratarstvo i stočarstvo. U pojedinim područjima općine stanovitu važnost ima i uzgoj vinove loze i maslina (oko Draguča, Grimalde, Paza i Belaja).

Prirodni čimbenici osiguravaju preduvjete za uzgoj ratarskih, povrtlarskih i krmnih kultura, vinove loze i voćarskih kultura umjerenog klimatskog pojasa te razvoj maslinarstva na posebnim mikrolokacijama poput sliva Butonige.

Način korištenja poljoprivrednih zemljišta na području Općine Cerovlje prema Popisu poljoprivrede iz 2003. godine prikazan je u tablici:

Tablica II-13 Korištenje poljoprivrednog zemljišta u općini Cerovlje

Opis zemljišta	Površina u hektarima	Udio
Oranice i vrtovi	405.61	11.9%
Povrtnjaci	3.62	0.1%
Livade	298.74	8.8%
Pašnjaci	168.71	5.0%

²³ Prostorni plan uređenja Općine Cerovlje

Voćnjaci i maslinici	31.30	0.9%
Vinogradi	48.92	1.4%
Rasadnici	-	0.0%
Ostalo (neobrađeno ili šumsko)	2,438.38	71.8%
Ukupno	3,395.28	100%

Dakle, korištena poljoprivredna zemljišta u veličini od 3,395 ha u odnosu na ukupnu površinu Općine Cerovlje čine 32% prostora. Ipak, podaci o kućanstvima i korištenju zemljišta sugeriraju da se radi o malom stupnju iskorištenosti od 28% od ukupno raspoloživog zemljišta²⁴:

Tablica II-14 Poljoprivredna kućanstva prema ukupno raspoloživom zemljištu, površina korištenog zemljišta i broj parcela

Broj kućanstava	Ukupno raspoloživa površina zemljišta, ha	Ukupno korišteno poljoprivredno zemljište, ha	Ostalo zemljište, ha	Broj parcela korištenoga poljo. zemljišta
342	3.395,28	956,90	2.438,38	2.959,00

Osnovne značajke poljoprivrednih gospodarstava su rascjepkanost poljoprivrednog zemljišta i mala imanja, kao i pretežito obrađivanje zemljišta u vlastitom vlasništvu. Prema Popisu poljoprivrede, na području općine ima 342 poljoprivredna kućanstva, te 129 OPG-a.

U svrhu ostvarivanja zajedničkih interesa i ciljeva, poljoprivredni proizvođači okupljeni su u profesionalnoj organizaciji, odnosno udruzi poljoprivrednih proizvođača koja broji oko 70 članova.

Po udjelu poljoprivrednog stanovništva, poljoprivredna djelatnost je treća po važnosti gospodarska djelatnost općine Cerovlje. Međutim, najveći dio poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu je seljačkih obiteljskih gospodarstava, a velika većina poljoprivredne proizvodnje služi isključivo za zadovoljavanje vlastitih potreba. Prema Popisu stanovništva iz 2011, tek 2% od ukupnog broja stanovnika izjasnilo se da ostvaruje prihode od poljoprivrede, pa je i u ukupnom broju zaposlenih udio stanovnika u ovoj djelatnosti također mali, oko 5% (30-ak osoba).

II.5. Zapošljavanje i tržište rada

Prema popisu stanovnika iz 2011. godine, od ukupno 1,677 stanovnika Općine Cerovlje, radno sposobno stanovništvo brojilo je 1,095 osoba (65%), i to 580 muškaraca i 515 žena. U ukupnom stanovništvu, udio od 69% muškaraca radno je sposoban, dok je žena radno sposobno 61% od ukupnog broja žena u Općini.

Prema istom izvoru, udio aktivnog stanovništva u populaciji starijoj od 15 godina je manji te iznosi 49%, od čega je udio zaposlenih 45%, a nezaposlenih 4%, kako je vidljivo iz naredne tablice:

²⁴ DZS, Popis poljoprivrede 2003.

Tablica II-15 Udio aktivnog i zaposlenog stanovništva općine Cerovlje u populaciji starijoj od 15 godina, 2011.

Stanovništvo starije od 15 god., prema aktivnosti		Broj	Udio
Ukupno		1423	
Zaposleni		636	44.7%
Nezaposleni	svega	52	3.7%
	traže prvo zaposlenje	9	0
	traže ponovo zaposlenje	43	0
Ekonomski neaktivni	svega	733	51.5%
	umirovljenici	370	0
	osobe koje se bave obvezama u kućanstvu	124	0
	učenici ili studenti	127	0
	ostale neaktivne osobe	112	0
Nepoznato		2	0.1%

Nadalje prema podacima Popisa stanovništva 2011., oko 39% stanovnika Općine ostvaruje redovite ili povremene prihode, dok je ostatak ekonomski neaktivan, uzdržavan ili bez prihoda:

Tablica II-16 Stanovništvo općine Cerovlje prema glavnim izvorima sredstava za život, 2011.

Izvor prihoda	Broj osoba	Udio	
Ukupno ²⁵	1.677	100%	-
a) Prihodi od stalnog rada	608	36.3%	39%
b) Prihodi od povremenog rada	26	1.6%	
c) Prihodi od poljoprivrede	39	2.3%	
d) Starosna mirovina	235	14.0%	61%
e) Ostale mirovine	144	8.6%	
f) Prihodi od imovine	4	0.2%	
g) Socijalne naknade	74	4.4%	
h) Ostali prihodi	51	3.0%	
i) Povremena potpora drugih	23	1.4%	
j) Bez prihoda	514	30.6%	
k) nepoznato	2	0.1%	-

²⁵ Podatak „Ukupno“ (ukupan broj stanovnika) manji je od zbroja podataka u pojedinim retcima jer su osobe mogle dati i dva odgovora (dva različita prihoda) i stoga su te osobe iskazane u dva retka.

Registrirana nezaposlenost²⁶ na nivou Općine je evidentno mala u smislu stope i apsolutne vrijednosti, imajući na umu razliku između registrirane i stvarne nezaposlenosti²⁷. U zadnjih 10 godina do danas radi se o godišnjim prosjecima od oko 50-ak nezaposlenih osoba, s primjetnim rastom u 2011. i 2012. godini, kako je razvidno iz donje tablice.

Tablica II-17 Broj nezaposlenih u općini Cerovlje krajem godine, 2005. – 2015.

	XII mj. 2005.	XII mj. 2006.	XII mj. 2007.	XII mj. 2008.	XII mj. 2009.	XII mj. 2010.	XII mj. 2011.	XII mj. 2012.	XII mj. 2013.	XII mj. 2014.	X mj. 2015.
Cerovlje	45,00	49,00	42,00	47,00	58	58,00	63,00	76,00	32,00	54	49,00

Slijede najnoviji podaci o nezaposlenosti osoba s prebivalištem u Općini Cerovlje, uzimajući u obzir spol i obrazovanje osoba²⁸. Obrazovna struktura ukazuje da je nezaposlenost ravnomjerno raspoređena; u apsolutnim iznosima izraženija nezaposlenost osoba sa srednjom školom srazmjerna je njihovom udjelu u općoj populaciji.

Tablica II-18 Nezaposlenost u općini Cerovlje po spolu i obrazovanju, srpanj – listopad 2015.

Mjesec/ Godina	Ukupno			Bez škole i nezavršena OŠ	Osnovna škola	Trogodišnja		
	Ukupno	Žene	Muškarci			srednja i škola za KV i VKV radnike	Četverogodišnja srednja škola uklj. gimnaziju	Visokoobrazovani
srpanj 2015.	49	23	26	4	7	19	11	8
kolovoz 2015.	52	27	25	5	9	18	10	10
rujan 2015.	45	28	17	3	7	13	16	6
Listopad 2015.	49	32	17	2	9	14	21	1

Prikazani podaci za ovu godinu, što potvrđuju i oni iz prethodnih godina, sugeriraju da nezaposlenost lokalnog stanovništva nema sezonski karakter koji je tipičan za Istru i priobalje općenito. Refleksija je to gospodarskog profila općine, u kojem turizam ne predstavlja dominantnu gospodarsku granu i izvor zapošljavanja.

Što se tiče zaposlenosti, opet dominiraju sektori prerađivačke industrije, građevinarstva i trgovine. Pri tome se ističu tvrtke Kera sjaj i Istarska ciglana koje zajedno zapošljavaju 85 osoba, odnosno čak 63% ukupno zaposlenih u privatnom sektoru općine. Usporedi li se broj zaposlenih osoba u gospodarskim subjektima sa brojem stanovnika, za zaključiti je da veliki broj rezidenata radi izvan općine, što je jedna od karakteristika Istarske županije općenito.

²⁶ Osobe na evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje

²⁷ Naprimjer, prema evidenciji HZZ krajem godine 2011, broj nezaposlenih bio je 35, dok se pri popisu stanovništva iste godine njih 56 izjasnilo kao nezaposleni

²⁸ <http://www.hzz.hr/default.aspx?ID=10553>, Statistički bilten Područnog ureda Pula

II.6. Društvena pitanja

II.6.1. Odgoj i obrazovanje

Sustav odgoja i obrazovanja na području općine Cerovlje obuhvaća predškolski odgoj i osnovno obrazovanje.

Dječji vrtić organiziran je u naselju Pazinski Novaki i djeluje po programu dječjeg vrtića i predškolske ustanove "OLGA BAN" iz Pazina. Programom je obuhvaćena jedna vrtićka skupina s otprilike 25-oro djece.

U naseljima Cerovlje i Gologorica djeluju područni odjeli O.Š. "V. NAZORA" – Pazin. Nastava je organizirana od I.-IV. razreda u jednoj smjeni s cca 35-oro učenika u Cerovlju, dok je u Gologorici organizirana od I.-III. razreda s cca. 10-oro učenika. Niti jedna škola nema sportsku dvoranu, mada je ista predviđena prostornim planom.

Djeca koja žive u rubnim dijelovima Općine (Novaki Pazinski, Paz, Borut, Oslići, Gologorički Dol) školu pohađaju izvan granica Općine i to u Pazinu, Buzetu, Lupoglavu, Tupljaku i Potpićnu. Stoga se kao dugoročni plan postavlja i izgradnja škole u Cerovlju, koja bi objedinila djecu s područja cijele Općine.

Na području Općine nema srednje škole, te se učenici najčešće odlučuju za škole u Pazinu, zbog blizine i organizacije prijevoza, dok manji dio odlazi u Pulu i Poreč.

Što se tiče visokog obrazovanja, s obzirom na postojanje samo dvije javne ustanove na istarskom području srednjoškolci gravitiraju i drugim sveučilišnim sredinama. Takva organizacija srednjoškolskog i visokoškolskog obrazovanja je izgledna i u srednjoročnoj budućnosti.

II.6.2. Stanovanje

Stanovanje je jedna od najvažnijih sastavnica socijalnog razvoja društva, u smislu dostupnosti stana, osiguranja osnovnog standarda i kvalitete stanovanja, kao i omogućavanja da cijene stanova budu prihvatljive svim skupinama stanovništva.

Općina Cerovlje nema ekonomsku snagu, ali ni potrebu za provođenjem vlastitih mjera politike stanovanja. Umjesto toga, područje je regulirano nacionalnim propisima kao što su Zakon o najmu stanova (NN 84/15), Zakon o procjeni vrijednosti nekretnina (NN78/15), Zakon o društveno poticanoj stanogradnji (NN 26/15), POS programi kreditiranja obiteljskih kuća, najma, stanogradnje i dr. Stanovništvo općine je u potpunosti stambeno zbrinuto u obiteljskim kućama koje su velikom većinom u vlastitom vlasništvu.

II.6.3. Zdravstvo i socijalna skrb

Zdravstvena zaštita obuhvaća sustav državnih, skupnih i individualnih mjera za unapređenje, čuvanje i vraćanje zdravlja. Zdravstvena djelatnost obavlja se na primarnoj, sekundarnoj i tercijarnoj razini.

Na području Općine Cerovlje ne djeluju institucije niti primarne zdravstvene zaštite, te se potrebe za istom zadovoljavaju prvenstveno u gradu Pazinu.

Potrebe socijalne skrbi djelomično se zadovoljavaju kroz dotacije udrugama i ustanovama, te naknade za pomoć u kući i druge namjene.

Civilno društvo

Civilni aktivizam i udruživanje građana radi ostvarivanja vlastitih interesa i ciljeva važan je element kvalitete života lokalne zajednice. U općini Cerovlje građanski aktivizam srazmjeran je veličini općine, pa tako na području općine djeluje šest civilnih udruga:

- Lovačka udruga „Šljuka“;
- Udruga mještana Gologorice;
- Boćarski klub Oslići;
- Boćarski klub Older;
- Boćarski klub Pazinski Novaki;
- Sportska udruga Općine Cerovlje;
- Kulturno i sportsko društvo „Novaki 1341.“;
- Klub mladih Cerovlje;
- Udruga mladih Pagubice;
- Udruga poljoprivrednih proizvođača općine Cerovlje.

II.7. Okoliš

II.7.1. Stanje okoliša

Imajući u vidu prirodna obilježja i resurse Općine Cerovlje, najrelevantnijim područjima zaštite okoliša spadaju zaštita vode, šume, zraka, tla te kulturne baštine i krajolika, a generalno okoliš na području čitave općine smatra se očuvanim unatoč blizini modernih prometnih središta.

Što se tiče kakvoće zraka, na prostoru Općine Cerovlje nema organiziranog praćenja kakvoće zraka, ali se obzirom na njen položaj mogu uzeti u obzir podaci iz postaje na području Grada Pazina koji pokazuju da su srednje godišnje koncentracije onečišćavača unutar preporučenih graničnih vrijednosti. Temeljem dostupnih podataka, zrak na području Pazina je Prostornim planom Istarske županije svrstan u I. kategoriju.

Konkretni empirijski podaci o onečišćenju tla ne postoje, ali se s obzirom na vrste djelatnosti i tip poljoprivredne proizvodnje može pretpostaviti da je stupanj zagađenja zadovoljavajući. S obzirom na nisku razinu upotrebe sredstava za zaštitu bilja i umjetnih gnojiva za pretpostaviti je da postoji temeljni čimbenik razvoja danas profitabilne ekološke poljoprivredne proizvodnje.

Područje obuhvata Plana smješteno je u slivu akumulacije Butoniga (odnosno rijeke Mirne), te slivovima vodotoka: Pazinski potok, Raša i Boljunčica. Prirodno okruženje smatra se najvećim bogatstvom ovoga kraja, jer je područje općine reljefno, te u kontekstu flore i faune vrlo raznoliko i specifično, a osim toga, visok je postotak područja pod posebnom kategorizacijom zaštite okoliša.

Voda je jedno od najznačajnijih prirodnih resursa općine. Onečišćenje voda na području Cerovlja potječe prvenstveno od ispuštanja voda iz domaćinstva, gospodarskih subjekata i od ispiranja divljih deponija otpada, gnojista, herbicida i pesticida sa poljoprivrednih površina. Veći dio općine

ujedno je i vodozaštitno područje prve, druge i treće kategorije te se stoga nameće potreba odgovarajuće zaštite voda, što u prvom redu podrazumijeva izgradnju prikladne vodoopskrbne i kanalizacijske infrastrukture.

II.7.2. Gospodarenje otpadom

Postupak uvođenja cjelovitog sustava gospodarenja otpadom je dugotrajan proces koji je u Hrvatskoj već neko vrijeme u tijeku, mada su generalni trendovi još uvijek nepovoljni (konstantno povećanje količine otpada, većina otpada se deponira i sl).

Prema Zakonu o održivom gospodarenju otpadom, jedinice lokalne samouprave dužne su izvršiti slijedeće obveze:

- Osigurati javnu uslugu prikupljanja miješanog komunalnog otpada i biorazgradivog komunalnog otpada
- Osigurati odvojeno prikupljanje otpadog papira, metala, stakla, plastike i tekstila, te krupnog (glomaznog) komunalnog otpada
- Osigurati sprječavanje odbacivanja otpada na način suprotan zakonu te uklanjanje tako odbačenog otpada
- Osigurati provedbu plana gospodarenja otpadom RH
- Osigurati donošenje i provedbu plana gospodarenja otpadom jedinice lokalne samouprave
- Osigurati provođenje izobrazno-informativne aktivnosti na svom području
- Osigurati mogućnost provedbe akcija prikupljanja otpada

Općina Cerovlje pitanje sakupljanja i odvoženja komunalnog i neopasnog tehnološkog otpada rješava sporazumno s Gradom Pazinom i tamošnjim komunalnim poduzećem "USLUGA" d.o.o.

Ovo trgovačko društvo je pravni slijednik javnog komunalnog poduzeća "Usluga" Pazin koje je bilo u vlasništvu bivše Općine Pazin, prije ustroja novih jedinica lokalne samouprave. Izmjenom Zakona o lokalnoj samoupravi, članovi Društva su postali Grad Pazin i Općine Cerovlje, Gračišće, Lupoglav, Motovun, Sveti Petar u Šumi, Tinjan, te Općina Karojba, s prevladavajućim vlasničkim udjelom Grada Pazina (87.62%). Područje koje opslužuje poduzeće Usluga d.o.o. ima ukupno oko 17.850 stanovnika. Na području općine Cerovlje svih 510 domaćinstava, odnosno 1677 stanovnika je obuhvaćeno organiziranim skupljanjem komunalnog otpada koje se odlaže na odlagalište otpada "Jelenčići V" u Pazinu.

U 2014. godini, u suradnji s komunalnom tvrtkom Usluga d.o.o. izvršene su zamjene starih i oštećenih kontejnera na području Općine Cerovlje, te je prema Fondu za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost kandidiran projekt nabavke i postavljanja zelenih otoka za 5 većih naselja Općine, pa su tako isti postavljeni u naseljima Borut, Cerovlje, Draguč, Gologorica i Novaki Pazinski. Nadalje, na području Općine sanirana su sva divlja odlagališta otpada, te nisu zamjećena nastajanja novih. 2015. Općina je nabavila još 10 kompleta otpada.

Unazad nekoliko godina, uz su-financiranje od strane Fonda za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost odlagalište neopasnog otpada Jelenčići V je u postupku sanacije, te je završena I faza projekta Sanacija i zatvaranje odlagališta otpada Jelenčić koji će se u potpunosti završiti

izgradnjom županijskog Centra za gospodarenje otpadom (CGO) Kaštijun. Odlagalište će tako postati pretovarna stanica za neopasni otpad, preko koje će se obavljati transport neopasnog otpada s područja Grada Pazina i općina Cerovlje, Gračišće, Karojba, Lupoglav, Motovun, Sveti Petar u Šumi i Tinjan, prema CGO Kaštijun.

II.8. Kvaliteta života

II.8.1. Kulturno povijesna baština

Brežuljkasti krajolik središnje Istre u kojem se nalazi i općina Cerovlje područje kojim je stoljećima prolazila granica Venecije i Austrije, obilježeno stalnim migracijama naroda i kultura, pa i pograničnim sukobima, što je ostavilo traga u povijesnom nasljeđu. Nepristupačnost i izoliranost utjecala je na depopulaciju i napuštanje naselja, ali i na očuvanje brojnih etnoloških posebnosti i načina života, što čini Cerovlje 'pravom ruralnom Istrom'.

Naselje **Cerovlje** postoji već u XIII.st., kad pripada Akvilejskomu patrijarhatu, pićanskomu biskupu i naposljetku Pazinskoj knežiji. Prvi se put spominje u Istarskom razvodu, a potom 1498. u Urbaru Pazinske knežije u obliku Czerolach. Župa se spominje u XVII.st., a ukinuta je 1827., da bi 1871. bila uspostavljena Župna crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije. Do XX. stoljeća stanovništvo na ovom području bavilo se gotovo isključivo poljodjelstvom, potom i stočarstvom (uzgoj goveda, koza, svinja). Prolazak željezničke pruge kroz Cerovlje 1876. povećao je njegovo značenje, a 1911. počela je raditi ciglana, koja je utjecala na razvoj modernog Cerovlja.

U naselju se na brežuljku uz cestu Pazin – Rijeka, neposredno uz željeznički prijelaz, nalazi crkvice Svetog Trojstva, kasnogotička jednobrodna građevina iz prve pol. XV.st. Poligonalno svetište nadsvedeno je križno-zvezdolikim svodom, na kojem su gotičke freske nepoznatoga talijanskog majstora iz doba gradnje crkve. Godine 1588. (glagoljski natpis) produljena je lađa i na pročelju izgrađena preslica, kojoj je pridodana i lopica, trijem pred ulazom.

Poviše naselja koje se pruža hrptom prema sjeveru župna je crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije sagrađena 1804. na mjestu negdašnje crkve (glagoljski natpis spominje 1592.) i dograđena 1910.

Borut se prvi put spominje 1498. u Urbaru pazinske grofovije. Tada je ovdje živjelo desetak obitelji, a stanovništvo se znatnije povećalo u 16. stoljeću kada su turska osvajanja uzrokovala nalete izbjeglica iz Hrvatske i Bosne. Borut ima dugu ciglarsku tradiciju, čemu svjedoče sačuvani primjerci žljebnjaka s utisnutim godinama proizvodnje 1803. i 1823. Zbog nedostatka sirovine potrebne za modernu proizvodnju, u Borutu je 1979. umjesto cigle počela proizvodnja betonskih fert gredica, a kasnije i betonskih blokova.

Na šumovitom brežuljku nedaleko Moloni kapelanijska je crkva Sv. Mihovila arhanđela s romaničkim polukružnim svetištem iz 13. stoljeća, a to svjedoči da su naselja u blizini postojala mnogo ranije nego što su spomenuta koncem 15. stoljeća. Crkva je proširena 1787. i temeljito obnovljena 1982., a unutrašnjost joj krasi kameni kipovi Sv. Mihovila arhanđela, Blažene Djevice Marije i Sv. Josipa. Nedaleko željezničke stanice nalazi se crkvice Sv. Duha obnovljena 1560., o čemu svjedoči glagoljski natpis nad ulaznim vratima.

Draguč se u povijesnim zapisima spominje kao kaštel Dravuie naveden 1102. kao imanje darovano akvilejskim patrijarsima. Kaštel je 1350. pripojen Pazinskoj grofoviji, a nakon mletačko - austrijskog rata, 1523., pao je u ruke Venecije koja njime vlada do svoje propasti 1797.

Župa u Draguču se spominje 1421., a 1580. posjetio ju je apostolski vizitator Valier, navodeći u svojim zabilježbama kako su župnici u Draguču matične knjige vodili glagoljicom. Ovi se dragocjeni dokumenti uz notarski protokol župnika Matkovića (16. - 17. stoljeće) danas čuvaju u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti u Zagrebu.

Na ulazu u grad, okružena grobljem, stoji crkva posvećena starozavjetnom svecu Sv. Elizeju, učeniku proroka Ilije. Romanička je to građevina podignuta koncem 12. stoljeća dvobojnim kamenim blokovima, što je usamljen slučaj ne samo u Istri, već i njenom širem okruženju. Pred ulazom u grad nalazi se i crkva Gospe od Ružara sagrađena 1641. koja je obnavljana tijekom kasnijih stoljeća, a od sačuvanog inventara iz obližnjih crkava mjesni su župnici tijekom vremena uredili svojevrzni muzej sakralne umjetnosti skupivši izrezbarene oltare i kipove. Iza sklopa zgrada okupljenih u kaštel, pred nekadašnjim ulazom u utvrđeni grad nalazi se crkva Sv. Roka, sagrađena je početkom 16. stoljeća i oslikana religijskim motivima.

Od ostalih sakralnih spomenika ističu se:

- Romanička crkva Blažene Djevice Marije u Gologorici, oslikana oko 1400. rukom nepoznatog pučkog majstora
- Crkvice Sv. Jurja iz 13. stoljeća u Grimaldi, i novija crkva Sv. Jurja podignuta 1891. u neoklasičnom stilu.
- Paz - dvoapsidna crkva Svetog Vida podignuta 1461., te župna crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije sagrađena 1579.

Većina sakralnih objekata je vlasništvo Crkve. Za registrirana kulturna dobra i ostale objekte od važnosti redovito se vodi briga i održavanje istih putem vlastitih, državnih i međunarodnih sredstava.

Registrirana kulturna dobra na području Općine su²⁹:

- Urbana naselja
 - Draguč-urbana cjelina
- Sakralne građevine
 - Draguč - crkva Sv. Elizeja
 - Draguč - crkva Sv. Roka
 - Paz - kapela Sv. Vida na groblju u Pazu
 - Gologorica - crkva Sv. Petra i Pavla
 - Gradinje - crkva Svih Svetih
- Povijesni (graditeljski) sklop:
 - Belaj-barokni arhitektonski ladanjski sklop Belaj s okolicom-kultiviranim krajolikom
 - Belaj-Kaštel Sv. Martin (Possert, Schabez) i crkva Sv. Martina

²⁹ Prostorni plan uređenja Općine Cerovlje

U naseljima Cerovlje, Borut, Gologorica, Pagubice, Gologorički Dol, Krpani, Gradinje, Paz, Pazinski Novaki i Draguč nalaze se društveni domovi u sklopu kojih je moguća organizacija kulturnih priredaba, no stanovništvo svoje potrebe za kulturom u pravilu zadovoljava u najbližim većim centrima. Najčešće su to Pazin i Pula, a povremeno i Rijeka.

II.8.2. Rekreacija i sport

Zadovoljavanje javnih potreba u sportu odvija se prema programima klubova i udruga. Trenutno na području općine djeluje Sportska udruga Općine Cerovlje i Kulturno sportsko društvo "Novaki 1341".

Na području Općine nalazi se nekoliko polivalentnih igrališta, dva četverostazna, četiri dostazne i četiri jednostazne.

Područje općine svojim reljefom i prirodnim ljepotama idealno je za biciklizam, pješačenje, a posebice za lov i ribolov, što je dugogodišnja tradicija ovoga područja.

II.9. Institucije i javne politike

II.9.1. Općinska uprava

Općina Cerovlje je jedinica lokalne samouprave Istarske županije s pripadajućim ovlastima sukladno zakonu. U sastavu općine su naselja Belaj, Borut, Cerovlje, Ćusi, Draguč, Gologorica, Gologorički Dol, Gradinje, Grimalda, Korelići, Novaki Pazinski, Oslići, Pagubice, Paz i Previž. Područje Općine Cerovlje utvrđeno je Zakonom o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (NN 86/06, 125/06, 16/07, 95/08, 46/10, 145/10, 37/13, 44/13, 45/13).

Statut je temeljni pravni akt Općine Cerovlje kojim se uređuje:

- status i područje Općine Cerovlje;
- obilježja, pečat i Dan Općine Cerovlje;
- javna priznanja;
- samoupravni djelokrug;
- ovlasti i način rada tijela Općine Cerovlje;
- ustrojstvo općinske uprave i rad javnih službi;
- mjesna samouprava;
- imovina i financiranje Općine Cerovlje;
- provođenje referenduma i oblici konzultiranja građana;
- oblici suradnje s drugim jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave;
- javnost rada i
- druga pitanja od važnosti za ostvarivanje prava i obveza Općine Cerovlje

Glavna tijela Općine su:

Općinsko vijeće - predstavničko tijelo građana koje donosi akte u okviru djelokruga Općine i obavlja druge poslove u skladu s zakonom i Statutom. Općinsko vijeće ima 11 članova, predsjednika i jednog potpredsjednika. Mandat članova Općinskog vijeća izabranog na redovnim izborima traje četiri godine.

Načelnik zastupa Općinu i nositelj je izvršne vlasti Općine. Odgovoran je za ustavnost i zakonitost obavljanja poslova koji su u njegovom djelokrugu i za ustavnost i zakonitost akata upravnog tijela Općine. Mandat načelnika traje četiri godine.

Poslove iz samoupravnog djelokruga Općine Cerovlje te poslove državne uprave koji su zakonom prenijeti na Općinu, izvršava upravno tijelo Općine – **Jedinstveni upravni odjel** (JUO).

Odjelom upravlja i rukovodi Načelnik koji nadzire rad službenika i namještenika koji svoje zadaće obavljaju temeljem Godišnjeg plana i programa rada. Sukladno Pravilniku o unutarnjem redu Općine Jedinstveni upravni odjel bi po sistematizaciji činilo 5 zaposlenih slijedećih radnih mjesta:

Tablica II-19 Popis radnih mjesta općine Cerovlje

Kategorija	Radno mjesto	Broj izvršitelja
I	Pročelnik Upravnog odjela	1
II	Viši stručni suradnik za računovodstvene poslove	1
III	Administrativni tajnik	1
III	Referent za opće poslove	1
IV	Tehničar za održavanje	1

U vrijeme pripreme ovog dokumenta, u Odjelu su zaposlene 3 osobe i općinski Načelnik. U opravdanim slučajevima, te u skladu sa zakonom, posebni poslovi za koje nedostaje kapaciteta u Jedinstvenom upravnom odjelu mogu se putem ugovora povjeriti osobi odgovarajućih stručnih sposobnosti, o čemu odluku na prijedlog pročelnika donosi Načelnik.

II.9.2. Javne politike

Prostorni plan uređenja Općine Cerovlje

Temeljni akt koji se uređuje razvoj nekog područja, odnosno smještaj društvenih i gospodarskih djelatnosti u prostoru je dokument prostornog uređenja - na području općine Cerovlje je Prostorni plan uređenja općine Cerovlje donešen 2004. god. ("Službene novine Grada Pazina" br. 14/04), te Izmjene i dopune Prostornog plana uređenja općine Cerovlje (Službene novine Grada Pazina" broj 25/12). Osnovni cilj Prostornog plana uređenja Općine Cerovlje je poboljšanje prostornog standarda naselja, radnih zona i drugih izgrađenih površina, uz osiguranje zdravog okoliša s promišljenim korištenjem prirodnih datosti. Prostorni plan donosi mjere i odredbe kojima se osigurava:

- Racionalno korištenje i zaštita prostora
- Utvrđivanje građevinskih područja naselja u odnosu na postojeći i planirani broj stanovnika, gustoću stanovanja, izgrađenost, iskorištenost i gustoću izgrađenosti, obilježja naselja, vrijednosti i posebnosti krajobraza, prirodnih i kulturno-povijesnih cjelina
- Unapređenje uređenja naselja i komunalne infrastrukture

Polazeći od dostignutog stupnja razvoja, postojeće gospodarske strukture, prirodnih uvjeta i općih smjernica razvoja gospodarskih djelatnosti, temeljna obilježja prostornog razvitka Općine Cerovlje usmjerena su na:

- postojeću industriju i iskorištavanje mineralnih sirovina;

- razvoj male privrede i obrtništva;
- turizam povezan s prirodnom i povijesnom baštinom;
- te poljoprivredu na koju se nadovezuju agroturistički kompleksi.

Površine naselja su izgrađene površine i površine na kojima se predviđa gradnja, odnosno proširenje postojećeg naselja. U njoj se osim stanovanja smještaju i druge funkcije, kao što su: javna namjena, gospodarska namjena (proizvodna, poslovna, ugostiteljsko-turistička, i sl.), sportsko-rekreacijska namjena, javne zelene površine, površine infrastrukturnih sustava, groblja.

Ukupna površina građevinskog područja naselja na području Općine iznosi:

- za građevinska područja naselja s više od 100 stanovnika (Cerovlje i Gologorica) 28,09 ha, s gustoćom od 12,74 stanovnika/ha,
- za građevinska područja naselja ispod 100 stanovnika (sva ostala naselja) 265,65 ha, s gustoćom od 5,72 stanovnika/ha.

Površine izvan naselja za izdvojene namjene funkcioniraju u prostoru kao autonomne prostorne cjeline. Na njima se ne može planirati novo stanovanje, već su određene za:

- Gospodarsku namjenu:
 - proizvodnu - pretežito industrijska (Borut – zona I12, izgrađeno = 2,49 ha + neizgrađeno = 3,20 ha = 5,69 ha)
 - poslovnu (zona Pazinski Novaki, postojeća 1,52 ha + planirana 1,12 ha)
 - proizvodno poslovnu namjenu - mješovitu ("Flegari" 2,87 ha; "Ciglana Cerovlje" 9,36 ha; i „Cerovlje“ 3,9 ha)
 - farma za uzgoj stoke i peradi te primarnu preradu proizvoda (u blizini naselja Bužići/Borut 1,63 ha i u blizini naselja Toncini/Čusi 1,18 ha)
 - ugostiteljsko-turističku (turistički punkt Korelići površine cca 0,80 ha; punkt "Bare" pored naselja Cerovlje koji se ima razviti kao sportsko-turistički centar, kroz sanaciju napuštenih eksploatacijskih polja (glinokopa); te TP „Poljanice“ pored naselja Poljanice unutar kojeg se planira ugostiteljska građevina bez smještajnih kapaciteta)
- Sportsko-rekreacijsku namjenu (izdvojeno građevinsko područje u Cerovlju namijenjeno za izgradnju igrališta i manjeg pomoćnog objekta, površine 0,65 ha; te građevinsko područje sporta i rekreacije „Bare“ površine 1,28 ha i zona rekreacije „Bare“ koja će kroz sanaciju područja bivšeg glinokopa sadržavati kopneni i vodeni dio)
- Groblja izvan građevinskih područja naselja (u statističkim naseljima Pazinski Novaki, Cerovlje, Previž, Borut, Gologorica, Paz i Belaj, ukupne površine 0,72 ha)

Strategija razvoja Općine Cerovlje 2010. – 2015.

Svjesni potrebe za kvalitetnim upravljanjem razvojem koji će osigurati održivost i unapređenje stanja zatečenih resursa, lokalna samouprava je 2010. godine izradila strateški dokument kojim su određeni temeljni pravci razvoja Općine za razdoblje od 2010. do 2015. godine.

Strategija razvoja Općine Cerovlje, sadržava strukturnu analizu postojećeg stanja (prirodna obilježja, okoliš i prostor; demografska obilježja; komunalna infrastruktura; gospodarstvo i društvene djelatnosti), a temeljem koje su uz suradnju sa dionicima artikulirana sva relevantna razvojna obilježja, problemi i potrebe te izrađena SWOT analiza.

Na temelju analitičkog rada i participativnog procesa, definirana je strategija - vizija željene budućnosti te način njezine realizacije kroz pet strateških razvojnih ciljeva podijeljenih na odgovarajuća prioritetna područja s pripadajućim mjerama/projektima.

Vizija razvoja općine Cerovlje jest:

Općina Cerovlje je općina očuvanog prirodnog ambijenta koja svojim žiteljima osigurava kvalitetu življenja putem uravnoteženog vrednovanja raznolikih prirodnih resursa i bogate kulturne baštine.

Mali i srednji poduzetnici predstavljaju temeljne nositelje poljoprivrede, turizma i prerađivačkih djelatnosti.

U svrhu ostvarenja vizije, razrađena je slijedeća strategija, odnosno set strateških ciljeva, prioriteta i mjera:

Tablica II-20 Strategija Općine Cerovlje 2010. – 2015. – strateški ciljevi, prioriteti i mjere

Strateški cilj 1: Razvoj poljoprivrede	
1.1	Stvaranje institucionalnih preuvjeta razvoja
1.1.1	Izrada plana i programa održivog razvoja poljoprivrede Općine Cerovlje
1.1.2	Redefiniranje uloge poljoprivredne udruge
1.1.3	Izmjena i dopuna programa raspolaganja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države
1.1.4	Provođenje programa raspolaganja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države
1.1.5	Poticanje obnove zapuštenih poljoprivrednih površina u privatnom vlasništvu
1.1.6	Edukacija poljoprivrednika na području korištenja sredstava iz različitih nacionalnih programa i programa Europske unije
1.2	Umrežavanje poljoprivrednih proizvođača
1.2.1	Povezivanje poljoprivrednih proizvođača po pojedinim segmentima poradi zajedničke proizvodnje i prerade poljoprivrednih proizvoda
1.2.2	Zajednički plasman srodnih poljoprivrednih proizvoda na tržištu
1.3	Unapređenje postojeće poljoprivredne proizvodnje
1.3.1	Standardizacija kvalitete poljoprivrednih proizvoda te dobivanje certifikata kvalitete za pojedine poljoprivredne proizvode
1.3.2	Poticanje ulaganja poradi osiguranja visoke kvalitete poljoprivrednih proizvoda
1.3.3	Edukacija poljoprivrednih proizvođača po pojedinim tematskim područjima
1.3.4	Uvođenje poljoprivrednih kultura netipičnih za područje Općine za koje postoje prirodni preduvjeti uzgoja
1.3.5	Sufinanciranje nabavke sadnica i repromaterijala
1.3.6	Očuvanje i razvoj autohtonih pasmina putem suradnje s obližnjim Centrom za regionalno ruralni razvoj u Pazinu

- 1.3.7 Programi stipendiranja deficitarnih zanimanja
- 1.4 **Poduzimanje odgovarajućih marketinških aktivnosti**
- 1.4.1 Naznaka zemljopisnog porijekla poljoprivrednih proizvoda i njihovo brandiranje
- 1.4.2 Uspostava i izvođenje sustavnih promotivnih aktivnosti poput sajмова, manifestacija, oglašavanja i sl.
- 1.4.3 Poticanje povezivanja poljoprivrede i turizma

Strateški cilj 2: Stvaranje preduvjeta za razvoj sekundarnih i tercijarnih djelatnosti

- 2.1 **Uređenje administrativne infrastrukture**
- 2.1.1 Donošenje izmjena i dopuna prostornog plana Općine Cerovlje
- 2.1.2 Donošenje planova nižeg reda za poslovne zone
- 2.1.3 Rješavanje imovinsko pravnih odnosa na području poslovnih zona
- 2.2 **Osiguranje komunalne infrastrukture za obavljanje djelatnosti u poslovnoj zoni Cerovlje**
- 2.2.1 Izgradnja sustava za obranu od poplava – nasipa u blizini poslovne zone
- 2.2.2 Izgradnja vodoopskrbnog sustava i kanalizacijskog sustava u poslovnoj zoni
- 2.2.3 Izgradnja elektroenergetskog sustava u poslovnoj zoni
- 2.2.4 Prikladno povezivanje objekata u poslovnoj zoni s ključnim prometnicama u okruženju
- 2.3 **Poticanje ulaganja**
- 2.3.1 Izrada analize o mogućnostima ulaganja na području Općine Cerovlje
- 2.3.2 Definiranje sustava poticajnih mjera za nove investitore
- 2.3.3 Poduzimanje sustavnih promotivnih aktivnosti usmjerenih ka potencijalnim ulagačima
- 2.4 **Poticanje razvoja malog i srednjeg poduzetništva**
- 2.4.1 Prepoznavanje potreba poduzetnika i obrtnika poradi poduzimanja odgovarajućih razvojnih aktivnosti
- 2.4.2 Edukacija poduzetnika
- 2.4.3 Stipendiranje studenata i učenika iz deficitarnih zanimanja
- 2.4.4 Poticanje informiranosti i povezivanja poduzetnika s područja Općine
- 2.4.5 Definiranje mjera za poticanje gradnje smještajnih kapaciteta mladom stanovništvu

Strateški cilj 3: Izgradnja moderne komunalne infrastrukture u funkciji neometanog razvoja i zaštite okoliša

- 3.1 **Dovršetak izgradnje i rekonstrukcija vodoopskrbnog sustava**
- 3.1.1 Nastavak suradnje na izradi projektne dokumentacije za izgradnju vodoopskrbnog sustava
- 3.1.2 Pomoć pri rješavanju imovinsko pravnih problema prilikom izgradnje vodoopskrbnog sustava
- 3.2 **Izgradnja kanalizacijskog sustava i sustava za pročišćavanje otpadnih voda**
- 3.2.1 Nastavak suradnje na izradi projektne dokumentacije za izgradnju kanalizacijskog sustava
- 3.2.2 Pomoć pri rješavanju imovinsko pravnih problema prilikom izgradnje kanalizacijskog sustava
- 3.3 **Zaštita okoliša**
- 3.3.1 Izrada studije zbrinjavanja otpada na području Općine
- 3.3.2 Sanacija divljih odlagališta i sprečavanje njihovog ponovnog nastanka
- 3.3.3 Edukativne akcije usmjerene na osvješćivanje stanovništva o važnostima svih vrsta onečišćenja te prikladnom zbrinjavanju otpada
- 3.3.4 Uspostava sustava selektivnog zbrinjavanja otpada
- 3.3.5 Poticanje korištenja alternativnih izvora energije
- 3.3.6 Uređenje odlagališta građevinskog otpada
- 3.4 **Kompletiranje i uređenje prometne infrastrukture i elektroenergetskog sustava**
- 3.4.1 Asfaltiranje nerazvrstanih i županijskih cesta
- 3.4.2 Održavanje postojećih prometnica

- 3.4.3 Izgradnja zaobilaznice u Cerovlju
- 3.4.4 Uređenje pružnih prijelaza
- 3.4.5 Rekonstrukcija elektroenergetske mreže na području Općine
- 3.4.6 Proširivanje sustava javne rasvjete na području Općine
- 3.5 Osvremenjivanje postojeće telekomunikacijske infrastrukture**
- 3.5.1 Poticanje uvođenja suvremene telekomunikacijske infrastrukture koja osigurava brze internetske veze
- 3.5.2 Povećanje pokrivenosti područja Općine mrežama mobilne telefonije

Strateški cilj 4: Razvoj turizma

- 4.1 Izgradnja turističke infrastrukture**
- 4.1.1 Uređenje prostorno planske dokumentacije
- 4.1.2 Uređenje biciklističkih staza
- 4.1.3 Uređenje pješačkih staza
- 4.1.4 Uređenje vidikovaca
- 4.1.5 Nastavak uređenja srednjovjekovnih kaštela
- 4.1.6 Uređenje sportsko rekreacijske zone
- 4.1.7 Poticanje edukacije stanovništva o mogućnostima razvoja turističkih sadržaja i načinima njihovog financiranja
- 4.2 Razvoj selektivnih oblika turizma**
- 4.2.1 Poticanje razvoja agroturizama i ostalih oblika smještajnih i ugostiteljskih kapaciteta
- 4.2.2 Razvoj lovnog i ribolovnog turizma
- 4.2.3 Razvoj izletničkog turizma
- 4.2.4 Razvoj znanstveno-edukativnog turizma putem formiranja centra za freske i centra za edukaciju o materijalnoj i nematerijalnoj baštini Istre
- 4.3 Valorizacija materijalne i nematerijalne baštine u turističke namjene**
- 4.3.1 Stvaranje baze podataka – popisa materijalne i nematerijalne baštine
- 4.3.2 Analiza postojećeg stanja materijalne i nematerijalne baštine
- 4.3.3 Nastavak sustavne organizacije kulturnih manifestacija
- 4.3.4 Nastavak sustavnog održavanja objekata kulturne baštine
- 4.3.5 Sustavna zaštita općini svojstvenih elemenata nematerijalne i materijalne baštine
- 4.4 Promocija turističkih sadržaja**
- 4.4.1 Turističko brandiranje i pozicioniranje općine kao turističke destinacije
- 4.4.2 Definiranje prioritetnih područja promocije turističkih sadržaja
- 4.4.3 Sustavno promoviranje turističkih sadržaja na ciljnim tržištima
- 4.4.4 Sustavno obilježavanje turističkih sadržaja – biciklističkih staza, pješačkih staza, objekata kulturne baštine, vinskih cesta i cesta maslinovog ulja i sl.
- 4.4.5 Izrada promotivnog materijala općine s pripadajućim turističkim sadržajima
- 4.4.6 Jačanje suradnje s Turističkom zajednicom Središnje Istre

Strateški cilj 5: Proširenje i poboljšanje kvalitete društvenih djelatnosti

- 5.1 Unapređenje postojećeg sustava predškolskog odgoja i obrazovanja**
- 5.1.1 Proširenje prostornih kapaciteta vrtića
- 5.1.2 Objedinjavanje osnovnoškolskog obrazovanja na području Općine putem iniciranja procesa izgradnje škole
- 5.2 Poboljšanje sustava zdravstva i socijalne skrbi**
- 5.2.1 Organizacija područne ambulante s obiteljskim liječnikom i stomatologom

- 5.2.2 Osnivanje ljekarne
- 5.2.3 Nastavak i jačanje suradnje na području socijalne skrbi s odgovarajućim institucijama u Gradu Pazinu
- 5.3 Organizacija ostalih društvenih djelatnosti i sadržaja**
- 5.3.1 Unaprijeđenje postojećih i uvođenje novih kulturnih manifestacija svojstvenih općini
- 5.3.2 Osnivanje sportskog društva u cilju poticanja organiziranog bavljenja sportskim aktivnostima
- 5.3.3 Izgradnja nogometnog igrališta
- 5.3.4 Izgradnja sportsko rekreacijske zone
- 5.3.5 Osnivanje tvrtke u općinskom vlasništvu

Za provedbu Strategije utvrđena je potreba uspostave operativnog plana te radnog tijela - Jedinice za upravljanje projektima pod izravnom ingerencijom načelnika Općine. Za potrebe financiranja provedbe, u načelu su definirani izvori:

- Proračunska sredstva Općine Cerovlje;
- Proračunska sredstva Istarske županije namijenjena kapitalnim ulaganjima;
- Sredstva resornih ministarstava, HBOR-a i nacionalnih fondova Republike Hrvatske i
- Sredstva Europske unije i drugih međunarodnih financijskih institucija.

Vremenski okvir provedbe pojedinih mjera nije definiran, kao ni pokazatelji za praćenje i ocjenu.

II.9.3. Financiranje javnih potreba

Za obavljanje poslova, Općina koristi vlastite prihode kojima u okviru svog samoupravnog djelokruga slobodno raspolaže, te ostale vanjske izvore.

Financiranje javnih potreba općine Cerovlje vrši se kroz programe za:

- Održavanje komunalne infrastrukture
- Gradnju objekata i uređaja komunalne infrastrukture
- Poticanje poljoprivrede i agroturizma
- Zaštitu okoliša
- Potrebe u području predškolskog odgoja, školstva i obrazovanja
- Socijalno – zdravstvene potrebe
- Potrebe u području kulture i sporta
- Vatrogastvo, zaštitu i spašavanje.

Programi *održavanja i gradnje komunalne infrastrukture* izvršavaju se putem direktnog financiranja pojedinih projekata (npr. asfaltiranja cesta, održavanje povijesnih građevina, cesta i objekata, objekata i uređaja vodoopskrbe, javne rasvjete, vodotoka i drugih javnih površina i sl.)

Poticanje *poljoprivrede i agroturizma* postiže se kroz donacije Fondu za razvoj poljoprivrede i agroturizma Istarske županije, Udruzi poljoprivrednih proizvođača Cerovlje, te Turističkoj zajednici središnje Istre.

U području *zaštite okoliša* financiraju se inicijative poput sanacije divljih deponija, nabava kontejnera i uspostava zelenih otoka.

Socijalno zdravstvene potrebe zadovoljavaju se donacijama udrugama i organizacijama iz područja zdravstva i socijalne skrbi, kroz program suzbijanja zaraznih bolesti, te kroz naknade građanima (socijalne pomoći i pomoć u kući starijim osobama, subvencije školskih marendi i plaćanje produženog boravka u školi).

Potrebe u području *kulture i sporta* se zadovoljavaju podržavanjem rada i programa ustanova i organizacija u kulturi i sportu (donacijama), podržavanjem pojedinih akcija i manifestacija, te investicijama u objekte kulture i sporta.

Javne potrebe u području *predškolskog odgoja i naobrazbe* zadovoljavaju se sufinanciranjem troškova zaposlenih i materijalnih troškova koji se tiču rada Dječjeg vrtića Novaki Pazinski, a u području *školstva*, Općina osigurava stipendije studentima i učenicima te tekuće potpore za školske programe i natjecanja.

U području *zaštite i spašavanja*, Općina doprinosi tekućim potporama Javnoj vatrogasnoj postrojbi Pazin i Područnoj vatrogasnoj zajednici Pazin.

Proračun Općine je srazmjeran njenoj veličini i u apsolutnom iznosu vrlo mali, te se kreće od 4 do 6 miliona kuna godišnje. Analiza izvršenja proračuna te provedba razvojnih projekata detaljnije su analizirane kroz naredno poglavlje III, dok se u tablici niže daje pregled strukture financiranja javnih potreba (u udjelima) Općine Cerovlje u razdoblju 2011-2014³⁰.

Tablica II-21 Financiranje javnih potreba Općine Cerovlje 2010 – 2014.

	2010	2011	2012	2013	2014
1 Opće javne usluge	40.75%	35.73%	32.82%	33.58%	25.63%
2 Obrana	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
3 Javni red i sigurnost	10.67%	10.19%	9.36%	8.25%	8.09%
4 Ekonomski poslovi (uklj. promet)	11.32%	13.16%	19.65%	7.32%	21.32%
5 Zaštita okoliša (uklj. gospodarenje otpadom i otpadnim vodama)	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
6 Usluge unapređenja stanovanja i zajednice (uklj. vodoopskrbu, javnu rasvjetu, stanovanje)	7.97%	9.85%	17.78%	19.52%	12.79%
7 Zdravstvo	0.81%	0.75%	0.62%	0.55%	0.42%
8 Rekreacija, kultura i religija	7.07%	4.16%	5.05%	3.33%	4.77%
9 Obrazovanje	14.68%	20.35%	11.05%	22.57%	24.57%
10 Socijalna zaštita	6.74%	5.81%	3.67%	4.87%	2.40%
UKUPNO	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%
UKUPNO u apsolutnim iznosima	4,370,712	4,675,350	5,088,560	5,222,841	6,366,884

Ako promotrimo funkcionalnu strukturu financiranja javnih potreba grubom podjelom na javne funkcije koje su u širem smislu manje ili više razvojne (konkretno opće javne usluge, javni red, zdravstvo i socijalna skrb u odnosu na ekonomske poslove, okoliš, unapređenje stanovanja i

³⁰ Izvor: Ministarstvo financija, ostvarenje proračuna JLS Istarske županije 2010-2014 (rashodi proračuna po funkcijskoj klasifikaciji); obrada autora

zajednice, te obrazovanje), dolazimo do omjera cca 40-60%. Ipak, ovakva podjela je djelomično arbitrarna, jer su npr. izdaci za vodoopskrbu ili predškolsko obrazovanje razvojni s opće društvenog stajališta ali ne i uže ekonomskog gledišta. O problematici identifikacije i odnosa između utrošaka za 'manje razvojne', osnovne usluge zajednici nasprama razvojno-investicijskim intervencijama više se govori u poglavlju III.4.

III. RAZVOJNE MOGUĆNOSTI

III.1. Opći razvojni trendovi

Za sagledavanje razvojnih mogućnosti, bitno je sagledavanje trendova, prognoza, ali i politika na svim nivoima, lokalnih, nacionalnih, pa čak i globalnih. Na taj se način dobija uvid u ono što je realno ostvarivo, kako bi se vlastiti ograničeni prihodi mogli povećati putem vanjskih privatnih ili javnih ulaganja, ali i kako bi se javna sredstva usmjerila u inicijative koje imaju multiplicirajući efekt, odnosno stvaraju uvjete za privatne inicijative, uz istovremeno poboljšanje i osiguravanje javnih usluga bitnih za kvalitet života.

III.1.1. Europska unija i Hrvatska

Temeljem analiza uspješnosti dosadašnjih politika i prognoza budućih trendova, Europska Komisija je osmislila razvojnu strategiju u narednom sedmogodišnjem periodu. Nova desetogodišnja strategija Europske unije Europe 2020 donosi viziju socijalne tržišne ekonomije za 21. stoljeće, i pokušavajući riješiti nedostatke postojećeg modela, predlaže rast koji je pametan, održiv i uključiv, tj. temeljen na slijedećim prioritetima:

- Pametan rast kroz razvoj gospodarstva temeljenog na znanju i inovacijama
- Održiv rast promoviranje konkurentnijih gospodarstava temeljenih na učinkovitosti i ekološkoj/okolišnoj svijesti
- Uključiv razvoj: zadržati visoke stope zaposlenosti, socijalnu i teritorijalnu koheziju.

Konkretno, Unija je definirala mjerljive i ambiciozne ciljeve u 5 područja, a koji su obvezujući i za Hrvatsku:

- Zaposlenost: 75% populacije u dobi između 20 – 64 godina treba biti zaposleno
- Inovacije: 3% BDP-a uloženo u istraživanje i razvoj
- Klima/energija – cilj «20/20/20» (smanjiti emisije stakleničkih plinova za 20%, povećati udio obnovljivih izvora energije za 20%, te energetska učinkovitost)
- Obrazovanje: smanjiti postotak (ispod 10%) osoba koji rano napuste školovanje, i povećati na 40% udio osoba do 34 godine koje će završiti neki oblik višeg obrazovanja (treći stupanj)
- Socijalna uključenost: smanjiti broj siromašnih i socijalno isključenih osoba za minimum 20 milijuna ljudi.

Ovi ciljevi daju generalnu sliku o tome gdje bi Europa 2020. godine trebala biti, te se od svake zemlje članice očekuje njihovo prevođenje u nacionalne ciljeve/strategije, što je u Hrvatskoj i učinjeno. Prvenstveno, ovo se odnosi na Sporazum o partnerstvu između Republike Hrvatske i Europske komisije za korištenje EU strukturnih i investicijskih fondova za rad i radna mjesta u razdoblju 2014.- 2020., te Operativne programe za ESI fondove (OPKK, OPULJP, PRR). Posljedično, ovi ciljevi upućuju na očekivane trendove javnog financiranja.

III.1.2. Republika Hrvatska i Istra

Temeljem europskih i nacionalnih prioriteta, i u Republici Hrvatskoj je izrađen niz strateških dokumenata, koji se reflektiraju na dosadašnje iskustvo i određuju željenu razvojnu putanju. Na regionalnom nivou, Istarska se županija ističe kao proaktivan akter koji sukladno trendovima i nacionalnim prioritetima aktivno promišlja razvoj u predstojećem razdoblju. Za male općine poput Cerovlja razvojna usmjerenja i trendovi na regionalnom, pa čak i nacionalnom nivou su važni parametri koje treba sagledati pri ocjeni i planiranju.

Usporedna analiza strateških ciljeva glavnih planskih dokumenata kao što su Strategija LAG-a Središnja Istra, Strateški program ruralnog razvoja Istarske županije, Program ruralnog razvoja RH i Strategija ruralnog razvoja RH koji su prikazani u tablici niže sugeriraju nekoliko 'tema' bitnih za razvoj ruralnih područja:

- Konkurentnost gospodarskih aktivnosti
- Uvjeti života, društvena i komunalna infrastruktura
- Očuvanje, zaštita i održiva upotreba prirodnih resursa, okoliša i kulturnog nasljeđa
- Institucionalno okruženje, planiranje, suradnja
- Ljudski resursi, inovacije, prijenos znanja

Tablica III-1 Usporedni prikaz prioritetnih ciljeva relevantnih strateških dokumenata

Strateški program ruralnog razvoja IŽ 2008-2013		Županijska razvojna strategija	Program ruralnog razvoja RH 2014.-2020.	Strategija ruralnog razvoja RH	
P1	Razvoj konkurentnog gospodarstva i upravljanje razvojnim resursima	Izgradnja institucionalnog okruženja koje potiče poboljšanje životnih uvjeta u ruralnim područjima	Konkurentno gospodarstvo	Poticanje prijenosa znanja i inovacija u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima	Poboljšanje konkurentnosti poljoprivrednog i šumarskog sektora
P2	Ruralni razvoj	Povećanje konkurentnosti glavnih gospodarskih sektora u ruralnim područjima	Razvoj ljudskih resursa	Jačanje isplativosti poljoprivrednoga gospodarstva i konkurentnosti svih vrsta poljoprivrede u svim regijama te promicanje inovativnih poljoprivrednih tehnologija i održivog upravljanja šumama	Očuvanje, zaštita i održiva uporaba okoliša, krajolika, prirodnog i kulturnog naslijeđa
P3	Razvoj društvene infrastrukture i unapređenje kvalitete života	Održiva uporaba prirodnih resursa, očuvanje i zaštita prirode i okoliša	Zaštita prirodnih resursa i upravljanje prostorom	Promicanje organizacije lanca opskrbe hranom, uključujući preradu i plasiranje poljoprivrednih proizvoda na tržište, dobrobit životinja te upravljanje rizikom u poljoprivredi	Poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima i proširenje gospodarskog programa ruralnog gospodarstva
P4	Valorizacija i očuvanje kulturne baštine	Zaštita i očuvanje kulturnog naslijeđa	Visoka kvaliteta života	Obnavljanje, očuvanje i poboljšanje ekosustava povezanih s poljoprivredom i šumarstvom	Poboljšanje učinkovitosti institucijskog okruženja
P5	Zaštita i očuvanje okoliša	Trajno poboljšanje učinkovitosti rada komplementarnih – suradnih institucija u funkciji ruralnog razvitka	Prepoznatljivost istarskog identiteta	Promicanje učinkovitosti resursa te poticanje pomaka prema gospodarstvu s niskom razinom ugljika otpornom na klimatske promjene u poljoprivrednom, prehrambenom i šumarskom sektoru	
P6	Usklađenost razvojnih ciljeva i prioriteta s osima ruralnog razvoja			Promicanje društvene uključenosti, suzbijanja siromaštva te gospodarskog razvoja u ruralnim područjima	

Što se tiče sektorski orijentiranih strategija, a pri tome ne umanjujući prioritete razvoja ostalih sektora, važno je istaknuti smjernice dane Master planom turizma Istarske županije, koji predlaže diverzifikaciju ponude istarskih turističkih odredišta prema prirodnim i stečenim razvojnim predispozicijama. Master plan je nadalje identificirao obrise nove istarske turističke budućnosti u formi šest obalnih clustera te cluster unutrašnjosti Istre, kojem pripada i Općina Ceovlje, i pri čemu

se datosti svakog pojedinog clustera oblikuju u prepoznatljive, konkurentne i međusobno komplementarne turističke proizvode.

Naime, suvremeni trendovi ukazuju na nove oblike korištenja slobodnog vremena i novo poimanje odmora. Tako se javljaju specifične grupe turista zainteresirane za uzbuđenja i iskustva koja im može pružiti upravo unutrašnjost Istre. Prvu grupu čine turisti-aktivni rekreativci koji upražnjavaju sve vidove aktivne rekreacije i kojima je rekreacija neposredno povezana s potrebom otkrivanja novih prostora, ambijenata, ljudi i običaja. Drugu grupu čine tzv. vikend-turisti čiji se kratkotrajni boravak ograničava na obilazak prirodnih, kulturnih i povijesnih vrijednosti, i čiju osnovu potražnje čini autohtona gastro ponuda. Treća grupa je relativno mala grupa koju čine tipovi gostiju kao ekstremni sportaši, lovci, i slično, koji potražuju široke, slabo nastanjene i neurbanizirane prostore sa specifičnim vrednotama.

S obzirom da se radi o ruralnom području, neodvojiv dio razvoja turizma, kao i općenito razvoja općine, jest i razvoj poljoprivrede, šumarstva, lovnog i vodnog gospodarstva. Nova strategija LAG-a za razdoblje 2014.-2020. bila je planirana za drugu polovinu ove godine, a dosadašnja, za period 2007.-2013. je predviđela 6 općih ciljeva razvoja:

1. Razvoj konkurentnog gospodarstva i upravljanje razvojnim resursima
2. Ruralni razvoj
3. Razvoj društvene infrastrukture i unaprijeđenje kvalitete života
4. Valorizacija i očuvanje kulturne baštine
5. Zaštita i očuvanje okoliša
6. Usklađenost razvojnih ciljeva i prioriteta s osima ruralnog razvoja

Postojeći resursi - poljoprivredno i šumsko zemljište, biološka i krajobrazna raznolikost, povoljna klima, mogućnost osiguranja navodnjavanja - s jedne strane, te sektor turizma kao tržište za visokokvalitetne (tradicionalne, prepoznatljive, „zdravo“ uzgojene) proizvode, s druge strane, uvjeti su koji izvjesno omogućuju održivi razvoj područja. Mikroregija također ima velike mogućnosti korištenja obnovljivih izvora energije koji mogu omogućiti energetska samodostatnost cijelog područja.

No s druge strane, postoje i negativni faktori kao što su, kao i u većini mjesta u Hrvatskoj, demografski trendovi i indikatori (starosna i obrazovna struktura stanovništva, migracije), izoliranost naselja, klimatske promjene te zapuštanje poljoprivrednih površina, kao i nedostatak udruživanja proizvođača i ponuditelja usluga koje dovodi do neiskorištenja postojećih kapaciteta³¹.

III.1.3. Općina Cerovlje

Uz industrijsku proizvodnju u relativno velikim gospodarskim subjektima, čija se uloga u zadnjih dva desetljeća značajno smanjila uslijed proizvodne i vlasničke pretvorbe, temelj gospodarskog razvoja Općine Cerovlje uz građevinski sektor čini poljoprivredna proizvodnja, točnije ratarstvo i stočarstvo, a u pojedinim područjima i uzgoj vinove loze i maslina. Stoga se potencijal koji

³¹ SWOT analiza Lokalne razvojne strategije LAG Središnja Istra 2007-2013.

poljoprivredna i prehrambena proizvodnja imaju treba dalje njegovati, uz razvitak posebnih i visokokvalitetnih proizvoda. Ovdje se konkretno misli na razvoj pčelarstva na što je usmjeren jedan od planiranih projekata u sklopu ovog Programa ukupnog razvoja; kroz uspostavu Centra za pčelarstvo osim ekonomskih koristi doprinjelo bi se i brandiranju Cerovlja kao područja očuvane prirode u sinergiji sa modernom prehrambenom industrijom.

Drugi razvojni imperativ jest racionalno i održivo unaprijeđenje komunalne infrastrukture, i infrastrukturni projekti će zasigurno obilježiti naredno petogodišnje razdoblje općine, budući da se planira realizacija kompleksnih rješenja koje će poboljšati kvalitetu života mještana. U skladu sa specifičnostima općine, prepoznala se važnost očuvanja okoliša kao jednog od temeljnih faktora održivog razvoja, te se s tim u svezi veliki naglasak treba staviti na projekte zbrinjavanja otpada i otpadnih voda. Ovakva javna ulaganja nužan su preduvjet ne samo kvalitete života nego i prosperiteta gospodarskih djelatnosti u Općini, prvenstveno poljoprivrede i turizma.

S obzirom na očuvanost kulturnih i prirodnih vrijednosti i izostanak bazične (teške) industrije, uz ekološku poljoprivredu, ponuda zdrave hrane i rekreativnih sadržaja može biti baza razvoja seoskog i izletničkog turizma. Vodne površine – bazeni, nastali iskorištavanjem opekarske gline na području Cerovljanske doline, već su danas značajno sportsko-ribolovno područje. Postojeća veličina navedenih bazena te njihova sanacija i uređenje pruža mogućnost unapređenja sportskog i rekreativnog ribolova te različitih rekreativnih sadržaja u njihovom okruženju, koji mogu bitno pridonijeti unapređenju turističke ponude Općine Cerovlje. Kombinacija turizma i poljoprivrede, ne samo putem izravnog plasmana poljoprivrednih proizvoda, već i putem koncepta agroturizma svakako je jedan od elemenata razvoja turističke ponude i postizanja uravnoteženog razvoja.

Vodeći računa o resursnoj osnovi i prostornim osobitostima turistička ponuda Općine Cerovlje mogla bi ostvariti moderne koncepte turističke ponude: ponudu kontrasta i raznovrsnosti, ponudu turističkog identiteta i ponudu humaniziranog boravka. Turistička destinacija Cerovlja ima mogućnost formirati prepoznatljiv identitet u naseljima s isticanjem prirodnih, ambijentalnih, kulturno-povijesnih i drugih vrijednosti te ponudu humaniziranog boravka s naklonim ponašanjem turističkih radnika i gostoljubivim odnosom domicilnog stanovništva prema gostima.

U domeni poduzetništva, pozitivni razvojni efekti izgledni su iz projekata proširenja postojeće poslovne zone (uslužne i komunalno servisne) u Pazinskim Novakima, zone proizvodne namjene u Borutu te planiranjem nove zone mješovite proizvodno-poslovne namjene u Cerovlju. Na taj način, povećanjem udjela stambenih, radnih, uslužnih i rekreacijskih funkcija, te osiguranjem suvremenog infrastrukturnog standarda može se utjecati na povoljniji gospodarski i demografski razvitak kako općinskog središta tako i naselja Borut, Novaki Pazinski, Gologorica i Previž.

Područje Općine Cerovlje, zbog blizine urbane aglomeracije Grada Pazina i nadalje će karakterizirati proces urbanizacije općinskog središta, naselja Cerovlja, te drugih naselja s većom koncentracijom stanovništva i položajem uz ili u blizini glavnih prometnih pravaca (Istarski ipsilon i željeznička pruga) – Borut, Previž i Pazinski Novaki, dok će ostala naselja i nadalje zadržati uglavnom samo stambenu funkciju koja eventualno može biti u funkciji turizma. Za očekivati je da će se gravitacija prema većim urbanim centrima izvan Općine nastaviti, tako da je u cilju smanjenja depopulacije područja bitno ulagati u razvoj uloge naselja Cerovlje kao manjeg

lokalnog središta. U srednjoročnom vremenskom okviru, to prvenstveno znači organizaciju osnovne zdravstvene zaštite i jačanje gospodarskih i kvartarnih djelatnosti.

Navedeni razvojni pravci bi trebali omogućiti dugoročnu stabilnost utemeljenu na očuvanju okoliša, kvalitetnoj prehrambenoj i poljoprivrednoj industriji te trgovini i razvoju turizma gdje svaka od navedenih djelatnosti nadopunjuje i stvara preduvjete za slijedeću.

III.2. SWOT analiza

SWOT analiza je kvalitativna analitička metoda koja interpretacijom podataka iz analize situacije promišlja o ključnim pojavama ili situacijama koji utječu na razvoj, apstrahirajući ih u pojednostavljene faktore koji se klasificiraju kao snage, slabosti, prilike i prijetnje. Treba uzeti u obzir da se radi o subjektivnoj, neegzaktnej metodi koja ima za cilj potaknuti strateško promišljanje i planiranje. Pri formulaciji SWOT analize općine Cerovlje, snage i slabosti su pozitivni i negativni faktori sadašnjosti ('statični', 'interni'), a prilike i prijetnje su faktori budućnosti ('dinamični', 'eksterni').

Snage

- Netaknuta priroda i očuvan okoliš
- Dobar prometni položaj, blizini prometnih i gospodarskih središta
- Bogata kulturno-povijesna baština
- Niska stopa nezaposlenosti
- Raspoloživost prostora
- Poljoprivredno tlo pogodno za razvoj ekološke poljoprivrede

Slabosti

- Kvaliteta cestovne mreže do slabije naseljenih područja
- Nepostojanje kvalitetnog sustava za zbrinjavanje otpada
- Slaba pokrivenost infrastrukturom i vodoopskrbom
- Usmjerenost isključivo na elektroopskrbu energijom
- Nepostojanje centra zdravstvene zaštite u općini uvelike smanjuje kvalitetu života, pogotovo uz tendenciju starenja stanovništva
- Općina nema kontakt s morem što predstavlja otegotnu okolnost za razvoj turizma
- Turistička neprepoznatljivost i slabo razvijena javna turistička infrastruktura
- Nerješeno gospodarenje i obrađenost poljoprivrednog zemljišta
- Nepovoljna demografska slika za razvoj gospodarstva (starosna i obrazovna struktura)

Prilike

- Okolišni resursi koji omogućavaju razvoj ekološke poljoprivrede i visokovrijednih poljoprivrednih proizvoda
- Specifična i bogata povijesno-kulturna baština koja se može iskoristiti u turističke svrhe

- Prostorne značajke (položaj, okoliš, nasljeđe) predstavljaju potencijal za razvoj specifičnih vidova turizma
- Povezivanje lokalnih trgovina i ugostitelja s lokalnim poljoprivrednim proizvođačima
- Korištenje obnovljivih izvora energije i povećanje energetske učinkovitosti (uključujući dostupnost fondova za investicije u ovom sektoru)
- Rastuća dostupnost inovativnih tehnologija za jačanje konkurentnosti i kvalitete života
- Razvoj civilnih udruga i udruženja građana za rješavanje socijalnih i ekonomskih problema te obogaćivanje kvalitete života
- Dostupnost europskih i nacionalnih fondova za:
 - projekte ruralnog razvoja i poljoprivredu
 - razvoj konkurentnosti i MSP
 - razvoj ljudskih resursa uključujući civilno društvo
 - povećanje efikasnosti i kapaciteta lokalne samouprave
- Korištenje iskustva i mreže prekograničnih partnerstava za nove zajedničke razvojne inicijative
- Pozitivni makroekonomski trendovi u okruženju i niz vezanih efekata (porast turističke potrošnje, strana ulaganja, itd.)

Prijetnje

- Zagađenje okoliša uslijed nedovoljno izgrađene komunalne infrastrukture
- Nerentabilnost javne komunalne infrastrukture uslijed male gustoće naseljenosti
- Kvantitativno ograničavajući turistički smještaj i općenito neusmjerenost turizmu smanjuje potencijal za razvoj turističke djelatnosti
- Negativni demografski trendovi (starenje, depopulacija, emigracija) s negativnim efektima po tržište rada i izdavanja za zdravstvo/socijalnu skrb
- Primjena neodrživih praksi lokalnog razvoja (devastacija prirodne i kulturne baštine, prostora i resursa uslijed zaštite parcijalnih interesa)
- Netočna percepcija razvojnih potreba na razini središnje države (odražava se u potpori i financiranju razvojnih projekata)
- Pogoršanje općih društveno ekonomskih uvijeta uslijed neprimjerene makroekonomske, fiskalne, regulatorne i drugih razvojnih politika na nacionalnom nivou
- Nestabilnost / nesigurnost institucija, zakona i dr.; utjecaj kratkovidnih političkih odluka.

III.3. Izvori financiranja

III.3.1. Općinski proračun

Sagledavanje razvojnih mogućnosti te artikuliranje željenog razvojnog smjera mora uzeti u obzir ne samo multisektorsku analizu stanja i već definirane strateške smjernice, nego i financijske kapacitete i postojeće razvojne inicijative. Ovo je važno zato što faktička realizacija Programa zahtijeva vezivanje planiranja projekata s godišnjim ili višegodišnjim proračunskim planiranjem,

kako bi se strategija razvoja efektivno provodila. Zaključno, povezanost između Programa ukupnog razvoja i proračuna je ključan preduvjet kako bi se održivim razvojem općine Cerovlje upravljalo na kvalitetan način.

Općinsko vijeće godišnjim proračunom planira prihode i rashode Općine u narednoj godini. Svrha proračuna je da odredi jasan, logičan plan za alokaciju resursa Općine programima pružanja esencijalnih javnih usluga, kao što su komunalne usluge, javna sigurnost, obrazovanje, zdravstvo, te druge funkcije koje stvaraju sigurno, zdravo i ugodno okruženje te potiču gospodarski rast zajednice. Dakle, proračun nije samo pravni akt i financijski plan, nego donekle i strateški dokument i vodič za postupke upravljanja općinom.

Prema funkcionalnoj klasifikaciji javnih izdataka općina, gradova i županija, postoji 10 skupina izdataka koji se financiraju iz proračuna lokalnih jedinica. To su:

1. Opće javne usluge
2. Obrana
3. Javni red i sigurnost
4. Ekonomski poslovi
5. Zaštita okoliša
6. Usluge unapređenja stanovanja i zajednice (stambeno-komunalna djelatnost)
7. Zdravstvo
8. Rekreacija, sport, kultura i religija
9. Obrazovanje uključujući predškolski odgoj
10. Socijalna zaštita

Za realizaciju svojih funkcija i obavljanje poslova u okviru svog samoupravnog djelokruga Općina koristi slijedeće vrste prihoda koji joj pripadaju sukladno zakonu:

- a) Vlastiti prihodi koji se ostvaruju na nivou općine:
 - porezi, prirez, naknade, doprinosi i pristojbe,
 - prihodi od stvari u vlasništvu i imovinskih prava Općine,
 - prihodi od trgovačkih društava i drugih pravnih osoba u vlasništvu Općine, odnosno u kojima ima udjele ili dionice,
 - prihodi od naknada za koncesije koje daje Općinsko vijeće,
 - novčane kazne i oduzeta imovinska korist za prekršaje,
- b) Vlastiti prihodi s nad-općinskog nivoa:
 - udio u zajedničkim porezima s Republikom Hrvatskom,
 - sredstva pomoći i dotacija Republike Hrvatske i drugih javnih tijela
- c) Prihodi od zaduživanja (kredit, zajmovi, izdavanje vrijednosnih papira).

Godišnji izvještaj o izvršenju proračuna je također pravni akt općinskog vijeća, kojim se utvrđuje poslovanje u zaključenoj godini u usporedbi s prethodnom fiskalnom godinom i planom. U nastavku slijede analize realizacije Proračuna Općine Cerovlje, počevši sa sumiranim prikazom

četverogodišnjeg razdoblja 2011. – 2014. Usporedba između realizacije i planova je izostavljena iz prikaza³².

Tablica III-2 Izvršenje proračuna Općine Cerovlje, 2011. – 2014.

1	NAZIV 2	2011 4	2012 5	2013 6	2014 7
PRIHODI I RASHODI POSLOVANJA					
6	PRIHODI POSLOVANJA	4,674,339	4,287,519	5,914,109	6,003,709
61	<i>Prihodi od poreza</i>	2,429,504	2,527,250	2,631,061	2,841,944
63	<i>Pomoći iz inozemstva i subjekata unutar općeg proračuna</i>	1,286,742	1,089,654	2,556,853	2,456,074
64	<i>Prihodi od imovine</i>	127,554	32,796	89,341	75,526
65	<i>Prihodi od upr. i adm. pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada</i>	610,728	548,677	602,455	590,033
66	<i>Prihodi od prodaje proizvoda i robe te pruženih usluga i prihodi od donacija</i>	100,000	0	0	0
67	<i>Prihodi iz proračuna</i>	0	0	0	0
68	<i>Kazne, upravne mjere i ostali prihodi</i>	119,811	89,142	34,399	40,132
3	RASHODI POSLOVANJA	3,829,148	3,513,160	3,619,899	3,638,045
31	<i>Rashodi za zaposlene</i>	576,879	572,682	586,644	609,828
32	<i>Materijalni rashodi</i>	1,507,345	1,477,153	1,551,619	1,482,471
34	<i>Financijski rashodi</i>	22,670	19,787	21,302	30,109
35	<i>Subvencije</i>	0	0	0	0
36	<i>Pomoći dane u inozemstvo i unutar općeg proračuna</i>	1,316,895	971,686	970,807	934,682
37	<i>Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade</i>	181,924	169,024	191,232	158,628
38	<i>Ostali rashodi</i>	223,435	302,828	298,295	422,327
	VIŠAK/MANJAK PRIHODA POSLOVANJA	845,191	774,359	2,294,210	2,365,664
PRIHODI I RASHODI ZA NABAVU/OD PRODAJE NEFINANCIJSKE IMOVINE					
7	<i>Prihodi od prodaje nefinancijske imovine</i>	108,355	112,775	366,721	484,906
4	<i>Rashodi za nabavu nefinancijske imovine</i>	846,202	1,575,400	1,602,942	2,728,839
	VIŠAK/MANJAK PRIHODA OD NEFINANCIJSKE IMOVINE	-737,847	-1,462,625	-1,236,221	-2,243,933
A. RAČUN PRIHODA I RASHODA UKUPNO					
	UKUPNI PRIHODI	4,782,694	4,400,294	6,280,830	6,488,615
	UKUPNI RASHODI	4,675,350	5,088,560	5,222,841	6,366,884
	UKUPAN VIŠAK/MANJAK PRIHODA	107,344	-688,266	1,057,989	121,731
B. RAČUN FINANCIRANJA					
8	<i>Primici od financijske imovine i zaduživanja</i>	0	637,080	0	800,000
5	<i>Izdaci za financijsku imovinu i otplate zajmova</i>	0	0	637,080	800,000
	NETO FINANCIRANJE	0	637,080	-637,080	0
C. RASPOLOŽIVA SREDSTVA IZ PRETHODNIH GODINA					
	<i>Vlastiti izvori</i>	297,847	405,191	354,005	774,914

³² Sve tablice ovog podpoglavlja - analize proračuna - napravljene su obradom službenih godišnjih izvještaja o izvršenju proračuna Općine Cerovlje

Višak/manjak (A) + neto zaduživanje/financiranje (B) + prenesena sredstva (C)	405,191	354,005	774,914	896,645
<i>Vlastiti prihodi + primici od zaduživanja</i>	4,782,694	5,037,374	6,280,830	7,288,615
<i>Vlastiti rashodi + izdaci od zaduživanja</i>	4,675,350	5,088,560	5,859,921	7,166,884
Financijski rezultat razdoblja bez prenosa sredstava	107,344	-51,186	420,909	121,731

Kako je vidljivo iz gornje tablice, godišnji proračun Općine je stabilan, te se u protekle četiri godine kreće između 4.5 i 6.4 milijuna kuna, dok u tekućoj 2015. godini iznosi oko 11 milijuna kuna.

S izuzetkom 2012. godine, u promatranom razdoblju Općina je godišnje realizirala neznatno veće prihode od rashoda, pa je i kumulativno poslovanje pozitivno. Rashodi poslovanja su stabilni i kreću se oko 3.5 milijuna, dok prihodi poslovanja bilježe blagi porast u protekle dvije godine.

Što se tiče **zaduživanja**, Općina u proteklim godinama nije imala dugoročnih obveza.

Po strukturi **vlastitih prihoda**, u svim godinama dominiraju prihodi poslovanja koji u 2014. godini iznose 92.5 posto, dok ostatak udjela čine prihodi od prodaje nefinancijske imovine:

Tablica III-3 Struktura prihoda Općine Cerovlje, 2013. i 2014. godina

Rač plan	NAZIV	2013	2014	Index 2013-14	Udjeli (2013)	Udjeli (2014)
1	2	6	7	8	9	10
6	Prihodi poslovanja	5,914,109	6,003,709	102	94.2%	92.5%
61	<i>Prihodi od poreza</i>	2,631,061	2,841,944	108	44.5%	47.3%
63	<i>Pomoći iz inozemstva i subjekata unutar općeg proračuna</i>	2,556,853	2,456,074	96	43.2%	40.9%
64	<i>Prihodi od imovine</i>	89,341	75,526	85	1.5%	1.3%
65	<i>Prihodi od upr. i adm. pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada</i>	602,455	590,033	98	10.2%	9.8%
66	<i>Prihodi od prodaje proizvoda i robe te pruženih usluga i prihodi od donacija</i>	0	0		0.0%	0.0%
67	<i>Prihodi iz proračuna</i>	0	0		0.0%	0.0%
68	<i>Kazne, upravne mjere i ostali prihodi</i>	34,399	40,132	117	0.6%	0.7%
3	RASHODI POSLOVANJA	3,619,899	3,638,045	101		
7	Prihodi od prodaje nefinancijske imovine	366,721	484,906	132	5.8%	7.5%
4	<i>Rashodi za nabavu nefinancijske imovine</i>	1,602,942	2,728,839	170		
	UKUPNI PRIHODI	6,280,830	6,488,615	103	100%	100%
	UKUPNI RASHODI	5,222,841	6,366,884	122		
	UKUPAN VIŠAK/MANJAK PRIHODA	1,057,989	121,731	12		

Najveći udio u prihodima poslovanja imaju prihodi od poreza i prihodi od subjekata opće države, s udjelima od 47.3%, odnosno 40.9 %, u prihodima poslovanja u 2014. godini. Velika glavnina poreznih prihoda otpada na porez i prirez na dohodak, a nešto malo i na porez na imovinu i porez na robu i usluge, a kontinuirano se povećavaju kroz godine. Pomoći iz inozemstva i općeg proračuna su ujedno i prihodovna stavka koja bilježi najveći rast u odnosu na 2012. i prijašnje godine. Glavni uzrok ovom znatnom povećanju jest uvođenje stopostotnog povrata poreza na dobit od države koji se u 2013. ostvario temeljem statusa brdsko-planinskog područja. Treća

stavka s najvećim udjelom u prihodima poslovanja su prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi (9.8%), koji se uglavnom odnose na komunalne doprinose i naknade.

Na strani **rashoda**, ne uzimajući u obzir izdatke proizašle iz zaduživanja, rashodi poslovanja i rashodi za nabavu nefinancijske imovine podjeljeni su u omjeru 69-31% u 2013., odnosno 57-43% u 2014. godini:

Tablica III-4 Struktura rashoda Općine Cerovlje, 2013. i 2014. godina

Rač plan	NAZIV	2013	2014	Index 2013-14	Udjeli (2013)	Udjeli (2014)
1	2	6	7	8	9	10
6	Prihodi poslovanja	5,914,109	6,003,709	102		
3	Rashodi poslovanja	3,619,899	3,638,045	101	69.3%	57.1%
31	Rashodi za zaposlene	586,644	609,828	104	16.2%	16.8%
32	Materijalni rashodi	1,551,619	1,482,471	96	42.9%	40.7%
34	Financijski rashodi	21,302	30,109	141	0.6%	0.8%
35	Subvencije	0	0		0.0%	0.0%
36	Pomoći dane u inozemstvo i unutar općeg proračuna	970,807	934,682	96	26.8%	25.7%
37	Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade	191,232	158,628	83	5.3%	4.4%
38	Ostali rashodi	298,295	422,327	142	8.2%	11.6%
7	Prihodi od prodaje nefinancijske imovine	366,721	484,906	132		
4	Rashodi za nabavu nefinancijske imovine	1,602,942	2,728,839	170	30.7%	42.9%
	UKUPNI PRIHODI	6,280,830	6,488,615	103		
	UKUPNI RASHODI	5,222,841	6,366,884	122	100.0%	100.0%
	UKUPAN VIŠAK/MANJAK PRIHODA	1,057,989	121,731	12		

U rashodima poslovanja najveće su stavke materijalni rashodi, dane pomoći (izdaci za obrazovanje i socijalnu skrb), te troškovi zaposlenih. Ukupni rashodi su porasli za oko 22% u odnosu na 2013. godinu što je u najvećoj mjeri posljedica znatno većih izdataka za nabavu proizvedene dugotrajne imovine, odnosno kapitalna ulaganja. Stavka nabave proizvedene dugotrajne imovine odnosi se na izgradnju građevinskih objekata, a u zadnje dvije godine najveći izdatci u ovoj kategoriji odnose se na održavanje nerazvrstanih cesta i renoviranje dječjeg vrtića Novaki Pazinski.

Rashodovna strana proračuna dalje se analizira u narednom poglavlju III.4 Razvojne inicijative i scenariji.

III.3.2. Ostali izvori financiranja

Uz vlastite prihode i zaduživanja, te tekuće pomoći od države, Općina ima mogućnost realizacije sredstava i putem donacija, pomoći i/ili zajedničkih razvojnih projekata u okvirima:

- Nacionalnih programa i projekata (npr. Fond za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost, Hrvatske vode, razna ministarstva i sl.)

- Županijskih programa
- Programa suradnje s Republikom Italijom, Republikom Slovenijom i drugim bilateralnim programima temeljem međunarodnih sporazuma
- EU programa za Hrvatsku (strukturni i kohezijski fondovi, fondovi ruralnog razvoja i poljoprivrede – OPKK, OPULJP, PRR)
- EU programa za zemlje članice (prekogranični poput Interrega i/ili sektorski programi)
- Internacionalnih/multinacionalnih programa i međunarodnih organizacija
- Shemama koje uključuju privatni kapital (javno-privatna partnerstva, koncesije)

U zadnjih nekoliko godina Općina je ove mogućnosti koristila ciljano za značajnije investicije. Tipičan primjer je financiranje nerazvrstanih cesta iz programa IPARD, za što je u 2014. godini utrošeno 833.000 kn, a u 2012. godini 665.830,00 kn.

S obzirom na veličinu sredstava iz EU fondova koji se stavljaju na raspolaganje Republici Hrvatskoj u razdoblju 2014.-2020., u poglavlju o provedbi PUR-a dan je sažeti pregled prioriteta, mjera i operacija koje su programirane kroz tri programa – Operativni program konkurentnost i kohezija (Europski fond za regionalni razvoj i Kohezijski fond), Operativni program učinkoviti ljudski potencijali (Europski socijalni fond) i Program ruralnog razvoja (II stup Zajedničke poljoprivredne politike, Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj). U razdoblju 2014.-2020. Republici Hrvatskoj se iz Europskih strukturnih i investicijskih (ESI) fondova stavlja na raspolaganje ukupno 10,676 milijardi eura, od čega 8,397 milijardi eura za ciljeve kohezijske politike, 2,026 milijarde eura za poljoprivredu i ruralni razvoj te 253 milijuna eura za razvoj ribarstva.

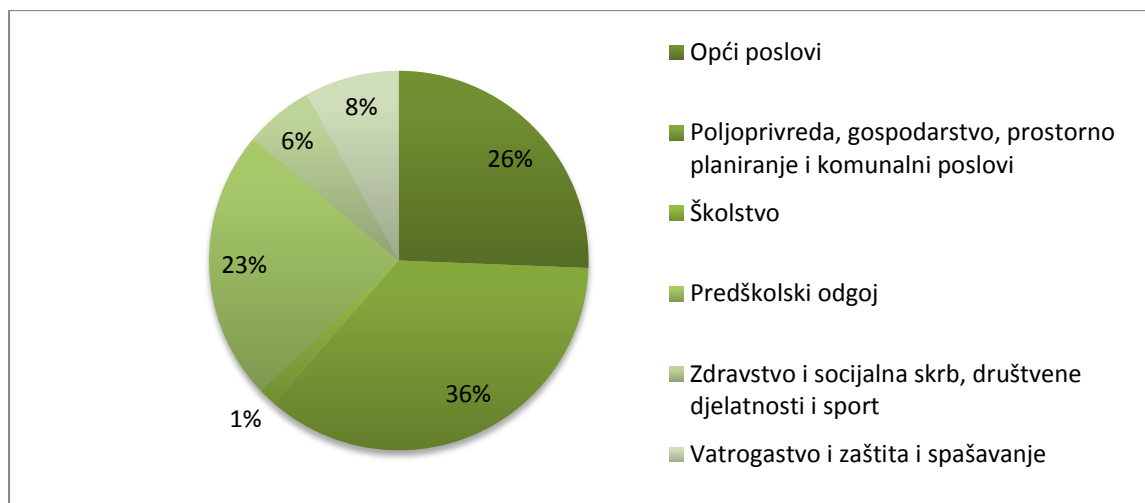
U razmatranju alternativnih izvora financiranja treba voditi računa o tome da je takvo financiranje u pravilu moguće samo u sklopu periodičnih javnih poziva koji su vremenski ograničeni, sektorski usmjereni i detaljno određuju uvijete prihvatljivosti troškova, prijavitelja, aktivnosti, veličine investicije, načina i rate (su)financiranja. Praćenje i informiranost o ovim izvorima je imperativ za sva upravna tijela, a njihovo korištenje može zahtijevati značajne materijalne, ljudske i organizacijske resurse. Stoga, s obzirom na raznovrsnost i periodičnost ovakvih programa, učinkovito je raditi *'matching'*, odnosno ciljano povezivanje konkretnih projektnih ideja s dostupnim programima, kao i kontinuirano raditi na partnerstvu i umrežavanju koji su nerijetko i službeni uvjeti za sudjelovanje, pogotovo kada govorimo o prekograničnim programima. Konkretni prijedlozi koji su na ovom tragu detaljnije su opisani u poglavlju o provedbi PUR-a.

III.4. Razvojne potrebe i scenariji

III.4.1. Postojeće razvojne potrebe i inicijative

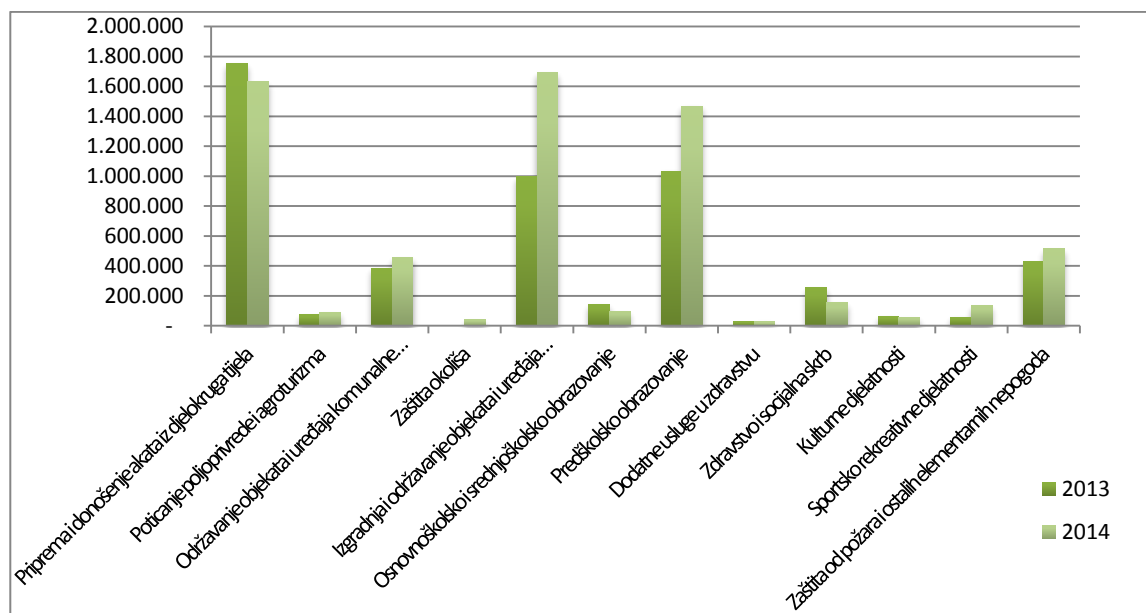
Realizacija općinskog proračuna ukazuje na razvojne tokove i potrebe lokalne zajednice. Tako je utrošak sredstava u proteklej 2014. godini ukazuje na najveće izdatke za sektor poljoprivrede, gospodarstva, prostornog planiranja i komunalnih poslova (36%), opće poslove (26%), te predškolski odgoj (23%):

Slika III-1 Raspodjela općinskog proračuna za 2014. g. po sektorima

Kada je u pitanju sektor poljoprivrede, gospodarstva, prostornog planiranja i komunalnih poslova, očekivano najveće potrebe javljaju se u programu izgradnje i održavanja objekata komunalne infrastrukture:

Slika III-2 Raspodjela općinskog proračuna za 2013. i 2014. po programima

Za program poljoprivrede nema većih projekata, te se godišnje financiranje od oko 50.000 kn usmjerava na donacije udruzi proizvođača, Fondu za razvoj poljoprivrede i agroturizma IŽ i Turističkoj zajednici središnje Istre. Na istoj razini su i projekti u području zaštite okoliša - u protekle dvije godine Općina je uložila oko 122 tisuće kuna u nabavu kontejnera zelenih otoka. Projekti s područja zdravstva, socijalne skrbi, kulture i sporta su također zanemarivi, i odnose se na tekuće donacije udrugama i ustanovama. Izuzetak je ulaganje u Kuću istarskih fresaka Draguč koje je iznosilo gotovo 600.000 kn u 2015. godini. U udjelu značajna izdvajanja od oko 1.5 mil.

kuna godišnje za predškolsko obrazovanje odnose se na troškove osoblja i investicijskog održavanja zgrade vrtića u Novakima Pazinskim.

Općina donosi godišnje planove razvojnih programa; prema izvještajima u 2014. godini izvršena su sljedeća dva programa:

Slika III-3 Program gradnje objekata i uređaja komunalne infrastrukture u 2014. g.

PROGRAM GRADNJE OBJEKATA I UREĐAJA KOMUNALNE INFRASTRUKTURE		Plan 2014.	Izvršenje 2014.	Udio (%)
1	Investicijsko održavanje ostalih kapitalnih objekata			
	Investicijsko održavanje groblja	100,000	97,187	3.62%
	Obnova spomenika kulture	110,000	109,457	4.08%
2	Investicijsko održavanje zgrada u vlasništvu općine			
	Investicijsko održavanje zgrada u vlasništvu općine	50,000	48,841	1.82%
	Kuća istarskih fresaka Draguč	300,000	176,616	6.58%
3	Izgradnja javne rasvjete			
	Izgradnja javne rasvjete	165,000	126,470	4.71%
4	Izgradnja vodoopskrbnog sustava			
	Ulaganja u vodoopskrbu	123,000	122,374	4.56%
	Sanacija izvora	3,000	2,813	0.10%
5	Komunalno uređenje			
	Obnova i izgradnja autobusnih čekaonica	3,000	3,000	0.11%
	Investicijsko održavanje ostalih kapitalnih objekata	70,000	39,410	1.47%
6	Investicijsko održavanje nerazvrstanih cesta			
	Program IPARD II - cesta Mandari (Gajani 2) - Banovina	833,000	832,974	31.01%
	Investicijsko održavanje ceste - Monte	65,000	64,800	2.41%
	Investicijsko održavanje ceste - Drenovik	80,000	68,189	2.54%
7	Investicijsko održavanje Vrtića Novaki Pazinski			
	Investicijsko održavanje Vrtića Novaki Pazinski	935,000	923,623	34.39%
8	Uređenje sportskih objekata i terena			
	Uređenje sportskih objekata i terena	71,000	70,147	2.61%
	UKUPNO PROGRAM GRADNJE	2,908,000	2,685,901	100%

Ovaj program obuhvaća sve investicije ekonomski klasificirane kao rashodi za nefinancijsku imovinu, te koje se smatraju kapitalnim projektima³³. Programski one potpadaju sektore poljoprivreda, gospodarstvo, prostorno planiranje i komunalni poslovi, te predškolsko obrazovanje i sport. Evidentno najveći projektu su asfaltiranje nerazvrstanih cesta (IPARD) te preuređenje dječjeg vrtića. U 2015. godini ukupan proračun za gore navedene kapitalne projekte (s izuzetkom obnove dječjeg vrtića koja je završena) iznosi 2,070,000 kuna, od čega se 830,000 kuna osigurava iz kapitalnih pomoći državnog proračuna, županijskog proračuna i Regije Veneto.

³³ Prema pojmovniku Instituta za javne financije, Proračunski vodič za građane (jesen 2003) kapitalni projekti su oni "...čija izvedba (izgradnja) traje dulje od godine dana i od kojih se očekuje povrat (korist, dobit) u godinama nakon izgradnje (škole, bolnice, autoceste, mostovi i sl.). U Hrvatskoj se kapitalnim projektom smatra kapitalni izdatak čija je vrijednost veća od 200.000 kuna"

Najveći udio u programu i u 2015. godini imat će asfaltiranje nerazvrstanih cesta i obnova Kuće fresaka (oko pola mil. kuna svaki projekt).

Drugi program odnosi se na rashode proizašle iz održavanja komunalne infrastrukture:

Slika III-4 Program održavanja uređaja i objekata komunalne infrastrukture u 2014. godini

PROGRAM ODRŽAVANJA OBJEKATA I UREĐAJA KOMUNALNE INFRASTRUKTURE		Plan 2014.	Izvršenje 2014.	Udio (%)
1	Izdaci za javnu rasvjetu	175,000	154,722	33.25%
2	Održavanje groblja - odvoz kontejnera	15,000	16,746	3.60%
3	Održavanje čistoće javnih površina	5,000	7,547	1.62%
4	Tekuće održavanje nerazvrstanih cesta i poljoprivrednih puteva	225,000	223,930	48.12%
5	Košnja trave uz nerazvrstane ceste	57,000	56,250	12.09%
6	Zimsko održavanje cesta	20,000	-	0.00%
7	Prometna signalizacija	10,000	6,200	1.33%
UKUPNO PROGRAM ODRAŽAVANJA		507,000	465,395	100%

III.4.2. Razvojni scenariji

Proračuni malih općina izuzetno su osjetljivi na makroekonomske i opće političke prilike. Zakonska rješenja, kao npr. izmjene Zakona o komunalnom gospodarstvu, Zakona o regionalnom razvoju, Zakona o brdsko-planinskim područjima i slično imaju potencijalno veliki utjecaj na proračune malih općina koje se ne mogu osloniti na vlastite prihode. Nadalje, tu je i pitanje općenite dostupnosti nacionalnih i EU programa za povlačenje sredstava za regionalni razvoj. U tom smislu Općina Cerovlje je u povoljnom položaju - zbog indeksa razvijenosti ispod republičkog prosjeka³⁴ i statusa potpomognutog brdsko-planinskog područja, ima pristup većem broju raznih nacionalnih razvojnih programa³⁵, što ujedno može značiti i generalno povoljniji položaj u smislu iznosa sufinanciranja, i/ili u postupku ocjenjivanja, odnosno dodjele sredstava.

U svakom slučaju, u slučaju malih općina poput Cerovlja, strateško planiranje i djelovanje je iznimno ograničeno. S jedne strane tu je veliki utjecaj i ovisnost o makroekonomskim, regulatornim i drugim političkim pitanjima, a s druge, ograničena ekonomska snaga i resursi koji smanjuju opcije politike i djelovanja. Drugim riječima, proračunska ograničenja zahtjevaju usmjeravanje sredstva na zadovoljavanje bazičnih potreba zajednice ne ostavljajući mogućnost prioritiziranja i fokusiranja na intervencije koje bi potencijalno mogle imati pozitivni mrežni efekt. Očigledno to je strukturni problem, posljedica ekonomskih kretanja i vanjskih utjecaja, ali i veličine jedinice lokalne samouprave, što dakle sa sobom poteže cijeli niz političkih pitanja i izazova teritorijalne i fiskalne reorganizacije. Bez ulaganja u tu temu, može se zaključiti da fokus treba biti na *ekonomičnosti i učinkovitosti* u smislu pružanja servisa građanima i poduzetnicima, uključujući informiranje i poticanje udruživanja i okupljanja resursa. Za očekivati je će se Općina i

³⁴ 86,57%, III skupina

³⁵ naprimjer Program održivog razvoja lokalne zajednice MRRFEU u sklopu kojeg se sufinancira socijalna i komunalna infrastruktura, a dostupan je samo JLPS s indeksom razvijenosti ispod 100%

u narednim godinama morati fokusirati na dobijanje vanjske pomoći za osiguravanje osnovnih servisa koji su investicijski zahtjevni i već započeti (npr. kanalizacija, ceste i sl.).

No, istovremeno, mora se raditi na identifikaciji novih razvojnih inicijativa koje valja planirati dugoročno, uzimajući u obzir financijske i administrativne kapacitete općinske uprave. U tom smislu Strategija razvoja Općine Cerovlje za 2010. – 2015. je postavila dobre temelje u smislu obuhvata svih razvojnih pitanja, temeljitu analizu i vrlo detaljan plan mjera za svaki od sektora. Ipak, možda upravo zbog širine i sveobuhvatnosti, Strategija nije zaživjela u smislu operativnog povezivanja s proračunom, uspostave tijela i mehanizama provedbe i slično. Ovim Programom ukupnog razvoja predlaže se optimalniji pristup kroz fokus na manji broj provedivih i ključnih razvojnih inicijativa, uz poštivanje dugoročnih razvojnih ciljeva definiranih kroz Strategiju.

IV. STRATEGIJA

IV.1. Vizija

Vizija razvoja predstavlja artikuliranu sliku željene budućnosti. S obzirom da se operacionalizira kroz ciljeve i konkretne mjere, nije nužno da bude artikulirana kao sveobuhvatna izjava koja pokriva sve aspekte društvenog i gospodarskog života. Radije, vizija apstrahira posebnosti područja u slikovitu predodžbu poželjnog mjesta za življenje:

Općina Cerovlje je mjesto kvalitetnog življenja u bogatom prirodnom i kulturnom ambijentu, s dinamičnim malim poduzetništvom temeljenom na prerađivačkoj industriji, posebice građevini, ali i velikim potencijalima u sferi poljoprivrede i turizma.

IV.2. Prioriteti

Tri opća cilja – prioriteta Programa ukupnog razvoja općine Cerovlje su područja djelovanja koja proizlaze iz potrebe da se obuhvate svi aspekti življenja na nekom području. Ova područja djelovanja proizlaze iz analize stanja i SWOT analize, kao i vizije razvoja, uvažavajući pri tome konkretne potrebe definirane kroz projektne ideje.

Iz navedenog su definirana tri definirana strateška cilja (prioriteta) razvoja općine:

4. Komunalna infrastruktura
5. Gospodarstvo, poljoprivreda i turizam
6. Društvena infrastruktura

Prioritet	•Sadržaj i značenje prioriteta
P1. Komunalna infrastruktura	•Investicije u sve vrste komunalne infrastrukture, kao što su prometnice, vodovod i odvodnja, gospodarenje otpadom i zaštita okoliša, telekomunikacije i energetska infrastruktura, javna rasvjeta i javni prostori i sl. Cilj ovog prioriteta jest povećati standard rada i života u Cerovlju, kao i stvoriti preduvjeta za dinamično gospodarstvo.
P2. Gospodarstvo, poljoprivreda i turizam	•Stvaranje objekata i servisa koji trebaju služiti kao potpora u razvoju konkurentnog i dinamičnog gospodarstva. Cilj prioriteta je usmjerenim i efikasnim intervencijama koje se financiraju iz javnih sredstava potaknuti i podržati privatnu inicijativu i konkurentnost, a time i izvrsnost. Naglasak se stavlja na proizvodne djelatnosti, poljoprivredu i turizam.
P3. Društvena infrastruktura	•Investicije u materijalne i nematerijalne uvijete koji povećavaju kvalitet života na nekom području, a što se tipično veže uz sektore kao što su odgoj i obrazovanje, sport i rekreacija, socijalna skrb i zdravstvo, socijalno uključivanje, kultura i identitet, učinkovitost uprave, civilno društvo i aktivizam i sl.

Nije nužno posebno naglašavati da postoji očigledna horizontalna uzročno-posljedična veza između prioriteta: npr. kvaliteta prometne infrastrukture (komunalna infrastruktura) u uskoj je vezi s razvojem gospodarstva i društvenim djelatnostima, što također vrijedi za npr. sportske površine (društvena infrastruktura) u odnosu na turizam i gospodarstvo i sl.

Ono što treba uzeti u obzir pri razumjevanju ovih 'horizontalala' jest da su one vidljivije, intenzivnije, a time i lakše ostvarive u manjim zajednicama kao što je općina Cerovlje, pa je u tom smislu artikuliranje općih ciljeva ovdje više nominativne prirode. To istovremeno znači da ciljeve treba promatrati holistički i omogućiti da se nužne intersektorske veze aktiviraju na nivou projekata, umjesto da se posebno izdvajaju 'horizontalne teme'³⁶.

Istovremeno, gore postavljeni prioriteti mogu obuhvatiti široku lepezu intervencija, čak i one za koje nije realno očekivati da će ih Općina pokrenuti kao vlastitu razvojnu inicijativu u predvidivoj budućnosti (npr. obrazovna infrastruktura). Široka definicija prioriteta je ispravna sa stajališta brige za sveobuhvatnim prosperitetom područja, pod uvjetom da se prioriteti stave u pravo mjerilo. Drugim riječima to znači fokusiranje na nivou projekata. Nadalje, u srednjoročnoj perspektivi nije racionalno i opravdano planirati široki krug intervencija (pogotovo ne infrastrukturnog karaktera). No, to ne spriječava Općinu da u skladu sa svojim mogućnostima i potrebama sudjeluje u širim partnerstvima s dionicima iz svog bližeg i šireg okruženja. Dapače, umrežavanje u razvojne inicijative srazmjerno vlastitim razvojnim potrebama je preporučljivo radi ostvarivanja mrežnih efekata.

³⁶ Tipične horizontalne teme su okoliš, energetska učinkovitost, antidiskriminacija, ravnopravnost spolova, socijalno uključivanje i sl.

IV.3. Mjere i projekti

Tipično u strateškom planiranju mjere predstavljaju 'skup projekata', 'sheme' ili 'programe', odnosno fokuse na pojedina pitanja unutar danog prioriteta. Nivo mjera u strategiji nužan je radi boljeg fokusiranja sredstava, kao i jasnije definicije indikatora praćenja uspjeha. Logično slijedi da što su sredstva i obuhvat zahvata veći i kompleksniji, time je i razrada mjera detaljnija i nužnija, što ovdje nije slučaj.

Niže je dan pregled potencijalnih projekata za svaki od prioriteta. Ovisno o kompleksnosti, veličini i zrelosti pojedini projekti će morati biti podjeljeni na manje, što je pitanje faznosti i planiranja. Detaljniji prikaz predloženih projekata dan je u Prilogu 1, dok je prioritizacija i način financiranja obrađen u poglavlju Provedba PUR-a.

A. Razvoj infrastrukture

1. Izgradnja sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda za naselja: Draguč, Grimalda-Cerje-Podmeja, Novaki Pazinski, Cerovlje, Previž, Borut, Pagubice, Gologorica.
2. Izgradnja vodoopskrbnog sustava: Paz (II. - III. Faza), Draguč i manji ogranci
3. Nerazvrstane ceste
4. Lokalna cesta Borut – Lupoglav
5. Proširenje i sanacija groblja Borut, Gologorica i Novaki Pazinski
6. Izgradnja i rekonstrukcija sustava javne rasvjete
7. Ulaganje u zbrinjavanje i selekcioniranje otpada

B. Gospodarstvo, poljoprivreda i turizam

8. Uređenje poslovnih zona
9. Centar izvrsnosti Grimalda
10. Turistička revitalizacija kulturne baštine - srednjovjekovni kašteli na području Paza i Gradinja
11. Izgradnja centra za pčelarstvo i pogona za preradu meda i ostalih pčelinjih proizvoda u Cerovlju
12. Izgradnja i uređenje sportsko – rekreacijskih zona sa sportskim letjelištem

C. Društvena infrastruktura

13. Izrada planskih i strateških dokumenata od važnosti za Općinu

V. PROVEDBA PUR-A

V.1. Mehanizmi provedbe

V.1.1. Aktivnosti

Sagledavajući provedbu PUR-a u njegovom totalitetu, treba razlikovati tri, međusobno povezana, nivoa:

- Provođenje PUR-a (priprema i provedba projekata),
- Praćenje (praćenje i ocjena napretka)
- Ažuriranje izrađenog programa.

Prva razina provedbe odnosi se na sve radnje i resurse koje je potrebno angažirati da bi se Program ukupnog razvoja realizirao. To podrazumijeva niz planskih i provedbenih zadataka kao što su:

- Redovito ažuriranje baze projekata u koordinaciji s korisnicima
- Prikupljanje informacija o izvorima financiranja i prikladno ažuriranje vlastitih financijskih planova i planova rada, odnosno informiranje potencijalnih korisnika
- Pripremu pojedinačnih projektnih prijedloga od strane nositelja projekta
- Upravljanje individualnim projektima u svim ciklusima i aspektima njihove provedbe.

Druga razina odnosi se na aktivnosti praćenja i ocjene napretka, kao što su:

- Prikupljanje i obrada podataka prema definiranim pokazateljima, na nivou projekata, prioriteta i cijelog Programa, te priprema odgovarajućih izvješća. Ovo također uključuje elaboraciju i provedbu eventualnih mjera za poboljšanje provedbe i rješavanje konkretnih problema.

Treća razina praćenja se fokusira na eventualnu promjenu okoline te način na koji to utječe na ciljeve zacrtane PUR-om. U slučaju događaja koji značajnije mijenjaju utvrđenu situaciju, može biti potrebno ažuriranje plana i prije isteka njegovog planskog razdoblja. Ipak, s obzirom na široko postavljene opće ciljeve i malu vjerojatnost pojave značajnih odstupanja u okruženju (lokalnoj, makroekonomskoj, političkoj, itd. sferi), ažuriranje u smislu izmjene ovog dokumenta nije izgledno do isteka planskog petogodišnjeg razdoblja. Osim toga, revizija PUR-a ne bi bila niti ekonomski opravdana, s obzirom da se prilagodba može napraviti na nivou projektnog i proračunskog planiranja. Drugim riječima, treba imati na umu da iako 'najdinamičniji' dio PUR-a - baza projekata – treba biti redovito revidiran, to ne mora nužno značiti formalnu izmjenu dokumenta, jer se potrebna revizija može provesti na nivou radnih planova.

V.1.2. Uloge i odgovornosti

Opća i viša odgovornost provedbe ovog programa pripada općini Cerovlje. Važno je međutim, napomenuti da je za osiguranje provedivosti (sukladnosti s dostupnim resursima) i prihvatljivosti (javna i politička potpora koja osigurava legitimitet) u provedbi nužno ravnopravno aktivno

uključenje i kreativni napor svih dionika razvoja Općine, pa i šire. Funkcionalno odgovornosti možemo podijeliti na:

- Ulogu donošenja odluka i nadzora;
- Izvršnu ulogu;
- Koordinacijsku ulogu
- Suradničku/potpornu ulogu.

Za provedbu razvojnih projekata, a posebice za korištenje sredstava iz nacionalnih ili EU programa potreban je značajan angažman ljudi, znanja i resursa. To podrazumijeva potrebu udruživanja resursa Općine s drugim dionicima, kao što je i dosada bio slučaj. Dionici s kojima će Općina udružiti resurse su:

- LAG Središnja Istra
- Turistička zajednica Središnje Istre
- Udruge civilnog društva
- Javna poduzeća (Usluga d.o.o., Istarski vodovod d.o.o, IVS)
- Istarska županija i njezine agencije (TZ, IDA, AZRRI)
- *Ad hoc* partnerske organizacije iz javnog i privatnog sektora, prema potrebama specifičnog projekta (npr. Talijanski partneri, turističke agencije i operateri, ustanove za zaštitu prirode, konzervatori, fakulteti, instituti i sl.)
- Razvojna agencija Srce Istre
- Vlada RH s ministarstvima

Za pojedine spekte provedbe – prvenstveno izvođenje radova, dobavu robe i pružanje specifičnih usluga – Općina će se naravno oslanjati na naplative usluge privatnog sektora. Vanjsku pomoć u fazi pripreme i vođenja projekta, dakle onu koja se ne odnosi na izvršenje sadržajnih projektnih aktivnosti, treba optimizirati s obzirom na vlastite i suradničke kapacitete, opseg i važnost projekta, te dostupnost sredstava za pokriće tih troškova.

Vrsta dionika, nivo i tip angažmana će varirati ovisno o tome da li se radi o nivou programa ili individualnog projekta. Drugim riječima, Općina će zadržati glavnu nadzornu i provedbenu ulogu na nivou ukupnog programa, dok će se na nivou projekta oformiti radne jedinice u kojima će uloge varirati. Da bi optimizirala korištenje vlastitih resursa Općina treba alocirati odgovornosti na druge dionike (npr. krajnje korisnike projekata) kadgod je to moguće i legitimno. To istovremeno znači da strukturu i mehanizam provedbe pojedinog projekta treba definirati već u ranim fazama njegove identifikacije. Za pojedine, pogotovo veće, projekte, Općina treba svakako zadržati nadzornu i koordinatorsku funkciju.

Sumarno, s aspekta Općine kao nositelja odgovornosti za provedbu cjelokupnog Programa, stavljanje u odnos gore opisanih aktivnosti provedbe, dionika i funkcija daje slijedeću sliku:

Tablica V-1 Prikaz aktivnosti, odgovornosti i dionika provedbe

	Aktivnosti	Dionici	
Na nivou programa			
·	Ažuriranje baze podataka (prikupljanje projektnih ideja, primarna razrada)	Donošenje odluka i nadzor	Općinsko vijeće, Načelnik
·	Praćenje i informiranje o izvorima financiranja, <i>fundraising</i> i <i>fundmatching</i>	Izvršenje	Jedinstveni upravni odjel
·	Praćenje i ocjena izvršenja Programa	Koordinacija	Načelnik, Jedinstveni upravni odjel
·	Informiranje javnosti i promidžba	Suradnja/potpورا	Partneri
Na nivou projekta			
·	Razrada (tehnička priprema) projekta	Donošenje odluka i nadzor	Nadzorno tijelo projektnog radnog tima
·	Financijsko i tehničko upravljanje provedbom	Izvršenje	Projektni radni tim
·	Praćenje i ocjena izvršenja projekta	Koordinacija	Koordinator iz JUO
		Suradnja/potpورا	Jedinstveni upravni odjel

Gore navedene načelne aktivnosti i funkcije valja operacionalizirati u obliku detaljnih planova rada Jedinstvenog upravnog odjela. U tom kontekstu, od presudne je važnosti napraviti distinkciju funkcija na nivou projekata. Dakle, za velike i zahtjevne projekte koje Općina želi i treba voditi napraviti će se struktura upravljanja koja će koristiti vanjske savjetodavne usluge kadgod je to financijski opravdano, a za manje projekte izgledno je oslanjanje na mrežu suradničkih institucija.

Stvaranje mreže suradničkih institucija je dio šire uloge informiranja i promidžbe koju Općina ima. Naime, Općina zbog svojih zakonom određenih ovlasti ima mogućnost prikupljanja informacija i pristupa određenim fondovima koji drugima nisu dostupni, pa stoga nosi i odgovornost za kanaliziranje informacija i/ili projektnih ideja.

V.1.3. Dinamika

Dinamiku provedbe PUR-a diktirati će zrelost projekata koji ga sačinjavaju. Trenutno postoji 10-ak projekata koji predstavljaju prioritet za provedbu u narednih 5 godina:

Tablica V-2 Prioriteti projekata

	Prioritet	Projekt	Zrelost
1	P1 Komunalna infrastruktura	Izgradnja sustava odvodnje i pročišćavanja za Draguč, Grimalda-Cerje-Podmeja, Novaki Pazinski, Cerovlje, Previž, Borut, Pagubice, Gologorica	Izvedbena dokumentacija
2	P1 Komunalna infrastruktura	Izgradnja vodoopskrbe Paz (II. I III. Faza), Draguč i manji ogranci	Izvedbena dokumentacija
3	P1 Komunalna infrastruktura	Nerazvrstane ceste	Bazična dokumentacija
4	P1 Komunalna infrastruktura	Lokalna cesta Borut - Lupoglav	Osnovne skice I preduvjeti
5	P1 Komunalna infrastruktura	Proširenje i sanacija groblja Borut, Gologorica i Novaki Pazinski	Bazična dokumentacija

6	P1 Komunalna infrastruktura	Izgradnja i rekonstrukcija sustava javne rasvjete	Bazična dokumentacija
7	P1 Komunalna infrastruktura	Ulaganje u zbrinjavanje i selekcioniranje otpada	Bazična dokumentacija
8	P2 Gospodarstvo, poljoprivreda i turizam	Uređenje poslovnih zona	Osnovne skice i preduvjeti
9	P2 Gospodarstvo, poljoprivreda i turizam	Centar izvrsnosti Grimalda	Izvedbena dokumentacija
10	P2 Gospodarstvo, poljoprivreda i turizam	Turistička revitalizacija kulture baštine - Srednjovjekovni kašteli na području Paza i Gradinja	Bazična dokumentacija
11	P2 Gospodarstvo, poljoprivreda i turizam	Izgradnja centra za pčelarstvo i pogona za preradu meda i pčelinjih proizvoda	Izvedbena dokumentacija
12	P3 Društvena infrastruktura	Izrada planskih i strateških dokumenata od važnosti za Općinu	Izvedbena dokumentacija
13	P3 Društvena infrastruktura	Izgradnja sportsko-rekreacijskih zona sa sportskim letjelištem	Osnovne skice i preduvjeti

Kategorizacija po zrelosti projekata je stupnjevanje u 5 grupa:

Izvedbena dokumentacija	Projekti s gotovom, ili približno gotovom tehničkom dokumentacijom (izvedbeni projekti, dozvole...)
Bazična dokumentacija uklj. CBA	Projekti koji su prilično dobro razrađeni, ali im nedostaje tehnička dokumentacija (N.B. ova kategorija uključuje i projekte koji su tehnički nezahtjevni za pripremu)
Osnovne skice i preduvjeti	Projekti za koje su ostvareni osnovni preduvjeti za realizaciju – sukladnost s prostornim planovima, imovinsko-pravni odnosi
Projektna ideja	Projektne ideje za koje tek treba razraditi uvjete realizacije

Treba naglasiti da su gotovo svi od navedenih projekata u određenoj fazi pripreme, što znači da su već uložena sredstva i vrijeme za njihovu pripremu. Neki od njih (npr. Ceste, groblja, javna rasvjeta) su relativno jednostavni za provedbu, u smislu veličine i kompleksnosti investicija, kao i tehničke pripreme projektne dokumentacije. No, za pojedine navedene projekte to ne vrijedi, i oni će očito biti podjeljeni u faze, odnosno komponente (npr. projekt br 1 – izgradnja kanalizacije za više naselja). Posljedično, za ove kompleksne projekte, gornju ocjenu zrelosti treba uzeti s rezervom, jer nije realno očekivati pripremu kompletne tehničke dokumentacije za sve faze projekata.

Faktori koji će utjecati na prioritizaciju ovih projekata su:

- Zrelost/tehnička pripremljenost projekta
- Isplativost i doprinos socio-ekonomskim ciljevima
- Dostupnost sredstava
- Postojanje kapaciteta za provedbu
- Potpora zajednice

V.2. Izvori financiranja

Financiranje provedbe projekata bit će, kako sugerira analiza razvojnih mogućnosti, kombinacija vlastitih sredstava predviđenih Proračunom, te vanjskih izvora financiranja.

Svaki projekt mora imati svoj financijski okvir koji može sadržavati jedan ili više izvora financiranja. Drugim riječima, kod kompleksnih i većih projekata racionalno je razmotriti mogućnosti da se pojedine komponente financiraju u okvirima različitih programa. Komponente i mogućnosti financiranja se mogu prilično detaljno definirati u fazi izrade investicijske studije (ili studije izvedivosti). Dokle god se vodi računa da svaka komponenta vodi istim ciljevima i osigura se kontinuirana dugoročna potpora projektu u cjelini, projekt će u konačnici realizirati željene efekte. Tipični primjeri projekata u kojima je financiranje iz više izvora pravilo a ne izuzetak, su velike infrastrukturne investicije (zemljište, dokumentacija, radovi).

U uvjetima trenutnog zaduženja i prihoda Općine, svi prioritizirani projekti trebati će značajnu financijsku potporu u obliku bespovratnih sredstava. S obzirom da je tipično financijski najzahtjevnija komponenta gradnje, najprikladniji za to su strukturni/kohezijski fond, te fondovi ruralnog razvoja (Operativni program konkurentnost i kohezija (OPKK) i Program ruralnog razvoja (PRR)). Osim toga, prikladni i izgledni izvori financiranja za pojedine projekte (ili njihovu pripremu) su i Istarska županija, te prekogranična suradnja.

Mada će se stvarni uvjeti prihvatljivosti aktivnosti, troškova i prijavitelja znati tek po objavi pravilnika i uputa, u dvije tablice niže izdvojene su mjere OPKK i PRR koje su načelno dostupne jedinicama lokalne samouprave. Osjenčani redovi ističu mjere koje su posebno pogodne za financiranje projekata PUR-a:

Tablica V-3 Mjere Programa ruralnog razvoja namjenjene jedinicama lokalne samouprave

Mjera, podmjera i operacija	visina potpore		max. intenzitet
	min EUR	max EUR	
M4. ULAGANJA U FIZIČKU IMOVINU			
Podmjera 4.3. Potpora za ulaganja u infrastrukturu vezano uz razvoj, modernizaciju ili prilagodbu poljoprivrede i šumarstva			
Investicije u osnovu infrastrukturu javnog navodnjavanja	150	15,000,00	100%
Komasacija poljoprivrednog zemljišta	150	3,000,00	100%
Ulaganje u šumsku infrastrukturu	10	1,000,00	100%
Podmjera 4.4. Potpora neproizvodnim ulaganjima vezanim uz postizanje agro-okolišnih i klimatskih ciljeva			
Neproizvodna ulaganja vezana uz očuvanje okoliša	600	150	100%
M7. TEMELJNE USLUGE I OBNOVA SELA U RURALNIM PODRUČJIMA			
Podmjera 7.1 Sastavljanje i ažuriranje planova za razvoj općina i sela u ruralnim područjima i njihovih temeljnih usluga te planova zaštite i upravljanja koji se odnose na lokalitete Natura 2000. i druga područja visoke prirodne vrijednosti			
Izrada planova za razvoj JLS i naselja u ruralnim područjima	5	70	100%
Ulaganja u građenje javnih sustava za vodoopskrbu, odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda (za JP)	30	1,000,00	100%
Ulaganja u građenje nerazvrstanih cesta	30	1,000,00	100%
Podmjera 7.4. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu			
(vatrogasni domovi, društveni domovi, kulturni centri, turistički info centri, dječja igrališta, vrtići, sportske i rekreacijske građevine, biciklističke staze, tematski parkovi, javne zelene i prometne površine.. - za naselja do 5.000 stan.)	15	1,000,00	80%-100%
M8. ULAGANJA U RAZVOJ ŠUMSKIH PODRUČJA I POBOLJŠANJE ODRŽIVOSTI ŠUMA			
Podmjera 8.6 Potpora za ulaganja u šumarske tehnologije te u preradu, mobilizaciju i marketing šumskih proizvoda			
Marketing drvih i nedrvnih šumskih proizvoda	5	30	50%

Tablica V-4 Investicijski prioriteti i specijalni ciljevi OP-ja Konkurentnost i kohezija koje su načelno dostupni jedinicama lokalne samouprave

	Investicijski prioritet i specijalni cilj	Korisnici
2. INFORMACIJSKA I KOMUNIKACIJSKA TEHNOLOGIJA		
2a	Proširenje dostupnosti širokopojasnog pristupa i izgradnja mreža velikih brzina te podrška usvajanju novih tehnologija i mreža za digitalno gospodarstvo	
2a1	Razvoj infrastrukture širokopojasne mreže sljedeće generacije u područjima bez infrastrukture širokopojasne mreže sljedeće generacije i bez dovoljno komercijalnog interesa, za maksimalno povećanje socijalne i ekonomske dobrobiti	
	Razvoj projektne dokumentacije za razvoj mreža sljedeće generacije uklj. razvoj kapaciteta JLS	JLRS
	Razvoj mreža sljedeće generacije i pristupnih mreža sljedeće generacije u bijelim područjima	JLRS
3. POSLOVNA KONKURENTNOST		
3a	Promicanje poduzetništva, posebno olakšavajući ekonomsko iskorištavanje novih ideja i poticanje stvaranja novih poduzeća, uključujući putem poslovnih inkubatora	
3a2	Omogućavanje povoljnog okruženja za razvoj poduzetništva	
	Razvoj koordinirane mreže profesionalnih PPI (razvoj usluga, infrastrukture...)	PPI: ARR, inkubatori, pod.centri, HGK, HOK, JLS, nacionalna tijela...
4. ENERGETSKA UČINKOVITOST I OBNOVLJIVI IZVORI ENERGIJE		
4c	Podupiranje energetske učinkovitosti, pametnog upravljanja energijom i korištenje OIE u javnoj infrastrukturi, uključujući javne zgrade i u stambenom sektoru	
4c1	Smanjenje potrošnje energije u zgradama javnog sektora	
	Primjer: programi energetske obnove, energetsko certificiranje, projektna dokumentacija, promjena prozora, pametna brojila i sl., uvođenje OIE, edukacija i komunikacija	vlasnici zgrada javnog sektora
4c3	Povećanje učinkovitosti sustava toplinarstva	
	Primjer: renovacija i modernizacija mreža, ulaganje u naprednije tehnologije, promo kampanje...	JLS, javne tvrtke
4c4	Povećanje učinkovitosti sustava javne rasvjete	
	Zamjena s LED rasvjetom	JLS, javne tvrtke
4d	Razvoj i provedba pametnih sustava distribucije koji djeluju pri niskim i srednjim razinama napona	
4d1	Pilot projekt uvođenja naprednih mreža	
	Uvođenje pametnih mreža i drugih mjera gospodarenja energijom, priprema projekta	JP i operatori distribucijskog sustava, tijela JLS
5. KLIMATSKE PROMJENE I UPRAVLJANJE RIZICIMA		
5a	Podupiranje ulaganja za prilagodbu na klimatske promjene, uključujući pristupe temeljene na ekosustavu	
5a1	Poboljšanje praćenja, predviđanja i planiranja mjera prilagodbe klimatskim promjenama	
	Primjer: mjere poboljšanja kvalitete i dostupnosti podataka, jačanje kapaciteta, izgrađivanje svijesti	JU, tijela lokalne vlasti, NVO, znanstvene i akademske institucije
6. ZAŠTITA OKOLIŠA I ODRŽIVOST RESURSA		
6c	Očuvanje, zaštita, promicanje i razvoj prirodne i kulturne baštine	
6c1	Povećanje zapošljavanja i turističkih izdataka kroz unaprjeđenje kulturne baštine	
	Primjer: obnova i rekonstrukcija kulturnih znamenitosti, razvoj sustava upravljanja, razvoj novih turističkih proizvoda, priprema i realizacija projekta	TDU, JLS, vlasnici kulturnih dobara, privatni sektor, NVO

6c2	Povećanje atraktivnosti, edukativnog kapaciteta i održivog upravljanja odredištima prirodne baštine Primjer: ulaganje u infra za obrazovanje o prirodi, razvoj inovativnih sadržaja, priprema projekata i planova	TDU, JLS, vlasnici kulturnih dobara, privatni sektor, NVO
6e	Aktivnosti kojima se poboljšava urbani okoliš, revitalizacija gradova, obnova i dekontaminacija nekadašnjeg industrijskog zemljišta (uključujući prenamijenjena područja), smanjenje zagađenja zraka i promocija mjera za smanjenje buke	
6,00E+01	Poboljšanje sustava upravljanja i praćenja kvalitete zraka sukladno Uredbi 2008/50/EZ Primjer: mjere poboljšanja kvalitete zraka, unaprijeđenje mreže za praćenje, sustava upravljanja kvalitetom zraka, jačanje kapaciteta, priprema projekata	JLS, JU, NGO
6,00E+02	Obnova brownfield lokacija (bivša vojna i/ili industrijska područja) unutar ITU Primjer: revitalizacija dijela gradova	JLS, JU, NGO
6i	Ulaganje u sektor otpada kako bi se ispunili zahtjevi pravne stečevine Unije u području okoliša i zadovoljile potrebe koje su utvrdile države članice za ulaganjem koje nadilazi te zahtjeve	
6i1	Smanjena količina otpada koji se odlaže na odlagališta Aktivnosti za poboljšanje sustava prikupljanja/selekcije/recikliranja/gospodarenje, uklj. infrastrukturu i dizanje svijesti	JP, JLS
6ii	Ulaganje u vodni sektor kako bi ispunili zahtjevi pravne stečevine Unije u području okoliša i zadovoljile potrebe koje su utvrdile države članice za ulaganjem koje nadilazi te zahtjeve	
6ii1	Unapređenje javnog vodoopskrbnog sustava sa svrhom osiguranja kvalitete i sigurnosti usluga opskrbe pitkom vodom Mjere za povećanje opskrbe i tretman pitke vode, sanacije i gradnja	TDU, JLS, komunalna poduzeća, HV
7. POVEZANOST I MOBILNOST		
7b	Poboljšavanje regionalne mobilnosti povezivanjem sekundarnih i tercijarnih čvorišta s infrastrukturom TEN-T-a, uključujući multimodalna čvorišta	
7b1	Poboljšanje cestovne sigurnosti u dijelovima s visokom razinom mješovitog prometa Sanacija križanja/crnih točaka, uređivanje biciklističkih/pješačkih staza, signalizacija...	tijela nadležna za ceste, HC, HŽ Infra, JLS

Tablica V-5 Investicijski prioriteti i specifični ciljevi OP-ja Učinkoviti ljudski potencijali

Prioritetna os 1: Zapošljavanje i mobilnost radne snage

Investicijski prioritet 8.i:

Pristup zapošljavanju za osobe koje traže posao i neaktivne osobe, uključujući one koji su dugotrajno nezaposleni i one koji su daleko od tržišta rada, kao i provedbom lokalnih inicijativa za zapošljavanje i potpore za mobilnost radne snage

Specifični cilj 8.i.1:

Povećanje zapošljavanja nezaposlenih osoba, posebice dugotrajno nezaposlenih i osoba čije vještine ne odgovaraju potrebama tržišta rada

Specifični cilj 8.i.2:

Povećanje održivog samozapošljavanja nezaposlenih osoba, posebice žena

Specifični cilj 8.i.3:

Očuvanje radnih mjesta, zadržavanje u zaposlenju radnika koji su proglašeni viškom te jačanje brzog ponovnog zapošljavanja osoba koje su postale nezaposlene nakon što su proglašene viškom

Investicijski prioritet 8.ii (YEI):

Održiva integracija mladih na tržište rada, posebno onih koji nisu zaposleni, ne obrazuju se niti osposobljavaju, uključujući mlade koji su izloženi riziku od socijalne isključenosti i mlade iz marginaliziranih zajednica, uključujući provedbom Garancije za mlade

Specifični cilj 8.ii.1 (YEI):

Povećanje zapošljavanja i brze integracije NEET skupine kroz Inicijativu za zapošljavanje mladih na tržište rada

Investicijski prioritet 8.ii (ESF):

Održiva integracija mladih na tržište rada, posebno onih koji nisu zaposleni, ne obrazuju se niti osposobljavaju, uključujući mlade koji su izloženi riziku od socijalne isključenosti i mlade iz marginaliziranih zajednica, uključujući provedbom Garancije za mlade

Specifični cilj 8.ii.1 (ESF):

Povećanje zapošljavanja i integracije dugotrajno nezaposlenih iz NEET skupine na tržište rada i za sve iz NEET skupine od 2019. godine

Investicijski prioritet 8.vii:

Modernizacija ustanova tržišta rada kao što su javne i privatne službe za zapošljavanje te bolja usklađenost s potrebama tržišta rada, uključujući putem djelovanja koja povećavaju transnacionalnu mobilnost radne snage, kao i putem programa mobilnosti, te bolja suradnja institucija i relevantnih dionika

Specifični cilj 8.vii.1:

Jačanje kapaciteta lokalnih partnerstava za zapošljavanje i povećanje zaposlenosti najranjivijih skupina na lokalnim tržištima rada

Specifični cilj 8.vii.2:

Povećanje dostupnosti i kvalitete javno dostupnih informacija i usluga na tržištu rada, uključujući mjere APZ

Prioritetna os 2: Socijalno uključivanje

Investicijski prioritet 9.i:

Aktivna uključenost, uključujući s ciljem promicanja jednakih mogućnosti te aktivnog sudjelovanja i poboljšanja zapošljivosti

Specifični cilj 9.i.1:

Borba protiv siromaštva i socijalne isključenosti kroz promociju integracije na tržište rada i socijalne integracije ranjivih skupina, i borba protiv svih oblika diskriminacije

Specifični cilj 9.i.2:

Jačanje aktivnog uključivanja kroz implementaciju integriranih projekata za obnovu 5 nerazvijenih pilot područja

Investicijski prioritet 9.iv:

Poboljšanje pristupa pristupačnim, održivim i visokokvalitetnim uslugama, uključujući usluge zdravstvene skrbi i socijalne usluge od općeg interesa

Specifični cilj 9.iv.1:

Održivo poboljšanje pristupa zdravstvenoj skrbi u nerazvijenim područjima i za ranjive skupine te promocija zdravlja

Specifični cilj 9.iv.2:

Poboljšanje pristupa visokokvalitetnim socijalnim uslugama, uključujući podršku procesu deinstitucionalizacije

Investicijski prioritet 9.iv:

Promicanje društvenog poduzetništva i strukovne integracije u društvenim poduzećima te socijalne ekonomije i ekonomije solidarnosti radi olakšavanja pristupa zapošljavanju

Specifični cilj 9.v.1:

Povećanje broja i održivosti društvenih poduzeća i njihovih zaposlenika

Prioritetna os 3: Obrazovanje i cjeloživotno učenje

Investicijski prioritet 10.ii:

Poboljšanje kvalitete i učinkovitosti tercijarnog i ekvivalentnog obrazovanja te pristupa njemu radi povećanja sudjelovanja u njemu i njegova stjecanja, posebno za skupine u nepovoljnom položaju

Specifični cilj 10.ii.1:

Poboljšanje kvalitete, relevantnosti i učinkovitosti visokog obrazovanja

Specifični cilj 10.ii.2:

Povećanje stope stečenog visokog obrazovanja

Specifični cilj 10.ii.3:

Poboljšanje uvjeta rada za hrvatske istraživače

Investicijski prioritet 10.iii:

Povećanje jednakog pristupa cjeloživotnom učenju za sve dobne skupine u formalnom, neformalnom i informalnom okruženju, unapređenje znanja, vještina i kompetencija radne snage, promicanje fleksibilnih načina učenja, između ostalog profesionalnim savjetovanjem i potvrđivanjem stečenih kompetencija

Specifični cilj 10.iii.1:

Omogućavanje boljeg pristupa obrazovanju učenicima u nepovoljnom položaju u pred-tercijarnom obrazovanju

Specifični cilj 10.iii.2:

Promicanje pristupa cjeloživotnom učenju kroz unapređivanje ključnih kompetencija studenata, te primjenu informacijskih i komunikacijskih tehnologija u poučavanju i učenju

Specifični cilj 10.iii.3:

Poboljšanje obrazovnog sustava za odrasle i unapređenje vještina i kompetencija odraslih polaznika

Investicijski prioritet 10.iv:

Poboljšanje značaja obrazovnih sustava i sustava osposobljavanja za tržište rada, olakšavanje prijelaza iz škole na posao, jačanje sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te njihove kvalitete, između ostalog mehanizmima za predviđanje vještina, prilagodbom nastavnih planova i programa te uvođenjem i razvojem sustava učenja koji se temelje na radu, uključujući dualne sustave učenja i programe naukovanja

Specifični cilj 10.iv.1:

Modernizacija ponude strukovnog obrazovanja te podizanje njegove kvalitete radi povećanja zapošljivosti učenika kao i mogućnosti za daljnje obrazovanje

Prioritetna os 4: Dobro upravljanje

Investicijski prioritet 11.i:

Specifični cilj 11.i.1:

Ulaganje u institucionalne kapacitete te u učinkovitost javnih uprava i javnih usluga na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini s ciljem reformiranja, boljeg uređivanja i dobrog upravljanja

Povećanje djelotvornosti i kapaciteta u javnoj upravi kroz poboljšanje pružanja usluga i upravljanja ljudskim potencijalima

Specifični cilj 11.i.2:

Unapređenje kapaciteta i funkcioniranja pravosuđa kroz poboljšanje upravljanja i kompetencija

Investicijski prioritet 11.ii:

Izgradnja kapaciteta za sve dionike koji osiguravaju obrazovanje, cjeloživotno obrazovanje, osposobljavanje te zapošljavanje i socijalne politike, uključujući uz pomoć sektorskih i teritorijalnih paktova radi omogućavanja reformi na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini

Specifični cilj 11.ii.1:

Razvoj kapaciteta organizacija civilnog društva, osobito udruga i socijalnih partnera, te jačanje civilnog i socijalnog dijaloga radi boljeg upravljanja

Iako u trenutku pisanja ovog dokumenta nisu poznati pozivi koji će izaći u sklopu prekograničnih programa (Hrvatska – Italija, Hrvatska – Slovenija), temeljem dosadašnjih iskustava može se pretpostaviti da će u sklopu njih biti moguće financirati neke od manjih projekata predviđenih PUR-om. Prekogranični program s Republikom Slovenijom je prihvaćen u vrijeme dovršetka ovog dokumenta (30. rujna 2015.), te je poznato da će Program ukupne vrijednosti 55,6 milijuna eura biti usmjeren na smanjivanje rizika od poplava, očuvanje i održivo korištenje prirodne (gotovo 40 % programskog područja uključeno je u mrežu Natura 2000) i kulturne baštine te promicanje suradnje javnih službi kako bi se stanovnicima pograničnog područja osigurao kvalitetan pristup javnim uslugama (zdravstvo, socijalna skrb, sigurnost i usluge održive mobilnosti).

V.3. Praćenje i ocjena

V.3.1. *Struktura praćenja i ocjene*

Praćenje i procjena važan je element provedbe PUR-a koji kroz mjerenje i izvještavanje o očekivanim rezultatima i učincima ima za cilj osigurati trenutnu i buduću učinkovitost upravljanja i realizacije.

Plan praćenja i procjene prepoznaje i potvrđuje vezu između aktivnosti (projekata) i dugoročnih ciljeva u strategiji. Ponekad se sustav praćenja i procjene neopravdano pojednostavljeno prikazuje kao proces prikupljanja podataka u skladu s definiranim indikatorima uspjeha. Ipak, sustav praćenja i provedbe treba osmisliti kao projekt za sebe, dakle uzimajući u obzir cilj i svrhu sustava, potrebne aktivnosti, načine praćenja (pokazatelji i njihovi izvori).

Sustav praćenja i procjene sastoji se od 3 glavne aktivnosti koje se razlikuju po vremenu provedbe i kriterijima ocjene, te u konačnici, svrsi:

Tablica V-6 Aktivnosti praćenja i procjene, vrijeme, sadržaj i svrha njihove provedbe

Aktivnost	Vrijeme provedbe	Kriteriji ocjene	Svrha
Praćenje (monitoring)	Kontinuirano	Provođenje aktivnosti i ostvarivanje rezultata, regularnost procedura	Omogućiti informirano i pravodobno donošenje odluka tijekom provedbe
Procjena (evaluation)	Povremeno	Djelotvornost, ekonomičnost, učinak, održivost i relevantnost	Izvući pouke iz prošlosti i usmjeriti buduće akcije i politike
Revizija (audit)	Povremeno	Financijska regularnost	Provjeriti regularnost, ali i unaprijedi financijski management

S obzirom na te razlike u smislu vremena provedbe i fokusa interesa, za svaku od ovih aktivnosti potrebno je definirati prikladne mehanizme provedbe, odnosno instrumente praćenja i procjene koji se sastoje od:

- Kvalitativni okvir (što se mjeri – kriteriji procjene i indikatori);
- Metodologiju (kako se mjeri – izvori podataka te način prikupljanja i analiziranja informacija);
- Odgovornosti (tko vrši mjerenje);
- Vremenski okvir (kada se vrši određeno mjerenje).

Niže se predlaže nacrt mehanizama praćenja i procjene koje je u prvoj fazi provedbe potrebno razviti u detaljni plan:

Tablica V-7 Nacrt mehanizma praćenja i provedbe PUR-a

	Monitoring	Evaluacija	Revizija
Kvalitativni okvir (što)	Provedba aktivnosti zacrtanih PUR-om	Učinak, ekonomičnost, održivost i relevantnost PUR-a	Utrošak sredstava prema proračunu; regularnost procedura i trošenja
Metodologija (kako)	Izveštavanje – ostvareni prema planiranim planovima aktivnosti	Prikupljanje statističkih podataka prema definiranim indikatorima, usporedba s početnim podacima	Inspekcija financijske dokumentacije, revizorska izvješća
Odgovornosti (tko)	JUO prema Načelniku i Općinskom vijeću	Načelnik prema Općinskom vijeću	Unutrašnja kontrola i vanjski revizori
Vremenski okvir (kada)	Godišnja izvješća	Sredinom sedmogodišnjeg razdoblja i na kraju	Krajem svake godine, paralelno s planiranjem Proračuna

V.3.1. Pokazatelji

Pokazatelji su važan dio sustava praćenja i procjene jer omogućavaju veću objektivnost i svrsishodnost aktivnosti. Ipak, važno je ponoviti da oni sami ne čine okvir praćenja i procjene - naprimjer, važnost pokazatelja je veća kod procjene nego kod praćenja. Bolje rečeno, praćenje

uključuje postupke i izvještavanje i o aspektima koji su vezani za redovito upravljanje i poslovanje (npr. dinamika provedbe i odstupanje od plana, problemi u provedbi i sl.).

S obzirom da mjere napredak kroz vrijeme, pri definiranju pokazatelja vodi se računa o dostupnosti baznih podataka, tj. osnove za usporedbu. Pokazatelji se definiraju u odnosu na opseg mjerenja, pa tako razlikujemo tri vrste:

Tablica V-8 Vrste pokazatelja uspjeha provedbe

Nivo ciljeva	Vremenski horizont	Vrsta	Što se mjeri
Opći ciljevi	Dugoročno	Pokazatelji učinka (impact)	Dugotrajnije posljedice i strukturalni učinci, (npr. udio stanovništva priključenog na novu infrastrukturu)
Prioriteti	Srednjoročno	Pokazatelji rezultata (result)	Direktni i konkretni ishodi projekata (npr. broj kućanstava priključenih na izgrađenu infrastrukturu)
Projekti	Kratkoročno	Pokazatelji isporučevina (output)	Financijski, administrativni i drugi korišteni resursi kako bi se ocjenila djelotvornost i učinkovitost (npr. dužina izgrađene infrastrukture, cijena koštanja po km i sl.). Tipično se deriviraju iz kumulativa podataka na projektnom nivou.

Inicijalno definirani pokazatelji uspjeha za provedbu PUR-a su slijedeći:

Tablica V-9 Pokazatelji uspjeha za P1 Komunalna infrastruktura

P1 Razvoj komunalne infrastrukture		
Učinak	Rezultati	Outputi
Udio stanovništva priključenog na sustav odvodnje	Broj novih priključaka na kanalizacijsku / vodovodnu mrežu	Opseg kanalizacijske i vodoopskrbne mreže
Udio stanovništva priključenog na sustav vodoopskrbe	Broj naselja/zaselaka/stanovnika povezanih asfaltiranim cestama	Dužina asfaltiranih cesta lokalnih cesta
Udio obnovljivih izvora energije u javnoj energetskej potrošnji	Izdaci za energiju Općine / kućanstava	Dužina obnovljenog sustava javne rasvjete
Udio deponiranog komunalnog otpada	Izdaci za zbrinjavanje otpada	Broj saniranih lokacija narušenog ekosustava; broj zelenih otoka

Tablica V-10 Pokazatelji uspjeha za P2 Gospodarstvo, poljoprivreda i turizam

P2 Gospodarstvo, poljoprivreda i turizam		
Učinak	Rezultati	Outputi
Prosječna dnevna potrošnja turista	Broj mladih poduzetnika	Broj/kvadratura uređenih parcela u zoni
Općinski prihodi poslovanja	Broj novootvorenih firmi/obrta/OPG-a	Obim pčelarske proizvodnje
Nezaposlenost / zaposlenost na nivou općine	Broj novouposlenih	Veličina revitaliziranih prostora kulturne baštine
Broj noćenja	Visina investicija	Broj korisnika / događanja u centru izvrsnosti
Broj dolazaka turista	Novi turistički paketi/proizvodi	Broj kulturno-turističkih događanja
	Povećanje smještajnih kapaciteta	

Tablica V-11 Pokazatelji uspjeha za P4 Društvena infrastruktura

P4 Društvena infrastruktura		
Učinak	Rezultati	Outputi
Demografski trendovi	Nove socijalne usluge u zajednici	Broj razvojnih projekata pod vodstvom Općine
Prosječno trajanje upravnog postupka	Informatizirana uprava	Visina bespovratnih sredstava povučeni iz EU/nacionalnih fondova i programa
	Novi on-line servisi za građane	Broj ustrojenih mreža suradnje na pojedinim razvojnim inicijativama

PRILOG 1. POPIS PROJEKATA

1 IZRADA PLANSKIH I STRATEŠKIH DOKUMENATA OD VAŽNOSTI ZA OPĆINU CEROVlje	
Opis i opravdanje projekta	Za učinkovitije planiranje razvoja, provođenje inicijativa koje su najučinovitije i zadovoljenje zakonskih obveza, Općina ima potrebu izraditi slijedeće strateške dokumente: <ol style="list-style-type: none"> 1. PUR 2. Druge izmjene i dopune Prostornog plana uređanja Općine Cerovlje
Zrelost/status	<ul style="list-style-type: none"> • Projekt je nezahhtjevan za pripremu
Procijenjena vrijednost investicije	150.000 Kuna
Mogući izvori financiranja	Mjera 7.1. Sastavljanje i ažuriranje planova za razvoj općina i sela u ruralnim područjima i njihovih temeljnih usluga te planova zaštite i upravljanja koji se odnose na lokalitete Natura 2000 i druga područja visoke prirodne vrijednosti Proračun Općine Cerovlje
Prioritet	visoki
2 UREĐENJE POSLOVNIH ZONA	
Opis i opravdanje projekta	Projekt ima za cilj razviti poduzetničku infrastrukturu i time potaknuti konkurentne gospodarske djelatnosti na području Općine. Intervencije se odnose na izradu projektne dokumentacije i izgradnju Zone Cerovlje
Zrelost/status	<ul style="list-style-type: none"> • Projektna ideja
Procijenjena vrijednost investicije	3.000.000 kuna
Mogući izvori financiranja	EU fondovi i Ministarstvo gospodarstva Republike Hrvatske
Prioritet	visoki

3 IZGRADNJA SUSTAVA ODVODNJE I PROČIŠĆAVANJA OTPADNIH VODA NA PODRUČJU OPĆINE

Opis i opravdanje projekta	<p>Projekt ima za cilj razviti komunalnu infrastrukturu neophodnu za poduzetničku djelatnost, kvalitet života i očuvanje okoliša. Intervencije se odnose na izradu projektne dokumentacije i izgradnju sustava u slijedećim naseljima:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Draguč 2. Grimalda – Cerje – Podmeja 3. Novaki Pazinski 4. Cerovlje 5. Previž 6. Borut 7. Pagubice 8. Gologorica
Zrelost/status	<ul style="list-style-type: none"> • Grimalda: završena dokumentacija, projekt spreman • Draguč: projekt pri završetku • Gologorica: faza pripreme • Ostala naselja: izvedbena dokumentacija pri kraju
Procjenjena vrijednost investicije	40.000.000 kuna
Mogući izvori financiranja	Hrvatske vode i Istarski vodozaštitni sustav d.o.o
Prioritet	visoki

4 IZGRADNJA VODOOPSKRBNOG SUSTAVA: PAZ (II. - III. FAZA), DRAGUĆ I MANJI OGRANCI

Opis i opravdanje projekta	Općina Cerovlje je ispod 80% pokrivena vodoopskrbom, te će se izgradnjom navedenih sustava približiti prosjeku istarske županije od 99%.
Zrelost/status	<ul style="list-style-type: none"> • Draguč – izvođenje radova • Paz II i III faza – izvođenje radova • Ostali ogranci: dokumentacija pred izvođenjem
Procjenjena vrijednost investicije	15.000.000 kuna
Mogući izvori financiranja	EU fondovi Hrvatske vode, Istarski vodovod Buzet, Proračun Općine Cerovlje
Prioritet	visoki

5 NERAZVRSTANE CESTE

Opis i opravdanje projekta	NC 101 Zajerci-Draguč, Draguč-Vala, Dausi-Bregi
Zrelost/status	<ul style="list-style-type: none"> • Zajerci-Draguč izrada dokumentacije, ostalo u pripremi
Procjenjena vrijednost investicije	10.000.000
Mogući izvori financiranja	EU fondovi
Prioritet	srednji

6 PROŠIRENJE I SANACIJA GROBLJA BORUT, GOLOGORICA I NOVAKI PAZINSKI

Opis i opravdanje projekta	Popunjeni kapaciteti, hitnost proširenja
Zrelost/status	<ul style="list-style-type: none"> Groblje Borut izrada projektne dokumentacije, ostalo u pripremi
Procjenjena vrijednost investicije	2.000.000
Mogući izvori financiranja	EU fondovi
Prioritet	visoki

7 CENTAR IZVRSNOSTI GRIMALDA

Opis i opravdanje projekta	Stara škola pred propadanjem, želi se spasiti objekt od propadanja, stvoriti edukacijski centar za mlade s ciljem izvrsnosti, produžiti sezonu
Zrelost/status	<ul style="list-style-type: none"> Građevinska dozvola
Procjenjena vrijednost investicije	1.500.000
Mogući izvori financiranja	EU fondovi
Prioritet	srednji

8 IZGRADNJA I REKONSTRUKCIJA SUSTAVA JAVNE RASVJETE

Opis i opravdanje projekta	Potreba je za izgradnjom javne rasvjete na dijelu Općine, posebno u udaljenijim zaseocima
Zrelost/status	<ul style="list-style-type: none"> • Priprema projektne dokumentacije
Procjenjena vrijednost investicije	500.000
Mogući izvori financiranja	EU fondovi
Prioritet	srednji

9 TURISTIČKA REVITALIZACIJA KULTURNE BAŠTINE -SREDNJOVJEKOVNI KAŠTELI NA PODRUČJU PAZA I GRADINJA

Opis i opravdanje projekta	Na mikrolokaciji Paz-Gradinje postoje 4 srednjovjekovne utvrde, od kojih su neke sanirane. Cilj je objediniti sve u turističku ponudu s ciljem zadržavanja domaćeg stanovništva
Zrelost/status	<ul style="list-style-type: none"> • Priprema dokumentacije
Procjenjena vrijednost investicije	700.000
Mogući izvori financiranja	EU fondovi
Prioritet	srednji

10 IZGRADNJA I UREĐENJE SPORTSKO – REKREACIJSKIH ZONA SA SPORTSKIM LETJELIŠTEM

Opis i opravdanje projekta Povećanje turističke ponude i prometne povezanosti područja središnje Istre

Zrelost/status • Priprema dokumentacije

Procjenjena vrijednost investicije 7.000.000

Mogući izvori financiranja EU fondovi

Prioritet srednji

11 IZGRADNJA CENTRA ZA PČELARSTVO I POGONA ZA PRERADU MEDA I OSTALIH PČELINJIH PROIZVODA U CEROVLJU

Opis i opravdanje projekta Izgradnjom pogona i pratećih sadržaja stvaraju se temelji za kvalitetnu i konkurentnu ponudu istarskog meda i udruživanja pčelara Istarske županije

Zrelost/status • Pred građevinskom dozvolom

Procjenjena vrijednost investicije 10.000.000

Mogući izvori financiranja EU fondovi

Prioritet visoki

OVAJ PROJEKT SUFINANCIRAN JE SREDSTVIMA EUROPSKE UNIJE

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj

“PROGRAM UKUPNOG RAZVOJA OPĆINE CEROVLJE 2015.-2020.”

sufinanciran je u 100% iznosu od 68.400,00 kuna

PROGRAM RURALNOG RAZVOJA 2014. - 2020.

Udio sufinanciranja: 85% EU, 15% RH

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj: Europa ulaže u ruralna područja